

Милица Пајовић
Невенка Вулић

• **КАКО**
•
• **ТО МОЖЕ**
•

Књижевност за први разред основне школе
ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ/НАСТАВНИЦЕ

Завод за уџбенике и наставна средства
ПОДГОРИЦА, 2011.

- Милица Пајовић
- Невенка Вулић

КАКО ТО МОЖЕ

- КЊИЖЕВНОСТ ЗА ПРВИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
- ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ/НАСТАВНИЦЕ

Издавач

Завод за уџбенике и наставна средства – Подгорица

Главна и одговорна уредница

Нађа Дурковић

Уредница

Сања Марјановић

Увод

Нађа Дурковић

Рецензенти:

мр Чедомир Драшковић

мр Милена Ивановић

Нађа Лушрешек

Нађааша Газивода

Дијана Лаковић

Графичко обликовање

Сузана Пајовић-Живковић

Лектура Соња Шаковић

Коректура Биљана Ђулафић

Илустрације Јелисавеџа Сјеклоћа

Технички уредник Рајко Радуловић

За издавача Небојша Драговић

Штампа Штампарија Осџојић – Подгорица

Тираж 500

CIP - Каталогизација у публикацији
Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње
ISBN 978-86-303-1569-5
COBISS.CG-ID 1257424

Национални савјет за образовање, рјешењем број 01-2774/3 од 26. 5. 2011. године, одобрио је овај уџбенички комплет за употребу у основној школи.

садржај

Увод

1. Два типа читања – симпатичко и асимпатичко	5
2. Настава књижевности	5
3. О настави књижевности у првом разреду	8
4. Правила игре – правила књижевности	9
5. О Уџбенику	10
5.1. Зашто овакав Уџбеник?	10
5.2. Објашњење наслова	10
5.3. Маскота књиге	10
5.4. Однос према књижевним текстовима понуђеним у Предметном програму	11
5.5. Објашњење целина Уџбеника	11
6. Лирика	12
7. Проза	12
8. Драма	13
9. Дидактичке препоруке	15
9.1. Наука о књижевности и наставне методе	15
9.2. Етапе рада с књижевним текстом	15
9.3. Идеје које могу бити корисне	17
Литература	18

Припреме за часове

1. УВОДНИ ЧАС	20
2. СВИ У ИГРУ	20
3. Борислав Јовановић: <i>СВИ У ИГРУ</i> – разбрајалица	21
4. <i>БУМБАР</i> – разбрајалица	22
5. <i>ПУСТИ, ПУЖУ, РОГОВЕ</i> – народна ругалица	23
6. Душан Радовић: <i>ТАРАМ</i>	24
7. Слободан Лазић: <i>ТРИ СУСРЕТА</i>	25
8. СЛОЖНИ ХОР	25
9. Душан Ђуришић: <i>АПРИ-ЛИ-ЛИ</i>	26
10. Љубивоје Ршумовић: <i>ДЕСЕТ ЉУТИХ ГУСАРА</i>	27
11. Слободан Вукановић: <i>КАКО ТО МОЖЕ</i>	28
12. ГУНГУЛА	29
13. Патриша Анђелковић: <i>НИЧИЈА КУЦА</i>	29
14. Ела Пероци: <i>МАЦА ПАПУЧАРКА</i>	31
15. Гвидо Тартаља: <i>КИТОВА БЕБА</i>	32
16. Гвидо Тартаља: <i>ЈЕЛЕН</i>	33
17. Кемал Цоцо: <i>ШТАМПАРСКА ГРЕШКА</i>	34
18. Душан Радовић: <i>СТРАШАН ЛАВ</i>	35
19. ТРИ МЕЂЕДА – руска народна прича	36
20. Миленко Ратковић: <i>ЧАМАЦ ЗА ЖАБЕ</i>	37
21. ПЛЕТИБАЈКА	38

22. Браћа Грим: ЦРВЕНКАПА	38
23. Браћа Грим: ВУК И СЕДАМ ЈАРИЋА	40
24. Десанка Максимовић: ПРСТЕН НА МОРСКОМ ДНУ	41
25. Гроздана Олујић: ТВОР КОЈИ ЈЕ ХТИО ДА МИРИШЕ	43
26. КУЋИЦО ДРАГА, СЛОБОДО МОЈА	45
27. Бранко Ћопић: ЈЕЖЕВА КУЋИЦА	45
28. Драган Радуловић: РОДА У ПОРОДИЛИШТУ	47
29. Драган Радуловић: НАОЧАРИ МОГА ЋЕДА	49
30. НИНАЈ, НИНАЈ, ДРАГО МОЈЕ – народна успаванка	50
31. ЧУВАЈ ДА ТЕ ЧУВА	51
32. Мирјана Рајовић: ПАХУЉИЦА	51
33. Драган Радуловић: ДРВО	52
34. Сунчана Шкрињарић: ПЛЕСНА ХАЉИНА ЖУТОГ МАСЛАЧКА	53
35. Словачка бајка: ДВАНАЕСТ МЈЕСЕЦИ	58
36. Ханс Кристијан Андерсен: ДАНИ У НЕЋЕЉИ	59
37. ПОЗОРИШНА ПРЕДСТАВА ИЛИ ВИДЕО-СНИМАК	60
38. УРА, БАШ ЈЕ ЛАКО!	61

Неумјетнички текстови

Јелен	64
Лав	64
Кит	64
Твор	65
Гусар	66

Умјетнички текстови

Душан Ђуришић: АПРИ-ЛИ-ЛИ	68
Љубивоје Ршумовић: ДЕСЕТ ЉУТИХ ГУСАРА	69
Патриша Анђелковић: НИЧИЈА КУЦА	70
Ела Пероци: МАЦА ПАПУЧАРКА	71
Душан Радовић: СТРАШАН ЛАВ	73
ТРИ МЕЋЕДА – руска народна прича	74
Миленко Ратковић: ЧАМАЦ ЗА ЖАБЕ	75
Браћа Грим: ЦРВЕНКАПА	76
Браћа Грим: ВУК И СЕДАМ ЈАРИЋА	78
Десанка Максимовић: ПРСТЕН НА МОРСКОМ ДНУ	80
Гроздана Олујић: ТВОР КОЈИ ЈЕ ХТИО ДА МИРИШЕ	82
Бранко Ћопић: ЈЕЖЕВА КУЋИЦА	84
Драган Радуловић: РОДА У ПОРОДИЛИШТУ	90
Драган Радуловић: НАОЧАРИ МОГА ЋЕДА	91
Сунчана Шкрињарић: ПЛЕСНА ХАЉИНА ЖУТОГ МАСЛАЧКА	92
ДВАНАЕСТ МЈЕСЕЦИ – словачка бајка	94
Ханс Кристијан Андерсен: ДАНИ У НЕЋЕЉИ	97
Десанка Максимовић: ЈАРЕ И ВУЦИ	99
Јован Јовановић Змај: САДИ ДРВО	100
Додаци	101

УВОД

[1] ДВА ТИПА ЧИТАЊА – СИМПАТИЧКО И АСИМПАТИЧКО

У Предметном програму Црногорског језика и књижевности за основну школу¹ настава језика и настава књижевности релативно су аутономне. Описмењавање и савладавање основних знања из граматике обавља се на неумјетничком тексту. У ранијој наставној пракси у Црној Гори описмењавање се обављало углавном на литерарним текстовима. Како је описмењавање дуг и напоран процес, тако из перспективе књижевног образовања – развијања љубави према читању и развијању вјештина читања – то и није најбољи начин да се од оних који науче да читају направе и пажљиви читаоци. Да би неко постао читалац, није довољно да само познаје технику читања. То значи да би школа на суптилан начин требало да однегује читање као животни стил, а не само читање као вјештину.²

Предметни програм за предмет Матерњи језик и књижевност из 2004. године и Предметни програм за Црногорски језик и књижевност за основне школе из 2010. године својом концепцијом поштују најновије увиде у два типа читања – *симпатичко* и *асимпатичко*³ – за два типа текстова. Симпатички се чита књижевни текст, текст у којем не тражимо, него стварамо, градимемо значење, а асимпатички читамо информативни текст – од пиктограма, нелинеарних текстова (графикона и схема), преко текстова из дневне штампе до текстова из енциклопедија и свих оних текстова у којима тражимо обавјештење.⁴

[2] НАСТАВА КЊИЖЕВНОСТИ

Симпатичко читање – читање литерарних дјела – заузима веома важно мјесто у курикулуму. Многи елементи образовног програма у реформама и модернизацијама образовања могу бити промијењени, али ће један од најважнијих задатака школе увијек остати аксиом просвјетне дјелатности – развијање љубави према књизи у најширем значењу те ријечи.

1 *Nastavni predmet Crnogorski jezik i književnost, predmetni program za I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII i IX razred devetogodišnje osnovne škole*, Ministarstvo prosvjete i nauke, Zavod za školstvo, Podgorica, 2005. i *Crnogorski jezik i književnost za osnovnu školu*, Podgorica, 2010.

2 Полет, Ненси: „Читање је животни стил исто колико и вјештина“, цитирано према часопису *Креативно васпитање*, бр. 7, септембар 2000.

3 Koldestad, Per Olav, *Čitanje je pisanje je čitanje*, Evropska konferencija o čitanju u Zagrebu, 2005.

4 Детаљније у приручнику за наставнике *Чигра слова и гласова*

Људска потреба за читањем представља један од најкомплекснијих антрополошких феномена. Чита се: да бисе сазнало нешто ново, из потребе за образовањем, из потребе за естетски лијепим, из потребе за доказивањем, у трагању за идентитетом, самопрепознавањем... Феномену читања и књиге све се чешће приступа мултидисциплинарно – њиме се баве наука о књижевности, историја, социологија, психологија, филозофија, библиотекарство и информатика и антропологија (културологија). Само значење ријечи **читати** (лат. *legere* – прикупљати, скупљати) указује на сложени психолошки и неуролошки поступак прикупљања туђих слика, мисли и емоција.

Најважнија способност, коју традиционално образовање најмање успјешно развија, јесте способност да се самостално настави с учењем. Примичењено на наставу књижевности, то значи оспособити ученика који ће: самостално умјети изабрати књигу; без посредника уживати у њеном читању; бити способан препоручити је некоме... Но, како да се „пелцер“ навике и вјештине читања „прими“ код дјеце XXI вијека? Како помирити улогу коју мора да одигра школа у промоцији читања као животног стила и чињеницу да глагол *читати* не трпи императив?

Теорије учења до сада се нијесу јасно изјасниле о томе како се учи читајући књижевна дјела. Извјесно је да је то „сусрет“, неки облик проживљеног искуственог учења.⁵ Феноменолошки је занимљиво да се за стварање реда у слици свијета непрестано обраћамо управо књижевности. Проницљиве очи изузетних писаца, које су гледале богатство и противурјечности свијета прије нас, помажу нам да тај свијет боље разумијемо. Сигурно је да књижевност читаоце учи емоцијама, страстима, изворима конфликта...

Читањем се савладава и техника усредсређивања пажње – књижевност подучава вјештинама пажње и за њу је, као уосталом и за остале умјетности, потребно стрпљење. Но, **пажња** је тек „улазница“ у читање; то је лампа која освјетљава текст који је пред читаоцем. Прави читалац задубљен у неку књигу изложен је смјењивању и стапању сложених интелектуалних операција. Наставник/наставница⁶ би требало да их познаје и прати њихово смјењивање у учениковој рецепцији књижевног дјела.

Табелом ћемо представити операције које синтетишу право читање.

.....
5 Plut, Dijana, *Udžbenik kao kulturno-potporni sistem*, ZUNS, Beograd, 2003.

6 У даљем тексту наставник

ПАЖЊА

ПЕРЦЕПЦИЈА ↓	чулно опажање које је већ обликовано преко искуства
РАЗУМИЈЕВАЊЕ ↓	значења дјела
ПРЕПОЗНАВАЊЕ, РЕКОГНИЦИЈА ↓	читалац нови садржај повезује с оним што му је већ познато
КОГНИЦИЈА, СПОЗНАЈА ↓	освајање новог сазнања, ширење читаочевог сазнања, пут кретања сазнања ка нечему што је до тада било непознато
МЕМОРИСАЊЕ ↓	памћење садржаја прочитаног
ЗАБОРАВЉАЊЕ ↓	(ова операција се често занемарује, а важна је), то није апсолутно одсуство онога што је читалац усвојио, већ је утискивање трагова у оно што је несвјесно
РЕФЛЕКСИЈА И ЊОЈ БЛИСКА СПЕКУЛАЦИЈА ↓	као аналитичке операције – усмјеравање пажње на личне доживљаје и промишљања потакнуто прочитаним
ИМАГИНАЦИЈА И ЊОЈ БЛИСКА ФАНТАЗИЈА	Без имагинације нема читања умјетничког текста: то је способност да се за одређене знакове нађу одговарајуће слике. Фантазија, пак, ставља у покрет оне слике које имагинација изналази. ⁷

Радња читања је, дакле, процес који почиње перцепцијом, тече преко разумијевања, рекогниције, когниције, меморије, рефлексije до операција заборављања, спекулације, имагинације и фантазије.⁸

7 „Измишљени ликови лакше се ‘виде’ уколико је писац способан – и уколико је читалац способан”, Џулијан Барнс

8 Prema: Milić, Novica, *Kako čitati*, Narodna biblioteka Srbije, Beograd, 2005.

Предметни програм Црногорског језика и књижевности за деветогодишњу основну школу конципиран је тако да обавезна, канонска књижевна дјела постоје само у VII, VIII и IX разреду. Сва остала књижевна дјела у Програму само су **предложена**, преко њих се долази до **оперативног циља**, односно **стандарда** из Програма. Овакво рјешење даје наставнику слободу, али појачава његову одговорност за избор књига. Отворена је могућност: за праћење реаговања нових генерација на одређене књиге; прављење избора књига у договору с родитељима (наравно, и с ученицима на старијем узрасту); избору књига на нивоу актива, школе, локалне заједнице. У добро осмишљеној настави, с јасним естетским критеријумом, може се подстицати читање као животни стил и код ученика развити навика читања. Неопходно је и да та навика постане потреба, јер књиге не значе ништа ако се не оживотворују и не постану дјелатне у читаоцима који су им дорасли.

[3] О НАСТАВИ КЊИЖЕВНОСТИ У ПРВОМ РАЗРЕДУ

Шестогодишњаци воле књиге и на старијима је, а посебно родитељима и наставницима, одговорност да та љубав остане трајна. Тај тренутак ученикове потребе за неком другачијом стварношћу не бисмо смјели пропустити.

Јасно је да није довољно описменити ученике, научити их да читају, и вјеровати да се могу самостално кретати лавиринтима књижевности. Читање једног књижевног дјела изискује виши културни ниво и навику читања која се годинама развија. Старији (родитељи, наставници) треба да буду препознатљив модел таквог понашања. Зато дјеца треба што чешће да виде старије с књигом у рукама. Наравно да је ту улога родитеља најважнија. Начин на који књигу узимамо у руке, како је држимо, како је одлажемо, утиче на пажњу најмлађих и њихову представу о читању.

Увијек треба да се запитамо имају ли ученици довољно правих књига у кући, учионици, радном, уопште животном простору. Познато је да су најбољи читаоци ученици из породица у којима се много чита и у којима књиге представљају вриједност. Ученици из таквих породица обично без тешкоћа развијају више читалачке способности. Има родитеља који, нажалост, не знају довољно да цијене чињеницу да је управо развијена читалачка вјештина први услов за школски успјех из свих наставних предмета.

И начин на који бирамо, купујемо и чувамо књигу необично је важан. Психолог Џејмс Хилман тврди да они којима су у дјетињству читали „имају боље изгледе од оних које

су касније уводили у приче“. Та прва читања, према Хилмановом мишљењу, постају „нешто у чему се живи и што је проживљено, начин на који душа проналази саму себе у животу“⁹. Најмлађи имитирају поступке одраслих, зато је конкретан поступак значајнији од пуне дидактике. Књигу би им требало приближити одласком у књижару, библиотеку, занимљивим подацима о књизи, игром асоцијација, читањем најинтересантнијих дјелова из неког књижевног дјела, уживљавањем у улоге главних јунака, представљањем ситуације пантомимом и цртањем.

У прва три разреда основне школе треба што више читати ученицима. Читати и тумачити књижевност најмлађим потенцијалним читаоцима – шестогодишњацима – значи имати изузетну повластицу васкрсавања ситуације из које је књижевност као умјетност и настала. Прије откривања писма, касније и штампе, књижевна дјела су дуго слушана. (Ко још није био свједок пажње младог слушаоца док му се прича или чита, тих широко отворених очију које поручују: „Дај ми још једну добру причу!“) Слушање књижевних текстова изузетно је сложена вјештина. То је активан, али и интерактиван процес. За разлику од читаоца, слушалац мора цијели текст који је до тада чуо држати у памћењу. Читалац је у лагоднијој позицији, јер има могућност да прекине и настави читање, да се врати на дјелове које је већ прочитао, да оловком обиљежи важан дио, налијепи цедуљу... Казивач/читалац је у сталном интеракцијском односу са слушаоцем, како ментално тако и тјелесно. Ако је вјешт, он читањем у исто вријеме и интерпретира дјело и ствара услове за његов адекватан доживљај.

Из фазе слушања књижевних дјела ученик/ученица¹⁰ спонтано, када је у потпуности савладана техника читања, прелази на самостално читање књижевних дјела. То нипошто не значи да на слушање књижевних дјела, као рецепцијску вјештину, треба заборавити на старијем узрасту. Напротив, у наредној фази сазријевања читаоца улоге постају све сложеније, али и интересантније. Гласним читањем и ученик постаје интерпретатор текста, а наставник и ученици у одјељењу рецепијенти, слушаоци.

Књижевност за најмлађе читаоце стално се развија и временом је постајала једнако вриједна као и књижевност за одрасле. Раније је књижевност за најмлађе била препуна дидактике, па је она и у интерпретацији била доминантна, но, јавиле су се читаве генерације књижевника који стварају маштовита, духовита, разиграна дјела, која призивају и модерне методе тумачења. И за најмлађе читаоце требало би, приликом избора књижевних дјела за школску анализу, да важи правило: умјетнички мање успјело дјело не може да буде употребљиво ни у педагошке сврхе.

[4] ПРАВИЛА ИГРЕ – ПРАВИЛА КЊИЖЕВНОСТИ

У односу писац–читалац најважнији је закон ауторових жеља и жеља читалаца. Док пише, књижевник ствара неку врсту паралелне стварности, игра се. Игра је, такође, веома важна особина ученичког доживљавања везаног за имагинарно. С једне стране, то је најтемељнија активност којом дијете спознаје свијет, којом интервенише у свијету и преко које се и само остварује, изражава. С друге стране, постоје јасне везе/аналогije између правила игре и правила књижевности. Игра се суштински дефинише као активност:

- 1. слободна:** на њу се играч не може приморати, а да тиме игра не изгуби своју природу привлачне и веселе разоноде,

9 Цитирано према Mangel, A. *Istorija čitanja*, Svetovi, Novi Sad, 2005.

10 У даљем тексту ученик

2. **издвојена:** ограничена прецизним временским и просторним, унапријед утврђеним границама,
3. **неизвјесна:** чији се ток и исход не могу унапријед предвидјети, пошто се иницијативи играча обавезно даје извјесна слобода из потребе за измишљањем,
4. **непродуктивна:** пошто не ствара ни добра ни богатства, нити било какву врсту нових елемената, изузев преношења власништва унутар круга играча, а чији је исход ситуација идентична оној на почетку партије,
5. **прописана:** подвргнута одредбама које укидају обичне законе и за тренутак уводе нову, једино важећу законитост,
6. **фиктивна:** праћена специфичном свијешћу о некој врсти другоразредне реалности или о потпуној нереалности у односу на текући живот¹¹

Ако пажљивије погледамо ову дефиницију игре, видјећемо да је она веома блиска дефиницији књижевности и умјетности уопште. То је и разлог што најмлађим читаоцима, заљубљеницима у игру, умјетност можемо, ако смо довољно вјешти, умјешно приближити.

[5] О УЏБЕНИКУ

[5.1] Зашто овакав Уџбеник?

Како систематско описмењавање у првом разреду није предвиђено Предметним програмом, за шестогодишњаке нема класичних уџбеника за описмењавање, буквара и читанке. Зато смо се определијелиле за оперативни, радни уџбеник у којем је остављен простор за дјечји рад. Преовлађују задаци типа: нацртај, повежи, обој, залијепи, заокружи...

Уџбеник за књижевност садржи само најпрепознатљивије краће одломке из књижевних дјела, које ученику чита наставник, али ако ученик зна да чита, може их сам прочитати. Како је, ипак, важно да се на једном мјесту налазе сви интегрални текстови које наставник чита, определијелиле смо се да их понудимо у Приручнику.

[5.2] Објашњење наслова

Придајући велики значај мотивацији у настави књижевности, брижљиво смо тражиле наслов за овај Уџбеник. Насловити нешто занимљив је али и тежак посао, јер наслов треба довести у директну везу са структуром књиге, он мора да обавјештава, усмјерава, подстиче, лијепо звучи, а да је, притом, близак искуству шестогодишњака.

Изабрале смо наслов *Како то може*, због тога што је то наслов пјесме црногорског пјесника Слободана Вукановића, због тона питања блиског ученицима и због тога што му је широка дисперзија значења јер укључује обраћање. Ко ме? Књизи, наставници, родитељима, старијима. Дакле, како то може, књиго, учитељице, мама, тата, бато, бако...? А један од најважнијих задатака сваке књижевне анализе је, признаћете, да пружи одговор на то **како**.

[5.3] Маскота књиге

Маскота Уџбеника је радознали, вјешти дјечак, којем смо дале надимак Ведран. Он је увијек насмијан и ведар. Пожељеле смо да он води ученике кроз Уџбеник, од цјелине до цјелине, од једног књижевног дјела до другог.

.....
11 Prema: Kajoa, Rože, *Igre i ljudi*, Nolit, Beograd, 1965.

[5.4] Однос према књижевним текстовима понуђеним у Предметном програму

Предложена књижевна дјела из Предметног програма за први разред подијељена су по форми на: прозу, поезију, драму и дјела за читање у наставцима (Гримове бајке, *Бајка о дванаест мјесеци* – словачка бајка и Дани у недјељи – Х. К. Андерсена¹². У Уџбенику и Приручнику наша су се сва предложена књижевна дјела. У Уџбенику су додата нека дјела која су нам се учинила погодним за уобличавање цјелина. Наравно, уколико наставник процијени да се до постављеног циља може доћи и преко неког другог књижевног дјела, остављена му је слобода да то и уради. У том случају задаци из Уџбеника и припреме из Приручника могу да послуже као инспирација.

[5.5] Објашњење цјелина Уџбеника

Разрађујући концепт Уџбеника сматрале смо да је у његовој структури немогуће задржати жанровску подјелу текстова, како стоји у Предметном програму, па смо се определили за њихово тематско груписање.

За увод у интерпретацију књижевних текстова изабрале смо полулитерарне врсте које асоцирају на игре.

Разбрајалице (бројалице) – „кратке пјесме у којима је смисао жртвован ритму и асоцијацијама по сазвучју. Ученици их говоре док се играју, а онај на ког падне посљедња, обично кратка и наглашена ријеч, испада из даљег набрајања.”¹³ Иако су нелогичне, пуне парадокса, блиске су овом узрасту. Заснивају се на рими и звучним стилским фигурама: асонанци, алитерацији, каламбуру и ономотопеји.

Ругалице – кратке подругљиве, „уједљиве“, „уштипљиве“ пјесме о животињама (мачки, пијетлу, пужу) – *Пусти, пужу рогове*, краће пјесме у којима има игре ријечима и ономотопеја – *Три сусрета* и пјесме које славе игру и у којима се дешавају „немогуће“ ствари: *Како то може, Апри-ли-ли и Десет љутих гусара*.

Према јунаку Уџбеника прва цјелина се назива **Сви у игру**.

Друга цјелина се зове **Гунгула** и у њој су текстови о животињама. Та тема је блиска овом узрасту. У овој цјелини нашле су се двије приче које говоре о омиљеним животињама – псу и мачки – *Ничија куца* и *Маца папучарка*. Ту је и прича *Чамац за жабе* и чувена руска прича *Три међеда*, а од пјесама ту су *Китова беба*, *Јелен* и *Штампарска грешка*.

Трећи дио Уџбеника посвећен је бајкама и зове се **Плетибајка**. Поред, ученицима овог узраста добро познатих, Гримових *Црвенкапе* и *Вука и седам јарића*, ту је и бајка Десанке Максимовић *Прстен на морском дну* и *Твор који је хтио да мирише* Гроздане Олујић.

Четврта цјелина – **Кућицо драга, слободо моја**, добила је име по стиху Б. Ћопића, а садржи текстове с топосом куће – *Јежева кућица*, рођења – *Рода у породилишту*, чланова породице – *Наочари мога ђеда* и смирења у ритуалу успављивања – успаванка *Нинај, нинај, драго моје*.

Пета цјелина добила је име по стиху познатог црногорског пјесника Драгана Радуловића – **Чувај да те чува**. Она садржи и причу *Плесна хаљина жутог маслачка*, пјесме *Пахуљица* и *Дрво*.

Посљедњи, шести, дио Уџбеника предвиђен је за ученичке креације. Наиме, замишљено је да се и ученици опробају као „аутори“, да смисле неке игре, разбрајалице, нацртају своје бајке и приче...

12 У издању Завода за уџбенике и наставна средства – Подгорица објављена је сликовница Гримових бајки.

13 *Речник књижевних термина*, Нолит, Београд, 1992.

У структурирању Уџбеника жељеле смо да поштујемо правила: читљивости, разумљивости, поступности, развојности и повезаности.¹⁴

Брижљиво смо водиле рачуна о значају илустрација у Уџбенику овог типа, а у структури књиге необично су важне и странице које најављују цјелине. У њима има нечега од онога што је са ученицима већ урађено, али и довољно материјала за наговјештај онога о чему ће тек бити ријечи.

[6] ЛИРИКА

Често можемо чути да је на овом узрасту отежана литерарна комуникација с лирском пјесмом и то понајвише због тога што шестогодишњаци немају довољно интелектуалног, социјалног и литерарног искуства. Поезија, познато је, захтијева више читаочевог интелектуалног напора од читања осталих књижевних форми будући да је у њој најкондензованији вид језика. Али баш из ње ученици најприје могу дознати што је језик, какве су му могућности и дубине. Ваља истаћи, међутим, да ученици тог узраста другачије доживљавају лирску поезију него одрасли читаоци. Наиме, на овом узрасту важну улогу имају елементи чуђења, тајне, спонтаног и снажно израженог емотивног односа. Имагинарно бисмо могли сматрати дијелом њиховог искуства, а недостатак њиховог чуђења над парадоксом добар је први корак за улазак у свијет лирике. Пружа се много могућности уживања у игри стихом. Потреба и способност ученика да се игра омогућава му да на „властита врата“ уђе у свијет пјесме, неприсиљено, радосно, стваралачки. Стога бисмо, говорећи о доживљају поезије најмлађих читалаца, и свијета уопште, могли говорити о **проширивању искустава** (реалних, стечених) маштом, жељом, фантазијом.

Сматрамо да је игра (фантазијска игра, ритмичка игра, лексичка игра...) најбољи пут да дијете схвати пјесму (зато су разбрајалице на почетку Уџбеника). Важно је нагласити да ученици на том узрасту цјеловито (синкретички) доживљавају свијет, а самим тим и свијет лирске пјесме. Доживљаји најмлађих ученика нијесу издиференцирани него се јављају као цјеловито доживљавање визуелних, аудитивних, ритмичких, кинестетичких, лудичких и фантазијских елемената.

Све изабране пјесме распоредиле смо (а томе прилагодиле и методе у припремама за часове) тако да су прикладне за развијање способности:

- асоцијативног мишљења,
- фантазијског мишљења: визуелног, аудитивног, олфактивног, тактилног,
- стваралачког изражавања.

Ученици на овом узрасту, дакле, имају способност доживљавања пјесме и пјесничке слике, фантазијског мишљења, али је ограничена могућност да то вербално и изразе. Вербално изражавање доживљаја пјесме и књижевног дјела уопште, вјежба се током даљег школовања.

[7] ПРОЗА

Бајка је најподеснија прозна литерарна форма за овај узраст. Често се у литератури овај период развоја дјетета назива „временом бајке“.¹⁵ Назив бајка потиче од старословенске ријечи **бајати**, што значи приповиједати. Својом фабуларношћу бајка на читаоца врши

14 Плут, Дијана, *Уџбеник као културно-потпорни систем*, Завод за уџбенике и наставна средства, Институт за психологију, Филозофски факултет, Београд, 2003.

15 Vuković, dr Novo, *Uvod u književnost za djecu i omladinu*, Unireks, Podgorica, 1996.

двострук утицај:

- на стварање друштвеног идентитета (кроз причање/читање бајке наглашава се потреба за припадањем које доноси сигурност),
- на индивидуализацију (идејама бајке подстиче се и охрабрује потреба за осамостаљивањем).

Као специфична прозна форма, бајка читаоцима помаже да боље разумију свјесне и разаберу несвјесне дилеме, да пронађу одговоре на питања како савладати несигурност и страх, како открити своје истинске моћи и снаге. Бајка читаоце/читатељке учи „храбрости живљења“ и открива им јасну идеју, коју читаоци (и мали и велики) изнова увијек траже, препознају и воле: „Бори се, и снове је могуће остварити.“

Свијет у бајци је „једнодимензионалан“, стварно и нестварно налазе се у истој равни. Ученици који долазе из литерарно подстицајније средине већ знају да је у бајкама вук увијек зао, да на почетку бајке највише невоља имају мали и наивни, али и да увијек на крају побјеђује добро, а зло бива кажњено. Чак и када читаве дјелове бајке зна напамет, дијете опет воли да чује звук познатих реченица, то га умирује. Формула бајке такође одговара младом читаоцу, јер не захтијева да он при сваком наредном читању ангажује превелику мисаону енергију, али зато му је чулна увијек напета.

Још једна особина бајке чини је подесном књижевном врстом за најмлађе ученике: фабула је једноставна, а број ликова је неограничен. То значи да иста композиција може послужити за различите сјеее. „Унапријед се може рећи да функција има необично мало, а ликова необично много. Тиме се објашњава двојство бајке: њена зачуђујућа разноликост, њено шаренило и богатство боја, с једне стране, и њена не мања зачуђујућа једнообразност, њена поновљивост“¹⁶, с друге стране.

Структура бајке је схематизована, тако да дијете, ако му се бајке довољно често читају, формира **хоризонт очекивања** за степенице бајке, на примјер:

- један од чланова породице се удаљава од куће,
- јунаку се изриче забрана,
- забрана се крши,
- противник покушава да се обавијести,
- противник покушава да превари своју жртву,
- жртва допушта да буде преварена и тиме нехотице помаже непријатељу,
- противник некеме од чланова породице наноси штету или му шкоди,
- противник бива побијеђен и кажњен, отклања се почетна невоља,
- јунак се враћа.¹⁷

Бајке подстичу машту, а црно-бијело сликање ликова блиско је доживљају свијета најмлађих читаоца. Умирује их чињеница да у бајкама добро увијек побјеђује.

[8] ДРАМА

Важан циљ у Предметном програму је да ученици развијају способност праћења позоришне представе и филма. Како се од ученика овог узраста не очекује да читају, њихову енергију треба усмјеравати на слушање и посматрање.

Предложени драмски текст у Програму је Ћопићева *Јежева кућица*. Елементи драмског се,

16 Prop, Vladimir, *Morfologija bajke*, Prosveta, Beograd, 1982, str. 28

17 Isto

међутим, могу пронаћи и у прози и у лирским пјесмама. Вјежбе уживљавања у одређене ситуације, идентификовања са књижевним ликовима, корисне су, а ученици их воле. Те вјежбе су добре јер се они тако боље социјализују и ослобађају. Одличне су за вјежбање интонације, дикције, акцентуације.

Један од начина да ученици доживе напетост драмске радње је посматрање луткарске представе, али и израда лутака и рад с њима. Процес обликовања лутака помаже у развијању сензибилитета за форму и пропорције. То је посебно атрактивна форма за овај узраст, јер ученици откривају чудо оживјелог предмета, а за мале глумце оживљавање је радост, јер, одавно је познато: „Суштина анимације је већ у самој ријечи *anima* (на латинском душа), анимирати лутку, дакле, значи удахнути јој душу, оживјети је.”¹⁸ На тај начин се обезбјеђује и неопходна корелација међу предметима (ликовна, музичка култура) и радост у стваралачкој игри. Наводимо неке од типова лутака:

- **лутке на прстима** (лик се нацрта на прсту, а промјеном, рецимо капе, уз покрет прста и говора препознаје се јунак анимације),
- **гињол-лутке** (од текстила су, покрећу се руком, облаче се као рукавица са три прста – палац, кажипрст – глава, средњак),
- **марионет-лутке** (дјелови се покрећу помоћу конца за чије вођење је потребна велика вјештина),
- **лутка на штапу** (на крају штапа причвршћена је глава с карактеристичним детаљем, а може бити од платна, кутије, плода...),
- **лутка-варјача** (на „глави“ варјаче само треба истаћи детаљ),
- **лутке сјенке** (пљоснате, исијецају се од картона или од неког другог чврстог материјала, а причвршћују се на провидни штапић. Покрећу се иза платна док је иза лутке свјетлосни извор, тако да сјенка пада на платно).

За прављење лутке потребно је мало маште, а материјал за њену израду може бити: лишће, гранчице, амбалажа, жица, кожа, филц, дугмад...¹⁹

Наставници могу до краја школске године да спреме и драматизују игране представе и да с ученицима вјежбају пантомиму, дикцију, кретање на сцени...

18 Николин, В. Дражић, Б. Станковић, С. Барић, С. Увод у луткарство, Завод за издавање уџбеника Републике Србије, Београд, 1965, страна 77.

19 Према часопису *Креативно васпитање*, 8. март, 2001.

[9] ДИДАКТИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

[9.1] Наука о књижевности и наставне методе

Теоријски ставови науке о књижевности (смјерови, школе, учења) утичу на обликовање методике наставе књижевности и књижевног образовања. Методички приступ настави књижевности одређује се према примаоцу садржаја и садржају. Школска интерпретација успоставља однос ученика према књижевном дјелу.

Да резимирамо: у књижевности је успостављен однос писац → дјело → читалац

(с тим што у настави књижевности схема изгледа овако:

писац → дјело → читалац ↔ наставник, ученик)

и све три димензије су више или мање повезане.

Наука о књижевности утиче на моделирање метода наставе књижевности на свим образовним нивоима. У Предметном програму за Црногорски језик и књижевност акценат наставе помјера се са садржаја на примаоца садржаја, што естетику рецепције²⁰ (лат. *receptio*, прихватање) чини најпогоднијом у методици, јер узима у обзир, више од осталих теорија, појам естетске комуникације, а обичног, непрофесионалног читаоца, у нашем случају ученика, уводи као незаобилазни фактор „књижевне комуникације“ (видите схему).

Најпознатији методички поступци демонстрирања доживљаја дјела јесу:

- занимљиво приповиједање (за овај узраст незаобилазна метода, јер је контакт погледом врло значајан, тако наставник прати нарастање, односно гашење ученичке пажње),
- интерпретативно читање,
- сценско читање,
- глума,
- различити начини преобликовања текста (драматизација, инсцениација).

Према концепту реформисане школе, наставник је усмјеривач, ментор, организатор рада. Његов/њен задатак није да ученицима пружа готова знања, већ да их научи начину стварања знања.

[9.2] Етапе рада с књижевним текстом

Први корак јесте **мотивација** за стварање „хоризонта очекивања“²¹. На првом кораку наставник користи постојеће искуство ученика, призива њихов доживљај и на тај начин:

20 Jaus, Hans, Robert, *Estetika recepcije*, Nolit, Beograd, 1978.

21 Spremnost na književne postupke u okviru mentalnog vidokruga određenog čitaoca. Autorovom značenju „horizonta“, koji se dugo uzimao zdravo za gotovo, pridružuje se „horizont“ interpretatora (čitaoca) kao podjednako važan, jer „razumijevanje nije neproduktivna nego uvijek produktivna aktivnost“ (*Moderna tumačenja književnosti*, grupa autora, Svjetlost, Sarajevo, 1981, strana 228)

- мотивација утиче на комплетну артикулацију часа,
- ствара међупростор прије читања који ће условити прихватање књижевног текста,
- добра мотивација покреће талас емоција, па су чула и ум спремни за дубље садржаје.

У фази мотивације наставник конкретизује тему књижевног дјела.

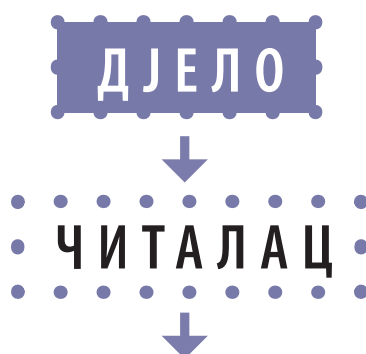
Други корак је **причање фабуне**, уколико је проза у питању. Уколико се ради о пјесми, посебно ако је краћа, треба одмах прећи на **изражајно казивање стихова**.

Трећи корак (важи за прозу) је **изражајно читање**. Потом слиједи **пауза**, која омогућава да прочитано „одјекне“ (што ће се сигурно десити уколико смо спретно до овог тренутка водили процес).

Четврти корак је **интерпретација**. Скреће се пажња на оне структурне елементе књижевног дјела на којима се инсистира у предметном програму за овај узраст, а то су ликови (позитивни, негативни), мјесто дешавања радње, вријеме дешавања радње и слој звука у пјесми.

Послије интерпретације може се **поново прочитати текст**, а у завршној фази пратимо како ученик **продубљује доживљај** препричавањем фабуне или изразом креативног задатка.

Поступци се могу представити сљедећом схемом:

НАСТАВНИК	↔	УЧЕНИК
мотивише	↔	ствара хоризонт очекивања
прича	↔	слуша
чита	↔	слуша
прави паузу	↔	спонтано реагује
интерпретира	↔	разговара о садржају

[9.3] Идеје које могу бити корисне

- Приручник је конципиран тако да се у њему даје онолико припрема колико је књижевних дјела обухваћених Уџбеником. Имате слободу у одређивању броја часова за обраду одређеног књижевног дјела. Планирајте вријеме пажљиво и не заборавите да је 10% времена, девет часова књижевности, остало слободно за културне (књижевне) специфичности локалне заједнице.
- Ипак се не ограничавајте на унапријед круто испланирано вријеме. Иако су „конци“ часа у вашим рукама, никада не можете, нарочито када је књижевност у питању, знати у ком смјеру ће отићи ток часа јер су ученици овог узраста радознали и живахни.
- Није на одмет поновити: није важно колико се књижевних дјела интерпретира, већ то да се на мањем обиму података ученик подстиче и охрабрује да размишља, трага, ствара.
- Пожељно је организовати уводни час: упознавање с Уџбеником, његовом структуром, ликовима. Уџбеник је књига с којом ће се ученик дружити годину дана и треба добро да је упозна на почетку школске године.
- На једном од уводних часова можете организовати, у корелацији са часом ликовне културе, прављење означивача за књигу.
- Мотивација је први, можда и најважнији, корак према свијету књижевог дјела. Између успјешне мотивације и успјешног часа може се ставити знак једнакости.
- Никада се немојте оглушити о ученикову жељу да чује причу, бајку, пјесму, иако сте за тај час нешто сасвим друго испланирали.
- Планирајте пројектну седмицу за књижевност када се припремају луткарске представе, играоци, одлазак у позориште, књижару или библиотеку.
- Преко дволиста који најављује нову цјелину у Уџбенику не прелазите брзо. Његов је циљ да се знање систематизује и пажња усмјери ка новом садржају.
- Веома су нам важне корелације међу предметима, рецимо *Десет љутих гусара* са математиком, *Рода у породици* и *Дрво* са природом и друштвом, а да не помињемо неопходност сталних веза између књижености и ликовне и музичке културе. Много тога у успјешној настави књижевности зависи од ваше способности да повежете и обједините ученичке доживљаје.
- Избјегавајте да радите оно што ученици могу сами. Подстичите њихове жеље да буду самосталнији.
- Не морају сви ученици да ураде сваки задатак, а онима којима су задаци лаки смислите теже и подстицајније. Напреднији не треба да се прилагођавају просјечнима, а споријима се треба посебно посветити да би пристигли остале.
- Разговарајте с родитељима о томе да не присиљавају дијете на читање. Наравно, пожељно га је охрабривати ако оно жели само да чита, али родитељ треба да се заустави чим примијети да дијете пружа отпор или да му та активност представља напор. Оно што су, пак, родитељи дужни да ураде је да му стално преносе позитиван став према читању и дружењу с књигом.
- Жеља нам је била да помогнемо, не да спутамо. Зато су све наше припреме – приједлози. Од вас, уважене колегинице и колеге, очекујемо сугестије за наредна издања.

Нађа Дурковић

Литература

1. Vuković, Novo, *Uvod u književnost za djecu i omladinu*, Unireks, Podgorica, 1996.
2. Десет бројева часописа *Креативно васпитање*, Креативни центар, Београд, од 1998. до 2002.
3. Đuričinov, Kovač, Lešić, Koljević, Kulenović, Petković, *Moderna tumačenja književnosti*, Svjetlost, Sarajevo, 1981.
4. Jaus, Hans Robert, *Estetika recepcije*, Nolit, Beograd, 1978.
5. Кајоа, Роже, *Igre i ljudi*, Nolit, Beograd, 1965.
6. *Како предавати књижевност* – теоријске основе наставе (приредио Александар Јовановић), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1984.
7. *Како читати* (о стратегијама читања трагова културе), приредио Саша Илић, Народна библиотека Србије, Београд, 2005.
8. Kordigal, M. Saksida, I., *Jaz pa berem* – приручници за учитеље, Rokus, Ljubljana, 2002.
9. Мангел, Алберто, *Историја читања*, Светови, Нови Сад, 2005.
10. Мангел, Алберто, *Библиотека ноћу*, Геопоетика, 2008.
11. Маринковић, Симеон, *Методика креативне наставе српског језика и књижевности*, Креативни центар, Београд, 2000.
12. Николин, Држић, Станковић, Барић, *Увод у луткарство*, Завод за издавање уџбеника Републике Србије, Београд, 1965.
13. Николић, Милија, *Методика наставе српског језика и књижевности* (треће, допуњено издање), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1999.
14. Павловић, Миодраг, *Припремање наставника и ученика за тумачење књижевних дела*, Завод за уџбенике, Београд, 2008.
15. Плут, Дијана, *Уџбеник као културно-потпорни систем*, Завод за уџбенике и наставна средства, Институт за психологију, Филозофски факултет, Београд, 2003.
16. Поповић, Тања, *Речник књижевних термина*, Логос Арт, Београд, 2007.
17. Prop, Vladimir, *Morfologija bajke*, Prosveta, Beograd, 1982.
18. *Rečnik književnih termina*, Nolit, Beograd, 1992.
19. Rosandić, Dragutin, *Nastava hrvatskosrpskog jezika i književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 1968.
20. Росандић, Драгутин, *Методика књижевног одгоја*, Школска књига, Загреб, 2005.
21. *Теорија рецепције у науци о књижевности*, Нолит, Београд, 1978.

**Припреме
за часове**

1: УВОДНИ ЧАС

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија интересовање за читање умјетничких текстова

АКТИВНОСТИ

- учествује у игри *Чаробни штап**;
- прати објашњења наставника о Уџбенику: насловна страна, маскота књиге Ведрана, садржај, приче, пјесме, илустрације;
- листа Уџбеник, коментарише и описује странице и илустрације, истиче странице које му/јој се највише свиђају, уз образложење;
- црта насловну страну неке своје омиљене књиге и коментарише свој рад.

*Игра ЧАРОБНИ ШТАП

Ученици се налазе у кругу. Ученик код кога је чаробни штап окрене се према ономе који се налази с његове десне стране и каже: „Овај чаробни штап ми каже да ти (каже име дотичног друга) очекујеш да у школи...“ и предаје штап том другу. Друг каже: „Погодио си!“

2: СВИ У ИГРУ

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ

ученик/ученица

- развија способност говорног наступа пред групом

АКТИВНОСТИ

ученика/ученице

- у групи или у пару разговара о својим омиљеним играма;
- набраја елементе које запажа на дволисту на **стр. 6 и 7 у Уџбенику**;
- описује ситуацију с дволиста;
- говори о свом имену, надимку – Што нам више говори о неком – име или надимак?
- описује Ведрана;
- препричава свој доживљај: Слатко сам се насмијао;
- учествује у активности – *Како се смијемо**.

*Активност: КАКО СЕ СМИЈЕМО

Ученици се подијеле у групе. Свака група осмишљава један од начина свога смијеха. (Аха хаха, Охо хохо, ехе хе хе, ихи хи хи, уху ху ху, ки ки ки ки – смију се групе посебно, а затим сви одједном.)

Борислав Јовановић

СВИ У ИГРУ

р а з б р а ј а л и ц а

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

у ч е н и к / у ч е н и ц а

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме – разбрајалице

ПОТРЕБНО: ученици треба да донесу своју омиљену играчку

А К Т И В Н О С Т И

- показује своју омиљену играчку, описује је и говори зашто баш њу највише воли;
- одговара на питање зашто воли или не воли да се игра сам/сама;
- описује неку игру коју често игра с другарима;
- одговара на питање што за њега/њу значи наслов ове разбрајалице;
- посматра и коментарише илустрацију у **Уџбенику на стр. 8**;
- учествује у разговору о прва два прочитана стиха;
- слуша читање разбрајалице;
- открива значење ријечи **чигра** и њено значење у овој разбрајалици;
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 8** (црта омиљену играчку);
- црта пчелу и мед на листу папира (А4 формата);
- учествује у хорском казивању разбрајалице на више начина:
 - а. ехо: наставник/наставница чита један стих, ученици/ученице понављају,
 - б. наизмјенично: наставник/наставница говори један стих, сви ученици сљедећи,
 - в. у двије групе: једна група тише, друга гласније, једна њежним гласом, друга грубим...;
- говори стихове у ритму: плескања, тапшања по кољенима, пуцкетања прстима;
- окреће се другу/другарици и плескају у пару: дланом о длан друга, док у истом ритму изговарају бројалицу;
- слуша композицију *Звона* (музичка култура).

БУМБАР

разбрајалица

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме – разбрајалице
- садржај текста представља на нелитераран начин

ПОТРЕБНО: фотографија бумбара и апликација цара (из Приручника)

АКТИВНОСТИ

- описује истакнуту апликацију бумбара набрајајући уз њу што више атрибута;
- описује истакнуту апликацију цара набрајајући уз њу што више атрибута;
- упоређује ове апликације према критеријуму: слично – различито;
- на основу претходних активности, сам отвара **Уџбеник на стр. 9** (предвиђа текст, препознаје);
- слуша наставниково/чино изражајно читање разбрајалице;
- спонтано реагује – коментарише у пару, групи...;
- посматра и коментарише илустрацију из **Уџбеника на стр. 9**;
- усваја значење ријечи – **кантар** и **скљусити се** (ријечју и апликацијама – сликовно);
- одговара на подстицајна питања наставника/наставнице о томе ко је цару помогао да се попне на кантар, како ту слику замишља, што ко говори, како се цар понаша, што би цару поручио...;
- ради у **Уџбенику на стр. 9** – набраја елементе са слике и прецртава оне који се не односе на разбрајалицу;
- учествује у наизмјеничном говорењу стихова: наставник говори један стих, а сви ученици слједећи; читају у двије групе (једна група тише друга гласније; једна група њежнијим гласом, друга грубљим...; ехо: наставник чита један стих, сви ученици понављају...);
- говори стихове у ритму: у складу с говорењем пљескају, тапшу по кољенима, пуцкетају прстима, окрећу се другу/другарици и пљескају у пару – дланом о длан друга/другарице;
- учествује у игри разбрајања.

* На часу физичког васпитања (или на излету, одмору, у парку...) ученици могу прескакати вијаче уз разбрајалицу.

ОПИС ИГРЕ:

Док један играч прескаче вијачу, остали играчи изговарају бројалицу с којом је лако усагласити ритам скакања. Игра траје онолико колико траје и текст разбрајалице. Грешке у скакању привремено искључују играча из игре. Ритам прескакања вијаче даје се усаглашеним пљескањем дланом о длан.

НИВОИ ПО ТЕЖИНИ:

ЛАКШИ НИВО: ритам изговарања разбрајалице је уједначен и усаглашава се с могућностима играча који скаче,

ТЕЖИ НИВО: у току игре једног играча дозвољено је убрзавање ритма изговарања разбрајалице који он скакањем мора да прати.

ПУСТИ, ПУЖУ, РОГОВЕ

народна ругалица

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о уметничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме

ПОТРЕБНО: фотографија пуџа из додатка Приручнику

АКТИВНОСТИ

- учествује у игри – *Пуџ обућар**;
- посматра истакнуту фотографију пуџа и описује га, говори о својим искуствима;
- слуша читање текста који је написан крупним штампаним словима и истакнут поред илустрације.

ПУЖИЋ РУШКО

Послије лагане ноћне кише, пуџић Рушко напусти своје скровиште да мало прошета вртом. Клизећи нечујно влажном земљом стиже до листа купуса и сит се наједе. Задовољно протрља свој пуни трбушчић и одлучи да мало прилегне. Али, у том тренутку, зачу радосни узвик весељка Ведрана:

– Рушко, Рушко, хајде да се играмо!

Сав срећан, Рушко заборави на своју пређашњу намјеру и заигра с омиљеним другом Ведраном уобичајену, одавно познату игру *Пусту, пуџу, рогове*.

- одговара на постављена питања о садржају текста;
- отвара **Уџбеник на стр. 10**, посматра илустрацију и коментарише је;
- слуша изражајно казивање наставника;
- даје своја објашњења ријечи: **долови, орање, волови, дуван**, прати објашњења осталих ученика и наставника/це;
- „чита“ пјесму хорски више пута да би је запамтио/ла;
- схвата да је ова пјесма ругалица;
- посматра вињету у **Уџбенику на стр. 10** и повезује дио текстуалне стварности с одговарајућом илустрацијом:
 - а. вињета – *Пусту, пуџу, рогове, да хватамо волове, да оремо долове* – МОЛБА!
 - б. вињета – *Пуџ, муж, пусти роге ван* – ЉУБАВ!
 - в. вињета – *Да ти кућу не продам, старом ђеду за дуван* – ШАЉИВА ПРИЈЕТЊА!
- препознаје емоције које изражава пјесма (молба, љубав и шаљива пријетња);
- учествује у групном раду:
 1. група – хорски рецитије први дио пјесме молећивим тоном, користећи гест као на првој вињети,
 2. група – хорски рецитије други дио пјесме умиљатим тоном, користећи гест као на другој вињети,
 3. група – хорски рецитије трећи дио пјесме шаљиво, пријетећи, користећи гест као на трећој вињети.

ДОДАТНИ РАД:

Ученици на позив наставника рукама представљају одређену активност (нпр. руковање, поздрављање, пољубац, показивање правца, позив, миловање...).

*ПУЖ ОБУЋАР

На бетону нацртамо дугачку спиралну линију која личи на пужеву кућицу. Линија спирале прави пут који је довољно широк да њиме могу ходати играчи све до централног дијела. Испред улаза у кућицу је права линија на којој стоје играчи.

На почетку се бројалицом бира обућар. Он улази у своју радионицу, која је у средини кућице. Један од играча прилази улазу кућице, „притисне звонце“ и каже: „Обућару, обућару, ципела ми се поцијепала.“

На овај позив обућар долази до врата кућице, прави покрете отварања врата и позива по имену играча који је звонио да уђе. Заједно се враћају до радионице у којој обућар „поправља“ ципелу. Када он каже: „Ципела је готова“ – играч узима своју ципелу и бјежи према излазу из кућице. Обућар га јури и, ако га ухвати, они мијењају улоге, а ако га не ухвати, и даље игра улогу обућара.

Играч који хођајући или трчећи нагази линију спирале испада из игре. У игри се цијени и спречност играча.

6

Душан Радовић ТАРАМ

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје и доживљава мелодичност/ритмичност пјесме приликом слушања интерпретативног читања

АКТИВНОСТИ

- слуша и пјевуши композицију *Има једна пећина строга*;
- користећи невербалну комуникацију (гест, мимика, пантомима) покушава да изрази уплашеност;
- посматра илустрацију из **Уџбеника на стр. 11** и коментарише је;
- слуша интерпретативно казивање пјесме;
- понавља пјесму више пута ради запамћивања;
- у **Уџбенику на стр. 11** (на мјесту означеном тачкицама) „пише“ или црта оно што та ријеч представља;
- говори о томе када се плаши, зашто и како побјеђује страх;
- увјежбава рецитовање пјесме (један ученик/ученица рецитије један стих пјесме драматичним тоном желећи да уплаши друга/другарицу, док његов парњак рецитије други стих равнодушним тоном јер није уплашен); тако се смјењују све док не одрецитују пјесму до претпоследњег стиха; последњи стих рецитију заједно, веселим тоном;
- увјежбава пјевање пјесме на свој начин и наступа пред одјељењем.

7: Слободан Лазич ТРИ СУСРЕТА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме
- уочава мјесто догађања радње

АКТИВНОСТИ

- слуша наставничко рецитовање пјесме;
- посматра и описује илустрацију у **Уџбенику, стр. 12**;
- коментарише наслов пјесме и подвлачи га;
- усваја објашњење ријечи **жакетић**;
- одговара на питања о садржају пјесме: Ко је у пјесми срео паче? Којим ријечима га је поздравио? Како гласи отпоздрав? На ком мјесту се десио други сусрет, кога је пјесник срео, како га је поздравио и како гласи отпоздрав? На ком мјесту се десио трећи сусрет, кога је пјесник срео, како га је поздравио и како гласи отпоздрав?
- слуша поновно наставничко рецитовање пјесме, а затим учествује у разговору;
- упоређују своја рјешења с рјешењима својих другара;
- према описима у пјесми црта и боји мјеста сусрета – ради задатак у **Уџбенику на стр. 13**;
- понавља пјесму више пута ради запамћивања;
- изражајно рецитије пјесму;
- опонаша у групи различите начине оглашавања – Ведрана, пачета, пилета и штенета.

ДОДАТНИ РАД:

Учествује у игри *Како то може* која би изазвала смијех код ученика (нпр. одреде се ликови: пјесник – који говори стихове, паче – које ће отпоздрављати са „ав-ав“, пиле – које ће отпоздрављати са „ква-ква“ и пас који ће отпоздрављати са „пи-пи“).

8: СЛОЖНИ ХОР

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ

ученик/ученица

- развија интересовање за читање умјетничких текстова

АКТИВНОСТИ

- посматра илустрацију у **Уџбенику на стр. 14 и 15** у цјелини и ликове – животиње које су на њој представљене;
- подстакнут илустрацијом говори текстове, пјесме, разбрајалице, које су му познате;

- учествује у игри – *Свако има говор свој** – корелација с наставом језика, **Чигра слова и гласова**;
- црта омиљену животињу, чита неумјетничке (умјетничке) текстове о животињама, прича другарима приче које зна о овој теми, пјева познате мелодије о животињама, прави животиње по шаблону од различитог материјала – по захтјеву наставника.

*СВАКО ИМА ГОВОР СВОЈ

Разбрајалицом се одређује ученик који иде иза паравана. На наставников знак почне да опонаша оглашавање неке животиње. Остали ученици препознају о којој се животињи ради. Након погађања ученик изађе иза паравана и имитира ход и начин оглашавање те животиње. Смјењује се више играча.

9 Душан Ђуришић А П Р И - Л И - Л И

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје мелодичност пјесме
- током слушања развија асоцијативне способности
- схвата да је аутор текста неко други, а не онај ко га чита
- развија способност представљања умјетничког текста на нелитерарне начине

ПОТРЕБНО: припремити материјал за „ленту писца“: фотографије, илустрације, текстове...

А К Т И В Н О С Т И

- црта на тему – фантастично, измишљено, нестварно биће;
- описује биће које је нацртао као да оно стварно постоји;
- слуша наставниково објашњење да је први април – дан маште, шале: ако тога дана некога нешто преварите, сматра се успјехом и онда се уз смијех узвикује апри-ли-ли;
- отвара **Уџбеник на стр. 16** и коментарише илустрације (слонови који лете, ванземаљци);
- разликује начин текстуалног приказивања пјесме у односу на причу;
- слуша наставниково излагање о пјеснику Душану Ђуришићу: неколико интересантних података о његовом животу;
- слуша интерпретативно читање пјесме;
- разумије значење ријечи – **крилити**;
- разговарају о садржају пјесме;
- учествује у хорском учењу текста пјесме на више начина: ехо (наставник изговара стих, ученици понављају), наизмјенично (три прва стиха наставник, четврти стих ученици) у ритму (пљескање дланом о длан, пуцкетање прстима...);
- набраја све ријечи у пјесми које се гласовно подударују (**балона – слона; крили – апри-ли-ли; били – почастили – апри-ли-ли**);

- црта јело којим би се почастили ванземаљци – рад у **Уџбенику, стр. 17**;
- илуструје и описује своју замишљену игру с ванземаљцима – рад на листу А4 формата;
- учествује у групном компоновању пјесме;
- пјева пјесму – учествује у презентацији рада своје групе;
- слуша композицију *Априли* (музичка култура).

ДОДАТНИ РАД:

- организује се сусрет с пјесником Душаном Ђуришићем; ученик се припрема за разговор с пјесником и показује да зна неке његове пјесме, приче;
- припрема питања која ће му поставити, што ће му рећи о његовим пјесмама, што ће га замолити...;
- пажљиви су домаћини; фотографишу се с пјесником да би касније окачили фотографије поред илустрација пјесме *Апри-ли-ли*.

10 : Љубивоје Ршумовић ДЕСЕТ ЉУТИХ ГУСАРА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- разумије и користи појам пјесник и наслов пјесме
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме
- оспособљава се да учествује у позоришној представи

ПОТРЕБНО: копирати илустрације гусара са стр. 62 из Приручника

АКТИВНОСТИ

- учествује у игри *Морнари**;
- замишља море како шуми, таласа се, показује покретима веслање, бори се с јаким таласима – замишља буру и љуте гусаре у сусрету;
- на подстицај наставника покушава да сам у **Уџбенику на стр. 18** пронађе наслов *Десет љутих гусара*, а затим посматра дату илустрацију и спонтано реагује;
- подвлачи наслов пјесме и име пјесника;
- објашњава ријеч **гусари** (повезује с цртаним филмом у коме се јављају гусари и објашњава живот гусара на броду – слуша неумјетнички текст о гусарима);
- учествује у разговору о неумјетничком тексту;
- слуша интерпретативно казивање пјесме;
- одговара на питања о садржају пјесме: Што све сазнајемо из наслова пјесме? Колико је било гусара? Коју особину имају?
- завршава сваку строфу ријечју која недостаје;
- рјешава задатак у **Уџбенику на стр. 19** (проналази и заокружује гусара који је посљедњи у реду);

- описује гусаре на основу илустрације;
- учествује у хорском казивању пјесме на више начина:
 - а) ехо: наставник/ца чита један стих, ученици понављају,
 - б) наизмјенично: наставник/ца говори један стих, сви ученици сљедећи,
 - в) у двије групе: једна група гласније, друга грубим гласом;
- говори стихове у ритму: пљескања, тапшања по кољенима, пуцкетања прстима;
- окреће се другу и пљескају у пару: дланом о длан друга, док у истом ритму изговарају пјесму;
- упоређује пјесму *Десет љутих гусара* и *Страшан лав* (Која је емоција изражена? Што је заједничко у пјесмама? Да ли је стваран лав? Да ли су стварни гусари?)

ДОДАТНИ РАД: – драматизују пјесму.

* Игра МОРНАРИ

Ученици замисле да је њихова учионица брод, а они морнари. Разбрајалицом одређују капетана брода (он има направљену капу као ознаку чина), именују посаду на „броду“ и упознају се. На наредбу капетана брода (нпр. дижите једра, веслајте, сусрет с великим и јаким таласима, сусрет с гусарима) морнари имитирају наредбу. Ову игру ученици могу играти сједећи у клупама, у коло-ни по двоје или по троје, на тепиху.

11 СЛОБОДАН ВУКАНОВИЋ КАКО ТО МОЖЕ

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- разумије текстуалну стварност и развија способност њеног представљања на нелитерарне начине
- током слушања пјесме развија асоцијативне способности

АКТИВНОСТИ

- слуша пригодну композицију, нпр. *Моја машта*;
- посматра илустрације у **Уџбенику на стр. 20**, запажа чудне детаље и коментарише;
- прати читање наставника и упоређује оно што чује са сликама на илустрацији у **Уџбенику на стр. 20**;
- учествује у разговору о садржају пјесме;
- подвлачи наслов пјесме и име пјесника;
- повезује наслов пјесме и име Уџбеника – закључује да је књига добила име по овој пјесми;
- изговара асоцијације везане за пјесничке слике **ушата дуња, шума косата** итд.;
- завршава започете илустрације – рад у **Уџбенику на стр. 21**;
- боји цртеж – рад у **Уџбенику на стр. 21**;
- коментарише наслов пјесме и одговара на питања како, на ком мјесту и код кога све то може;
- црта на тему – Како то може и „пише“ своје име – потпис (додатак у **Уџбенику на стр. 72**);
- коментарише свој рад.

ДОДАТНИ РАД: – ниже маштовите асоцијације на тему – Како то може.

12: ГУНГУЛА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ

ученик/ученица

- развија интересовање за читање умјетничких текстова

АКТИВНОСТИ

- слуша CD (музичка култура) – на основу оглашавања разних животиња погађа о којој се животињи ради;
- посматра илустрацију;
- именује све животиње са слике из **Уџбеника на стр. 22 и 23**;
- препознаје ликове из прича и пјесама које је учио у школи;
- наводи наслове прича и пјесама у којима се говори о наведеним животињама;
- понавља садржај прича и пјесама у којима се говори о поменутих животињама;
- уочава и коментарише разлике између поменутих животиња у стварности и у текстовима;
- издваја омиљену животињу и црта је.

Патриша Анђелковић

НИЧИЈА КУЦА

13: ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- развија интересовање за читање умјетничких текстова
- разумије садржај умјетничког текста и развија способност представљања текстуалне стварности на нелитерарни начин
- оспособљава се да препозна мјесто догађања радње

ПОТРЕБНО: илустрација мјеста вршења радње, CD са одговарајућом композицијом

АКТИВНОСТИ

- учествује у групном раду: према свом избору изражава љубав на један од начина:
 1. група – ријечима и гестовима,
 2. група – цртежом,
 3. група – договором изаберу пјесму у којој препознају изражавање љубави, па је пјевају или рецитују;
- прати изражајно читање наставника/це;
- слуша читање до реченице: „*Зими се лијепо смјестим у топао, мек кревет*“, а затим одговара на питање: Ко нам и о коме прича причу?

- отвара **Уџбеник на стр. 24** и коментарише илустрацију маме и ћерке, подстакнут/подстакнута питањима наставника/це. Нпр.: Ко брине о дјевојчици? Како је дјевојчица тада расположена?
- слуша наставак приче до реченице: *„Али, Ничија Куца је увијек тужна и усамљена“*, и одговара на питања: Кога ћерка и њена мама сретну понекад у граду? Зашто се она зове Ничија Куца? По каквом све времену је она напољу? Каква може бити Ничија Куца? Зашто је Ничија Куца увијек тужна и усамљена?
- описује ријечима како замишља Ничију Куцу и довршава цртеж Ничије куце – рад у **Уџбенику на стр. 24**;
- слуша даље читање приче до реченице: *„Има чист кревет, топло јој је и више није гладна“*, и одговара на питања: Зашто ћерка и њена мама позивају Ничију куцу у њихов стан? Што све оне тада ураде за Ничију Куцу?
- уочава слово које мијења значење ријечи – **НИ**чија, **НЕ**чија куца;
- слуша читање до краја приче и одговара на питања: На које све начине мама и ћерка покушавају да удоме Ничију куцу? Какав њен газда може бити? Како нечија куца доживљава топлину новог дома?
- коментарише сликовни оглас Ничије Куце – рад у **Уџбенику на стр. 25** и даје приједлог свог огласа;
- описује ријечима живот Нечије куце у новом дому уз подстицај питањима;
- ређа одговарајуће атрибуте супротног значења уз Ничију и Нечију Куцу, нпр: **ничија/нечија, несрећна/срећна, тужна/радосна, неуредна/уредна, болесна/здрава, велика/мала, стара/млада**;
- представља цртежом живот Нечије Куце и њеног газде – рад у **Уџбенику на стр. 25** (истовремено слуша одговарајућу композицију);
- посматра велику илустрацију града, мјеста дешавања радње, или само једне велике зграде с великим терасама и прозорима, и показује мјесто на ком би могла да буде мама и на коме би могла бити Ничија Куца;
- препричава укратко причу уз подстицај наставника/це;
- описује цурицу из приче – њен изглед и особине;
- одговара на питања чији одговори нијесу директно дати у причи: Који је најтужнији, а који најсрећнији дио приче? Због чега је куца несрећна? Ко је заслужан што се прича срећно завршила? Ко је све срећан на крају приче? Које расположење изазива ова прича у теби? Због чега?

ДОДАТНЕ АКТИВНОСТИ:

- „Пишу“ заједничко писмо (мами, баки, тати..) о причи коју су читали у школи. У писму ће рећи све о причи *Ничија Куца*.
- Поступак: ученици диктирају, а наставник пише писмо на великом хамеру (чарт-папиру). На крају ученици украшавају писмо цртежима (ликови, мјесто радње, сликовне поруке пријатељства, наклоности, разумијевања, љубави...).

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- оспособљава се да препозна мјесто догађања радње
- разумије садржај неумјетничког текста и развија способност његовог представљања на нелитерарне начине
- стиче литерарно-естетска искуства

ПОТРЕБНО: додаци из Уџбеника и илустрација из додатка Приручнику

АКТИВНОСТИ

- разговара на тему – Моје јутарње буђење;
- посматра илустрацију у **Уџбенику на стр. 26** и описује лик са слике;
- слуша читање наставника/це (први пасус);
- одговара на питања о томе како се зове село, какве су куће у том селу, какве су боје кровови, прозори...;
- боји и доцртава илустрацију у **Уџбенику на стр. 26**/цртежом представља садржај текста;
- слуша читање приче у цјелини;
- одговара на питања о садржају приче;
- одговара на питања о томе зашто се маца у причи не зове Маца сланинарка, Маца преда, Маца маза, већ Маца папучарка;
- разговара о ликовима, коментарише њихова понашања – одређује њихову заједничку особину и истиче најдражи лик;
- смишља и даје причи нови наслов;
- одговара на посљедње питање у причи;
- лијепи сличице из додатка – рад у **Уџбенику на стр. 27** (према опису из текста погађа који је то књижевни лик);
- сваком лику лијепи одговарајуће папуче запажајући детаљ који га разликује од других;
- препричава причу тако што допуњава започете реченице, нпр.:

МАЛО СЕЛО ЈЕ(УРЕДНО).....
ЂЕЦА ИЗ СЕЛА СУ
ОНИ ТРАЖЕ СВОЈЕ
ПАПУЧЕ СУ КОД
МАЦИНА КУЋА ЈЕ У
МАЦА ЈЕ ПАПУЧЕ
ЂЕЦА ВИШЕ НЕЋЕ БИТИ
- уљепшава бојама и детаљима мацу коју су добили на А4 формату (из додатка Приручнику), а потом је качи на одјељењски пано;
- Слуша композицију *Ми смо мали малени* (музичка култура).

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме приликом интерпретативног читања
- стиче литерарно-естетска искуства

ПОТРЕБНО: апликације за активност „грађење деминутива“ (беба/бебица, флаша/флашица, кревет/креветац, одијело/одијелце, капа/капица...)

АКТИВНОСТИ

- описује своја искуства – што све зна о мору (љетовање, купање, игра, таласи, морски свијет);
- слуша неумјетнички текст о киту (у додатку Приручника) и на подстицај наставника/це уочава начин обликовања текста који је истакнут на табли;
- уочава формални изглед пјесме упоређујући је с истакнутим неумјетничким текстом (*Kum*);
- посматра илустрацију из **Уџбеника на стр. 28** и запажа детаље на њој: примјећује да је китова беба велика, њен израз лица, расположење;
- слуша изражајно читање пјесме;
- изражава први утисак, и израз лица и расположење младунчета кита повезује са садржајем пјесме;
- слуша пјесму још неколико пута и одговара на питања: Што значи кад неко некоме тепа? Ко вам највише тепа? Како? Волите ли кад вам тепају? Зашто? Колики си ти био кад си био беба? Колика је беба кита? Колика је она тешка? Што је ту смијешно? Како се то зове кад неко некога воли?
- учествује у активности *Залеђене слике*: на знак наставника, пантомимом приказује пјесму (руке у загрљај, топао поглед и пољубац...), („залеђене слике“ наставник може фотографисати и касније изложити поред плаката и осталих трагова обраде ове пјесме);
- „гради деминутиве“ од ријечи: беба, мама, флаша, цуцла, кревет, одијело, капа и од других које се тематски слажу (упоредо, наставник/ца све те појмове приказује сликовно);
- црта људску бебу – рад у **Уџбенику на стр. 28**;
- рецитије пјесму на различите начине: срећно, тужно, шапатам и одговара на питање: Који начин рецитовања највише одговара овој пјесми? Зашто?
- издваја из пјесме ријечи које се гласовно подударују (**сине/дужине, мила/кила**) и проналази друге које се слажу с њима.

ДОДАТНИ ЗАДАТАК:

- осмишљава начине да замоли људе и све морске животиње да чувају китове и њихове бебе.

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје мелодичност пјесме
- развија асоцијативне способности

ПОТРЕБНО: илустрације јелена и рогова из додатка Приручнику и кратак неумјетнички текст из Приручника

АКТИВНОСТИ

- посматра илустрацију (слика рогова јелена) коју је наставник подијелио и коментарише је;
- црта разне плодове на „гранама“ (цртежу који је добио);
- слуша загонетку и погађа њено рјешење:

Има снажно, витко тијело,
Рогови му красе чело.
У шуми је њему дом,
Он је тамо свој на свом. (*Јелен*)
- саставља комплетну слику јелена: роговима додаје други дио плаката – тијело јелена;
- слуша и разумије кратак неумјетнички текст о јелену који наставник чита (у додатку Приручника);
- учествује у разговору о прочитаном тексту;
- слуша рецитовање пјесме;
- учествује у кратком разговору о пјесми;
- отвара **Уџбеник на стр. 29** и по упутству наставника упоређује дрво и јелена са слике: наставник чита стих: *Рогови у јелена као да су гране*, а ученик поклапа руком тијело јелена да би уочио сличности између рогова јелена и грана дрвета;
- учествује у хорском учењу текста пјесме на више начина:
 - а) ехо (наставник изговара стих, ученици понављају),
 - б) наизмјенично (један стих наставник, други стих ученици),
 - в) у ритму (пљескање дланом о длан, пуцкетање прстима...);
- набраја све ријечи у пјесми које се гласовно подударују (**гране/банане, плаву/главу**) и наводи још неке ријечи које се римују*;
- рецитије пјесму напамет;
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 29** – повезује стрелицом одговарајуће апликације са сликом дрвета или јелена уз образложење;

* Сваки покушај подржати, макар и ако наведене ријечи немају смисла, али се гласовно подударују.

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- разумије и користи појам пјесник
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме

АКТИВНОСТИ

- уочава наставникове намјерне грешке нпр. умјесто **Марко**, каже **Мирко**, умјесто **Милица** каже **Милика**, умјесто **бука**, каже **мука**, умјесто **ничија** каже **нечија**, запажа и наводи гласове који су замијењени и због којих је дошло до грешке;
- смишља намјерне грешке у говору како би се нашалио;
- слуша објашњење наставника/це да не постоје грешке само у говору, већ и у писању и да се те погрешке у књизи или новинама зову штампарске грешке;
- слуша рецитовање пјесме у цјелини;
- посматра илустрацију у **Уџбенику на стр. 30** и коментарише је;
- слуша поновно рецитовање пјесме;
- тумачи медов загонетни смијешак као одговор на зекову забринутост:
*„сигурно је, зеко,
то штампарска грешка“;*
- довршава цртеж у **Уџбенику на стр. 31** – дозвољено је, забрањено је – понашати се према животињама;
- слуша композицију *Трчи зеко* (музичка култура).

ДОДАТНИ РАД:

- заједнички објашњавамо значење ријечи **лов**, **ловац**, **улов**, **ловочувар**.

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- користи и разумије појам пјесник
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме
- садржај текста представља на нелитерарни начин
- развија асоцијативне способности

ПОТРЕБНО: маске лава

АКТИВНОСТИ

- ређа асоцијације везане за ријеч страх;
- одговара на питања о томе да ли је лав страшна животиња, да ли је имао прилику да га види у зоолошком врту изблиза, како изгледа, чиме се храни, зашто га називају „царем животиња“ и сл.;
- слуша неумјетнички текст о лаву (у додатку Приручника), а затим усмјерава пажњу и на облик графичког представљања неумјетничког текста који је истакнут на табли;
- на подстицај наставника покушава сам/сама да у **Уџбенику** пронађе наслов *Страшан лав*, а затим посматра дату илустрацију лава на **стр. 32** и спонтано реагује;
- упоређује пјесму и причу и прави разлику између обликовања текста пјесме и приче;
- подвлачи наслов пјесме и име пјесника;
- говори о томе што сазнајемо из наслова пјесме – о коме говори пјесма и која је особина лава дата у наслову;
- слуша читање пјесме до последње строфе или слуша ову пјесму из звучне читанке;
- одговара на питање о томе како је доживио/доживјела пјесму, по чему је овај лав из пјесме страшнији и чуднији од правога лава;
- слуша читање пјесме и говори, зашто је лав сада смијешан, ко је нацртао лава;
- уз подстицај наставника/це ниже атрибуте уз именице лав и Брано;
- ради 1. задатак у **Уџбенику на стр. 32** (довршава цртеж лава);
- увјежбава изражајно рецитоване пјесме;
- рецитују у пару – једно дијете (са маском страшног лава) покушава да посебном интонацијом и гестом уплаши друга, а његов парњак рецитује као да је уплашен;
- ради 2. задатак у **Уџбенику на стр. 33** (доцртава елементе страшног лава на основу пјесничког доживљаја).

ДОДАТНИ РАД:

- одговара на питање зашто је дјечак избрисао лава.

19: ТРИ МЕЂЕДА

руска народна прича

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- стиче литерарно-естетска искуства
- препознаје и описује мјесто догађања радње
- уочава главни лик у тексту и запажа његове основне особине

ПОТРЕБНО: сличице из додатка Уџбенику, апликације из додатка Приручнику

АКТИВНОСТИ

- учествује у игри *Велико – мало** – корелација с математиком или наставом језика;
- слуша изражајно читање приче;
- описује први утисак о прочитаном: највише ми се допало, а најмање ми се допало;
- слуша наставничково препричавање приче – укратко;
- одговара на питања о садржају бајке: Што закључујеш по наслову приче? Ко су та три међеда? Како се зове међедић? Опиши мјесто на којем живе? Ко се служи највећим прибором? Зашто? Зашто породица није одмах појела чорбу? Куда су пошли? Ко је наишао? Откуд Златокоса ту? Опиши њено понашање у кући породице међеда?
- учествује у опису и заједничком цртању мјеста дешавања радње (на великом плакату);
- апликације (из додатка Приручнику), качи на припремљен плакат, оним редом који му наставник диктира (Златокоса, међеди, столице, кревети, прибори за јело);
- описује (упоређује) предмете и ликове са слике користећи правилно ријечи мало/више/највише, велико/мање/најмање;
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 34** – доцртава започете ликове;
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 34** – црта велики, мањи и најмањи тањир;
- издваја и описује Златокосу (изглед, поступци);
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 35**: ређа слике из додатка Уџбенику одговарајућим редом и на основу тог низа слика прати радњу, емоције и расположења Златокосе од почетка до краја приче (**заиграна, збуњена, радознала, задовољна, уплашена, срећна**);
- „чита“, препричава причу уз помоћ низа слика.

ДОДАТНЕ АКТИВНОСТИ:

- прави мјесто дешавања радње од пластелина, глинамола или неког другог материјала;
- замишља да је његов друг лик из приче (Златокоса); поставља му неколико питања; даје му неки савјет.

* Опис игре ВЕЛИКО – МАЛО

Ученици су у кругу. Двије кључне ријечи су: ВЕЛИКО и МАЛО. Свако дијете ће их користити на по-

четку реченице коју каже. Ако је претходни ученик на почетку реченице користио ријеч – ВЕЛИКО, слједећи ће користити ријеч – МАЛО. На примјер: „На великој пољани, мало дрво.“ Сљедећи ће наставити: „На малом дрвету велика птица.“, итд. до посљедњег учесника. Умјесто ВЕЛИКО/МАЛО могу се користити ријечи МОКРО/СУВО, КРИВО/ПРАВО.

20 : Миленко Ратковић ЧАМАЦ ЗА ЖАБЕ

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- стиче литерарно-естетска искуства
- разумије појмове писаца, наслов, схвата да је писац текста неко други, а не онај ко га чита/приповиједа
- разумије садржај умјетничког текста и развија способност његовог представљања на нелитерарне начине

АКТИВНОСТИ

- прича према подстицају – на основу ријечи **жаба, дјевојчица, шешир, чамац** смишља кратку причу – групни рад или рад у пару (апликације наведених ријечи истакнуте су на табли);
- слуша најаву приче чији је наслов *Чамац за жабе* и предвиђа њен садржај (предвиђања су слична као његова прича на основу датих ријечи);
- слуша читање одломка из **Уџбеника на стр. 36**;
- предвиђа наставак приче – Што је даље било са шеширићем? Куда га је вода однијела?
- описује илустрацију која је дата у **Уџбенику на стр. 36**;
- слуша наставниково читање цијеле приче;
- учествују у разговору о доживљају текста – изражава своје утиске;
- одговара на питања о садржају текста: Ко је на мостићу? Зашто је Јасна тако ријетко скидала шеширић с главе? Куда је вјетар однио Јаснин шеширић? Ко је то једва дочекао? Како је мама умирила Јасну?
- препричава причу својим ријечима;
- упоређује своју причу и причу коју су слушали;
- подвлачи име писца и наслов приче;
- слуша неколико информација о писцу Миленку Ратковићу;
- довршава, украшава и боји цртеж шешира – рад у **Уџбенику на стр. 36**;
- сликом представља завршетак приче – рад у **Уџбенику на стр. 37**.

21 ПЛЕТИБАЈКА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ

ученик/ученица

- развија интересовање за читање умјетничких текстова

АКТИВНОСТИ

- посматра и описује илустрацију у **Уџбенику на стр. 38 и 39**;
- уочава централни лик – баку са чудним плетивом и у нитима препознаје јунаке из бајки;
- објашњава наслов цјелине – бака која плете бајке – плетибајка;
- посматра исписане ријечи **БАКА** и **БАЈКА** на чарт-табли;
- слуша наставниково/цино занимљиво причање одломака из бајки;
- прича о својој баки и омиљеној причи (бајци) коју им је причала – исплела;
- ствара своју, нову бајку са изабраним ликовима из свих прочитаних бајки.

Браћа Грим

ЦРВЕНКАПА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје бајку на основу њених особина: устаљени почетак и особени тон приповиједања
- уочава и разумије догађаје у бајци
- препознаје и описује мјесто догађања радње
- препознаје позитивне и негативне ликове у бајци

АКТИВНОСТИ

- набраја које бајке зна;
- на основу наставниково/цине глуме најпрепознатљивијег одломка, који је дат у **Уџбенику на стр. 40** (сусрет Црвенкапе и вука у бакином дому), погађа о којој се бајци ради;
- отвара **Уџбеник на стр. 40** и у пару глуми сцену која је приказана на првој илустрацији;
- проналази Црвенкапу на илустрацијама у **Уџбенику на стр. 40** и образлаже свој избор методом искључивања;

- прати читање приче и на одређени знак глуми „залеђену слику“ задатог лика упоредо са читањем;
- одговара на питања о садржају бајке;
- издваја оно што је могуће и оно што је фантастично, немогуће у бајци;
- описује мјесто дешавања радње у траженом тренутку (пред полазак код баке, у тренутку сусрета с вуком, мјесто на којем се Црвенкапа задржала, сусрет с баком/вуком, долазак ловца);
- учествује у одређивању особина ликова из бајке;
- исказује свој став о понашању ликова из бајке;
- увиђа устаљени почетак и крај бајке и упоређује с познатим му бајкама;
- креира гардеробу Црвенкапе (рад у **Уџбенику на стр. 41**);
- препричава бајку на основу низа слика;
- прави „џепну књигу“ од низа слика које су дате у додатку Приручника са задатком да у свакој згодној прилици (било у породици, школи, родбини...) „чита“ бајку према том низу слика.

ДОДАТНИ РАД:

- Замисли да си ти Црвенкапица. Напиши писмо свом читаоцу. Напиши му и оно што нијеси могао сазнати о њој док си читао/читала бајку.
Поступак: ученици диктирају, а наставник/ца пише писмо на великом хамеру (чарт-папиру). На крају ученици украшавају писмо цртежима (сликовне поруке пријатељства, наклоности, разумијевања, љубави...);
- поводом неког одјељењског или школског празника можемо организовати извођење позоришне представе ЦРВЕНКАПА.

Опис игре ЗАЛЕЂЕНЕ СЛИКЕ

Наставник/ца чита причу и наглашава да је задатак пратити читање тако да се расположења што јасније показују у сваком тренутку, у складу са садржајем прочитаног (зачуђеност, забринутост, срећа, страх...). Емоције се могу показивати невербално (мимиком и гестом). На договорени знак, наставник престаје са читањем, а ученици треба да задрже израз лица и положај тијела све док наставник не настави читање.

Варијанти може бити више: да сваки ученик добије задатак да прати емоције само једног лика, да група добије задатак да прати исти лик...

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје бајку на основу њених особина – устаљени почетак и крај и особен тон приповиједања
- разумије садржај бајке и развија способност њеног представљања на нелитерарне начине
- препознаје позитивне и негативне ликове у бајци
- уочава мјесто догађања радње

АКТИВНОСТИ

- слуша наставниково казивање стихова пјесме – *Јаре и вуци*;
- посматра илустрацију у **Уџбенику на стр. 42** и на основу ње погађа о којој се бајци ради;
- учествује у разговору о илустрацији подстакнут питањима, нпр.: Кога све видиш на слици? Како су јарићи расположени? Што раде? Чији је бијели траг – шапа на прозору?
- глуми дату сцену (посебан тон говорења, боја гласа, гестови...);
- слуша причање наставника пратећи одговарајуће илустрације;
- слуша читање наставника до реченице: „*Знамо ко си ти. Ти си вук*“;
- учествује у разговору о томе: како је вук имитирао маму козу, коју особину је показао, зашто јарићи нијесу отворили врата, чији су савјет послушали, какву су особину показали, ко је мудрији;
- слуша читање бајке до другог покушаја вука да превари јариће и учествује у разговору: Како је вук сада имитирао маму козу? Коју је особину показао? Зашто јарићи ни сада нијесу отворили?
- тумачи значење ријечи једног јарета: „*Морамо и гледати и слушати*“ и одговара на питања: Што је вука одало? Коју особину су јарићи показали? Ко је мудрији?
- слуша читање бајке до трећег вуковог доласка када су јарићи отворили врата и били преварени;
- спонтано износи своје утиске;
- одговара на питања: Како је вук сада имитирао маму козу? Зашто их је сада преварио? Ко је мудрији?
- слуша читање бајке до краја;
- у лавиринту проналази пут од јарета до сата – рад у **Уџбенику на стр. 42**;
- боји одговарајући пут од маме до куће – рад у **Уџбенику на стр. 43**;
- описује мјесто догађања радње (у кући мама козе, у шуми, на ливади – мало даље од козине кућице);
- набраја ликове у причи – каже ко је у причи добар, а ко зао и исказује своје мишљење о ликовима из бајке;
- увиђа устаљени почетак и крај бајке и упоређује с познатим му бајкама;

- посматра илустрацију – срећан крај и заокружује најстарије и најмлађе јаре – рад у **Уџбенику на стр. 43**;
- слуша објашњење наставника што је траг, приказујућу практично помоћу отиска мокрог сунђера и отиска мокре шаке на табли; пореди величину и облик трагова вука и козе;
- запажа и заокружује трагове маме козе и вука – рад у **Уџбенику на стр. 44**;
- оставља свој траг (отисак руке) – рад у **Уџбенику на стр. 44**;
- стрелицама преносе сваки лик у своју бајку, упоређује особине ликова из исте и из различитих бајки – рад у **Уџбенику на стр. 45**.

ДОДАТНИ РАД:

- упоређују вука из бајке *Црвенкапа* и вука из бајке *Вук и седам јарића*, њихове заједничке особине и начин на који постижу свој циљ (који вук је лакше дошао до плијена);
- изражава мајчине брижне мисли док тражи храну за своје јариће (нпр. да ми јарићи не настрадају; На ком мјесту ћу наћи храну; је ли та храна најздравија и најсочнија за мојих седморо синова и кћери...);
- одговара на питање с алтернативним одговорима – најмлађи јарић се спасио зато што је био:
најјачи,
најпааметнији,
најбржи.
(образлаже свој одговор)

24

Десанка Максимовић

П Р С Т Е Н Н А М О Р С К О М Д Н У

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

у ч е н и к / у ч е н и ц а

- **развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту**
- **разумије појмове писац/писатељица, пјесник/пјесникиња, наслов: схвата да је аутор/ауторка текста неко други, а не онај ко га чита/приповиједа**
- **разумије садржај књижевног текста и развија способност његовог представљања на не-литерарни начин**

ПОТРЕБНО: Припремити материјале за прављење „ленте писца“ – фотографија Десанке Максимовић, града Београда, родног мјеста пјесникиње (Рабровица крај Ваљева), и неких других мјеста која прате мјеста становања и рада пјесникиње, фотокопије неколико насловних страна њених објављених збирки, неколико интересантних биографских података о њој; илустрација – из додатка Приручнику (необојена), апликације из додатка Приручнику – шкољка, корали, сунђер, морски јеж, морска саса, морски паук, морска звијезда, шкољка.

А К Т И В Н О С Т И

- учествује у групном раду:
 - реже и лијепи морску животињу (дату у додатку Приручника):
 1. група: морску звијезду,
 2. група: морског јежа,
 3. група: морског паука,
 4. група: морску сасу,
 5. група: шкољку,
 6. група: корал;
- групе каче своје радове на одговарајући, велики плакат и коментаришу (Како су у групи сарађивали? Је ли задатак био тежак? Ко је који посао радио у групи – резао, давао идеје?);
- учествује у прављењу „ленте писца“;
- учествује у игри *Чудесни поклон**;
- међу ликовима истакнутим на пану именује и издваја илустрације морског јежа, морског паука, морске сасе;
- описује илустрацију дјевојчице коју наставник додаје осталим илустрацијама;
- учествује у разговору на тему – успомена (што је успомена, да ли има неку важну успомену, по чему је важна...);
- слуша приповиједање приче у цјелини праћено показивањем илустрација из додатка Приручнику;
- слуша читање бајке;
- кратко коментарише свој први доживљај прочитаног;
- отвара **Уџбеник на стр. 46** и подвлачи име писца и наслов;
- препознаје и коментарише ликове са илустрације у **Уџбенику на стр. 46**;
- учествује у разговору о садржају бајке ради уочавања битних појединости уз помоћ подстицајних питања, нпр.: Што ради дјевојчица на обали мора? Зашто је она несрећна? Куда је вода однијела прстен? Како цурица моли за помоћ? Ко је чуо њен плач?
- пажљиво посматра илустрацију у **Уџбенику на стр. 46**, запажа и боји прстен који се „крије“ у нитима паука;
- одговара на питање и образлаже одговор за који се определијелио: Зашто паук ћути:
 - а) Не види прстен на својим удаљеним нитима.
 - б) Хоће златан накит само за себе.
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 47** – црта и описује шкољку из приче;
- на папиру А4 формата црта морску сасу према опису у причи: „Пола цвијет, пола животиња“;
- систематизује бајку помоћу скице дате у **Уџбенику на стр. 47** – спаја „ланац доброте“ оним редом како се одвија радња у причи;
- запажа да је цурица на почетку несрећна, а на крају срећна;
- одговара на питања: Кома је цурица захвална? Што она није знала? Наброј учеснике „ланца доброте“ у морским дубинама?

ДОДАТНИ РАД:

- одговара на питања за која одговори нијесу директно дати у причи: Који је најтужнији дио приче? Који је најсрећнији дио приче?
- бира лик из приче (морског јежа или цурицу) и смишља причу на тему: О чему ноћу сања? Прича један његов сан;
- рад у групи са старијим другом*: заједно са старијим другом смишља писмо за неког од ликова из приче. Млађи ученик диктира, старији пише и касније чита писмо. Сва писма излажемо на пану, поред осталих материјала везаних за ову причу.

***Рад у групи са старијим другом (другарицом)** – објашњење: Наставник позове неколико ученика из своје претходне генерације и искористи њихове способности за реализацију ове активности. У свакој групи један ученик је из старије генерације.

***Игра ЧУДЕСНИ ПОКЛОН**

Ученици су у великом кругу. Наставник објасни начин играња игре: Сваки од чланова круга поклања чудесни поклон другу/другарици са своје десне стране. То ради без ријечи, пантомимом. Ученик коме је поклон намијењен, такође без ријечи, прима поклон, а затим погађа шта је добио и саопштава свима. Затим поклања другу до себе, и тако редом, све док сви ученици не буду поклонодавци и примаоци замишљеног поклона.

25 Гроздана Олујић ТВОР КОЈИ ЈЕ ХТИО ДА МИРИШЕ

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- разумије појмове писац/писатељица и наслов
- развија способност разумијевања бајке
- развија способност представљања умјетничког текста на нелитерарни начин

ПОТРЕБНО: припремити материјал за „ленту писца“ – фотографије, илустрације, текстове, слике и илустрације на моделу коцке из додатка Уџбенику

АКТИВНОСТИ

- слуша име списатељице и наслов приче, а затим у **Уџбенику на стр. 48** запажа и зеленом бојом подвлачи слова у имену и презимену ауторке, а црвеном бојом испуњава слова у наслову приче;
- учествује у прављењу „ленте писца“;
- разумије значење народних поређења:
Смрди као твор.
Мирише као ружа.
- посматра слику твора (стваран изглед) и описује његов изглед;
- слуша читање неумјетничког текста о твору;
- на основу прочитаног неумјетничког текста одговара на питања о твору (Које је његово мјесто боравка? Чиме се храни? Због чега има непријатан мирис?);
- слуша читање првог одломка из **Уџбеника на стр. 48** и анализира илустрацију уз подстицајна питања, као нпр.: Зашто је твор срећно живио? Зашто је његова јазбина љети прохладна, а зими топла? Зашто га нико не узнемирава?
- слуша читање приче у цјелини;
- изражава први утисак;
- одговара на питања о садржају приче;

- учествује у анализи друге илустрације у **Уџбенику на стр. 48** – описује љубав твора и његове изабранице творце – њихови погледи, што једно другом говоре;
- слуша други одломак из **Уџбеника на стр. 49**, описује ружу са слике и одговара на питања: У ком тренутку је твор примијетио бијели цвијет руже? Зашто су птице као зачаране?
- слуша даље причу и одговара на питања о њеном садржају: Ко каже твору „Јадан ли си?“ Зашто му то каже и када? Твор је тада помислио:
 - а) Нијесам довољно лијеп.
 - б) Ружи смета мој непријатан мирис. Зашто?;
- одговара на питања о садржају текста, нпр: Откуд твору идеја да постане ружа? Ко ме се обратио за помоћ? Што му Чаробњак каже о дужини живота руже? Колико ће трајати живот твора ако постане ружа? Да ли твор и даље жели да постане ружа? У какву ружу се претворио твор? Ко сиће ниско да се диви црвеној ружи? Ко ме ће Мјесец да исприча причу о твору и ружи? Да ли ће му звијезде Сјеверног неба вјеровати? Да ли ти вјерујеш у ову причу? Зашто?
- препричава причу по низу слика које су дате у **Уџбенику на стр. 50 и 51**;
- одговара на питање: Да ли мислите да твор треба да буде кажњен због његовог непријатног мириса? Зашто? Како је твор расположен у тренутку кад упознаје ружу? Зашто? Како и када је и сам постао ружа? Зашто? Ко је заслужан за његову срећу? Вјерујеш ли у виле и чаробњаке? Зашто?;
- учествује у игри *Коцкица поскочкица**;
- од различитог материјала прави црвену/бијелу ружу и свој рад излаже на одјељењској изложби.

ДОДАТНИ РАД:

- рад у пару: Замишља да је његов парњак главни лик из приче – твор. Поставља му неколико питања. Када друг одговори, промијене улоге.
- из приче издваја све што може видјети, чути, помирисати, дотакнути, окусити;
- учествује као глумац у извођењу драматизованог текста; ликови: твор, ружа и Чаробњак (маске могу бити од различитих материјала, по жељи наставника).

*** Игра КОЦКИЦА ПОСКОЧКИЦА**

У додатку Уџбеника дате су сличице за коцку. Оне се налијепе на коцку која је претходно направљена. Подијеле се у групе од по шест ученика. Разбрајалицом одлуче ко ће први да баца коцку. Онај ко је одређен баца коцку и препричава само онај дио приче који представља сличица са горњег дијела коцке. Игра траје све док сви из групе не прођу ову активност. На крају се може прогласити најуспјешнији члан сваке групе.

Варијанте:

Сваки члан групе баца коцку, а затим се поређају тако да од својих сличица добију причу по низу слика. Свако прича онај дио приче који приказује његова сличица.

Чланови групе редом, један по један, бацају своју коцкицу. Привуку коцкицу себи, тако да страна коју су бацањем добили остане горе. Свако прича свој дио приче – али тако да прво прича онај чија сличица представља први дио приче. Кад заврши, наставља сљедећи, али му нико не смије рећи да је он на реду. То свако мора закључити слушајући пажљиво онога ко прича и повезујући своју сличицу са текстуалном стварношћу.

КУЋИЦО ДРАГА, СЛОБОДО МОЈА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ

ученик/ученица

- развија интересовање за читање умјетничких текстова

АКТИВНОСТИ

- описује Ведрана на илустрацији, његово расположење, дом и породицу;
- црта на папиру свој дом;
- качи свој рад на одјељенски пано и описује га;
- најљепше изражене мисли могу се исписати крупним словима и додати на одјељенски пано око ђачких цртежа у облику сунчевих зрака како би им се враћали, кад год је то методски оправдано, у току обраде текстова из ове цјелине.

Бранко Ћопић ЈЕЖЕВА КУЋИЦА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- уочава и разумије догађаје у драмском тексту
- препознаје позитивне и негативне књижевне ликове
- описује мјесто догађања радње и представља га на нелитерарни начин
- зна да изрази своје разумијевање текста/позоришне представе непосредно након његовог слушања/гледања

ПОТРЕБНО: низ од девет сличица из додатка Уџбенику, апликације из Приручника

АКТИВНОСТИ

- описује свој дом ријечима;
- изражава ријечима свој доживљај реченице: *Кућице драга, слободо моја;*
- слуша наставниково/чино појашњење наслова и описује кућицу јежа онако како је он/она замишља, а наставник/ца качи апликацију јежеве кућице;

- пажљиво слуша интерпретативно читање прве пјесме *Славни ловац*;
- учествује у појашњењу ријечи – **страва** и **слава**;
- одговара на питања о садржају прочитаног, нпр.: Ко је славни ловац у тој шуми? Како је његово име? Чиме је овај ловац наоружан? Зашто га поштују све шумске животиње?
- замишља и описује „славног ловца“;
- слуша интерпретативно читање друге пјесме *Лијино писмо*;
- посматра апликацију *Лијино писмо* коју наставник/ца качи испод претходне и описује је ријечима;
- учествује у појашњењу ријечи: **лога**, **шкиљи**, **шиљи**;
- одговара на питања о садржају друге пјесме, нпр.: Ко је Жежурки послао писмо? Ко је шумски поштар? Зашто баш зец? Како гласи адреса? Што лисица пише у писму? Да ли Жежурка прихвата позив? Зашто он бодље прегледа и шиљи?
- посматра и описује апликацију *Лијина кућа* коју наставник/ца демонстрира;
- слуша читање треће пјесме *Ноћ*;
- разумије ријечи **зенит**, **кавалир**, **врлина**, **бајни** последице наставничког/чиног објашњења;
- учествује у разговору о прочитаном;
- упоређује сусрет жежа и лије са својим искуством (жеж пред кућом скиде шешир, поздрави лију бираним ријечима, исказује јој поштовање и најљепше жеље);
- описује ријечима апликацију коју наставник/ца демонстрира – *Ноћ*;
- слуша читање приче и одговара на питања о садржају, нпр.: Кад наступи ноћ у шуми, што се чује, види? Ко пали свјетиљке? Ко креће у лов на птице?
- слуша читање сљедеће двије пјесме: *Растанак* и *Потјера* и учествује у разговору о садржају прочитаног, нпр.: Зашто Жежурка жури кући? Зашто га лија толико упорно наговара да остане? Што Жежурка пјевуши на путу од лијине куће? Зашто је лија кренула у потјеру за Жежурком?
- описује апликације које наставник/ца демонстрира: лија, вук, медо, дивља свиња;
- слуша изражајно читање сљедећих дјелова: Вук, Медо, Дивља свиња и одговара на питања о садржају прочитаног, нпр.: Ко је лију први срео? Да ли је вуку дража кућа или јагње? Кога су срили лија и вук? Што је меду драже, кућа или гњиле крушке? Кога су срили лија, вук и медо? Што дивља свиња више поштује – своју кућу или пола ручка? Зашто она каже да је Жежурко будала? Што ти мислиш о њима?
- препознаје вука, меда и дивљу свињу као драмске јунаке;
- слуша читање осталих дјелова;
- препознаје када више ликова разговара, а када један лик сам изговара своје мисли;
- понавља садржај тако што уз сваку апликацију везује по једну реченицу. Нпр.: Славни ловац је жеж. Њему је име Жежурка Жежић.
Лисица писмом позива Жежурку Жежића на гозбу.
Жежурка прихвата лијин позив.
Ручак је био богат и трајао је четири сата... итд.
- описују унутрашњост жежеве кућице (илустрација у **Уџбенику на стр. 54**);
- низ слика лијепи одговарајућим редом – у складу са текстуалном стварношћу – рад у **Уџбенику на стр. 55**;
- „чита“ причу уз помоћ низа слика;
- одговара на питања о ликовима из приче (нпр.: Ко је главни лик у овом дјелу? Зашто ти се он свиђа? Како је Жежурка расположен на почетку, а како на крају? Који ти се ликови из приче не свиђају? Зашто?...) и препознаје позитивне и негативне ликове. При томе наставник/ца чита само оне одломке који илуструју доминантну особину сваког лика;
- учествује у игри *Жежолет, драголет**.

ДОДАТНЕ АКТИВНОСТИ:

- ученик/ца бира један лик из пјесме; не говори који је то лик; описује га; остали ученици погађају о ком лику се ради;
- од глине и пластелина израђује ликове који се помињу у *Јежевој кућици*; у великој картонској кутији или на некој другој подлози праве позорницу са детаљима из дјела и распоређују ликове;
- прати представу „*Јежева кућица*“.

Игра JEЖОЛЕ, ДРАГОЛЕ

Коло се креће у круг, док сви пјевају пјесму о жежу. „Јеж“ на почетку чучи на средини кола, а касније ради све што му ученици из круга пјесмом кажу. Када се пјесма заврши, ученици се разбјеже, а онај кога „јеж“ ухвати постаје нови „јеж“.

Уз сваки стих пјесме понавља се рефрен: „Јежолe, драголe, драги брате мој.“ Ученици могу садржај да продужују или скраћују. (Јеж диже посебно обје руке и ноге горе, клима напријед главом и сл.)

Јежолe, драголe, драги брате мој.

Лежи жежу у орању.

Устај, жежу, из орања.

Отреси се од орања.

Дигни, жежу, лијеву ногу

Дигни, жежу, лијеву руку.

Јежу, уши наругуши,

Па ти хватај све нас редом.

28

Драган Радуловић

РОДА У ПОРОДИЛИШТУ

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима
- разумије и користи појам пјесник
- препознаје мелодичност пјесме
- током слушања развија асоцијативне способности

ПОТРЕБНО: сваки ученик треба да донесе своју фотографију из времена кад је био/била беба, материјал за „ленту писца“* – фотографије, илустрације, текстове, слике

АКТИВНОСТИ

- запажа и подвлачи име пјесника и наслов пјесме;
- активно учествује у заједничком раду на прављењу „ленте писца“*;

- говори на тему – Кад сам се ја родио/ла (како се ко понашао када се он/она родио/ла по причи старијих);
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 56** – лијепи своју фотографију;
- описује себе из времена кад је био мали (изглед, понашање) на основу оног што је чуо од старијих;
- слуша интерпретативно казивање пјесме;
- учествује у разговору о садржају пјесме: Што значе ријечи **мода, модерно**? Што је некад било модерно говорити најмлађима у породици? Каква је мода сада? Која се теби мода више свиђа? Зашто?
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 56**: сада сам... бићу...
- повезује илустрације са одговарајућим стиховима и боји их – рад у **Уџбенику на стр. 57**;
- коментарише илустрације и повезује са сопственим искуством одговарајући на питања: Што видиш на другој слици? Замисли и опиши сусрет маме и бебе са осталим члановима породице.
- више пута слуша читање пјесме и запажа ријечи које се гласовно подударују: **рода/хода, мочваре/паре, кога/тога, ишту/породилишту, маму/драму, јела/дони-јела, мода/рода, моде/роде**;
- на „ленти писца“ показује познате чињенице о пјеснику Драгану Радуловићу и евентуално додаје неке нове садржаје: фотографије, податке, стихове;
- илуструје пјесму и на „ленти писца“ додаје изабране илустрације;
- рецитије пјесме истог пјесника које је учио у школи или код куће;
- такмичи се у рецитовању;
- представља своју маму цртежом – рад у **Уџбенику на стр. 57**;
- прати композицију *Одакле нам очи* пљескањем, пјевушећи, покретима.

ДОДАТНИ РАД:

- пјева пјесму у ритму неке пјесме која му је позната;
- црта насловну страницу за пјесму коју је научио.

- На претходном часу наставник/ца– треба да наговјести ученицима о чему ће бити ријечи на сљедећем часу и да је потребно да, ако је имају, донесу своје фотографију из времена када су били бебе.

*** „ЛЕНТА ПИСЦА“**

Помоћу прикупљених слика, текстова, фотографија и др. представити живот писца/пјесника: мјесто рођења, илустрације прочитаних прича/пјесама и све што може бити интересантно, а у циљу буђења интересовања ученика за читање његових дјела.

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима
- разумије и користи појам пјесник
- препознаје мелодичност пјесме
- развија асоцијативне способности

АКТИВНОСТИ

- слуша име пјесника и наслов пјесме, а затим у **Уџбенику на стр. 58** зеленом бојом подвлачи слова у имену и презимену пјесника, а црвеном бојом испуњава слова у наслову пјесме;
- такмичи се у изговарању брзалице *Јеси ли ти то ту* – индивидуално, у пару, у групи;
- учествује у мотивацијској припреми – одговара на питања: Зашто се ово зове брзалица? Кад некоме кажемо – Јеси ли ти то ту? Што носе људи кад не виде добро?
- одговара на питање: О чијем ћеду пјесник пише пјесму?
- на основу наслова предвиђа тему пјесме и усваја објашњење наставника/це да је у нашем језику правилно рећи и ћед и дјед;
- ради задатак у **Уџбенику на стр. 58**: кроз лавиринт налази наочари и боји их;
- слуша интерпретативно читање пјесме;
- износи прве утиске;
- учествује у разговору о пјесми, подстакнут питањима, нпр: Што сазнајемо из наслова, чије су наочаре? Што је ћед твоје тати (мами)? Што си ти њему? Како ћед показује љубав према теби? Да ли ти он некад каже: Ти си ћедова слика и прилика? Што то значи?
- слуша читање друге строфе, коментарише илустрацију из **Уџбеника на стр. 58** – (пуни џепови наочара, а он тражи управо оне за читање) и одговара на питања, нпр.: Зашто ћеду из сваког џепа вире по једне наочаре? Зашто ломе стакла и оквире? Које новине ћед чита?
- одговара на питање чији је одговор директно дат у пјесми: Које су три најважније ћедове ствари, и боји те предмете у **Уџбенику на стр. 59**;
- слуша читање треће строфе и одговара на питања, нпр.: Што значи – *Виђу ка у подне*? Како би ти то рекао? Чему служе наочари „за близу“, а чему наочари „за далеко“?
- замишља и описује ћеда без наочара – ход, покрети, гестови, поздрављање...;
- учествује у групном понављању и рецитовању ради запамћивања пјесме;
- запажа ријечи које се гласовно подударaju: **ствари/наочари, вире/оквире, згодне/подне, неко/далеко, ћизу/близу, справа/мрава, ћеду/побједу, тумара/наочара, скочи/очи**;
- рецитиује у пару – један члан преузима улогу ћеда, а други улогу унука;
- илустрацијама пјесме допуњава „ленту писца“;

ДОДАТНИ РАД:

Позовемо у госте и посвећујемо један школски час НАЈ-ЂЕДУ неког од ученика/ца из разреда. Ђед прича о свом унуку/ци од рођења до сада. У договору с наставником/цом, донесе неке предмете свог унука и покаже их како би дочарао догађаје, несташлуке, игре, дружења, склоности свог унука/ке. На крају, у знак захвалности и поштовања, ученици одрецитују пригодне пјесме, испричају приче о свом ђеду. Фотографишу се и истакну фотографије у „ленти писца“.

(Они ученици који имају ђеда (баку) овакву активност могу реализовати и код куће у договору са члановима своје породице.)

30 : НИНАЈ, НИНАЈ, ДРАГО МОЈЕ

народна успаванка

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме
- током слушања развија асоцијативне способности

ПОТРЕБНО: сваки ученик доноси своју омиљену лутку

АКТИВНОСТИ

- изговара асоцијације везане за ријеч љубав;
- говори о љубави мајке и чеда;
- слуша казивање успаванке;
- објашњава ријеч успаванка (њежна пјесма којом се успављују најмлађи и која им се пјева уз постељу);
- посматра илустрацију у **Уцбенику на стр. 60** и изражава своје расположење у вези с њом;
- казују успаванке којима их успављују родитељи наводећи посебан тон – шапутање;
- објашњава значење ријечи **нинај, нинај** (показује покретима) и сличне њој, нпр. буји, паји и сл.;
- понавља пјесму неколико пута ради запамћивања и одговара на питања о томе ко пјева ову пјесму, коме је пјева, зашто, каквим гласом, што тиме изражава;
- имитира мамину успаванку и њено понашање при томе – говори о свом расположењу када се њему пјева успаванка;
- посматра и описује прву слику – рад у **Уцбенику, на стр. 61**;
- понавља трећи стих;
- објашњава ријеч – **поранимо**;
- боји прву слику – рад у **Уцбенику, на стр. 61**;
- понавља четврти стих – допуњава другу слику – рад у **Уцбенику, на стр. 61**;

- понавља пети стих;
- објашњава ријечи – **двори** и **окитимо**;
- допуњава трећу слику – рад у **Уџбенику, на стр. 61**;
- успављује наученом успаванком своју лутку и описује свој доживљај;
- слуша композицију *Успаванка* – Сунцокрет.

31 : ЧУВАЈ ДА ТЕ ЧУВА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ

ученик/ученица

- развија интересовање за читање умјетничких текстова

АКТИВНОСТИ

- слуша композицију *Чувај да те чува*;
- посматра илустрацију у **Уџбенику на стр. 62 и 63** – запажа чисто небо, блиставо сунце, птиће у гнијезду, зелене цвјетне ливаде, бистар поточић...;
- разговара о Ведрану – љубитељу природе, који се дружи с природом и њен је чувар;
- одговара на подстицајна питања: На ком мјесту се налази Ведран? Именуј и опиши све што видиш на слици. Коју пјесму пјевуши? Да ли више волиш да боравиш у затвореном простору или у природи? Зашто/како чуваш природу? Како ти она узвраћа – што ти дарује? Објасни.
- објашњава наслов цјелине – Чувај да те чува;
- у запису на табли **Чувај да те чува** уочава и заокружује иста слова (ако зна, чита запис).

ДОДАТНИ РАД:

Може се направити излет на оближње излетиште или организовати акција пошумљавања или чишћења дворишта.

32 : Мирјана Рајовић ПАХУЉИЦА

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје и доживљава мелодичност пјесме и развија способност њеног представљања на нелитерарне начине
- развија асоцијативне способности

А К Т И В Н О С Т И

- слуша композицију *Санке* (музичка култура);
- подвлачи име пјесника и наслов;
- прича о зимским радостима и ниже ријечи тематски везане за ријеч **пахуља** (**балерина, снијежни цвијет, паперје...**);
- слуша рецитоване пјесме;
- посматра илустрацију у **Уџбенику на стр. 64** и говори о свом утиску;
- описује игру пахуља (по искуству);
- одговара на питања о садржају текста и повезује га с властитим искуствима;
- разговјетно рецитије и учи пјесму напамет;
- илуструје пјесму – тема: Зимске радости – рад у **Уџбенику на стр. 65**;
- прави хаљину истакнутој пахуљици од бијелих салвета – рад у **Уџбенику на стр. 64**;
- учествује у групном раду – *Зимска разгледница** и слуша композицију *Зима* (музичка култура).

ЗИМСКА РАЗГЛЕДНИЦА*

Наставник/ца може упутити ученике да на часу ликовне културе направе зимску разгледницу од различитих материјала, нпр. од риже, вате, зрневља, сличица и сл.

33

Драган Радуловић

Д Р В О

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- разумије и користи појам пјесник
- током слушања интерпретативног читања развија асоцијативне способности

ПОТРЕБНО: припремити велики плакат на коме је у оквиру пројектне неђеље направљено прољећно дрво у мозаик – техници од колаж папира и одабраних природних материјала и самољепљиве сличице из Уџбеника

А К Т И В Н О С Т И

- описује „прољећно дрво“ – гране, листови, има ли цвјетове, плодове?
- слуша композицију *Ласте проласте* и учествује у игри (музичка култура);
- води кратак разговор о пјеснику Драгану Радуловићу на основу претходно направљене „ленте писца“ (занимљиви подаци о животу и раду пјесника);
- у **Уџбенику на стр. 66** зеленом бојом подвлачи слова у имену и презимену пјесника, а црвеном бојом испуњава слова у наслову пјесме;
- на основу наслова предвиђа садржај пјесме;

- тумачи уз помоћ наставника/це пјесму Јована Јовановића Змаја *Сади дрво*;
- слуша интерпретативно казивање пјесме *Дрво*;
- слуша рецитоване прве строфе и одговара на питања о томе ће је расло дрво, када, коју је жељу имало мало дрво;
- слуша рецитоване друге строфе;
- одговара на питања: Каква вијест је потекла свијетом? Што је природа дала на дар дрвету? Што је прво дала? Што је дала послјије цвијета? Ко је дрвету испунио жеље? Ко теби испуњава жеље?
- лијепи апликације из додатка Уџбенику – рад у **Уџбенику на стр. 67**;
- допуњава дрво на апликацији плодовима и боји га;
- упоређује дрво користећи правилно прилоге: прије, сада, послјије;
- учествује у групном раду – на папиру на којем су нацртане контуре воћа, испуњава воће одговарајућим природним материјалом:
 1. група: ЈАБУКА – црвени креп-папир,
 2. група: КРУШКА – зрневље пшенице,
 3. група: ШЉИВА – тегет платно,
 4. група: БРЕСКВА – рижа;
- излаже и качи своје радове на дрво направљено у оквиру пројектне седмице;
- говори своја запажања о томе какво је дрво било прије, какво је сада, а какво ће бити послјије.

Сунчана Шкрињарић

ПЛЕСНА ХАЉИНА ЖУТОГ МАСЛАЧКА

34

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- оспособљава се да препозна позитивне и негативне ликове
- оспособљава се да препозна мјесто догађања радње
- описује мјесто дешавања радње и представља га на нелитерарне начине

ПОТРЕБНО: припремити материјал за прављење цвијета из приче – у жутој и у бијелој, прозирној хаљини, нпр.: кокице, платно, украсни папир, вата, зрневље, лак за нокте...

АКТИВНОСТИ

- слуша композицију *И околу се ласа* (музичка култура);
- учествује у игри *И околу се ласа**;
- на основу подстицаја погађа појам на који се мисли, нпр.:
...Највише га има у прољеће...
Пчеле га љубе...

Лијепо мирише...

Поклањамо га драгим особама...

- учествује у разговору о наслову приче и на основу наслова предвиђа садржај приче подстакнут питањима, нпр.: Када се облачи плесна хаљина? Које цвјетове замишљаш на балу цвијећа? Опиши како замишљаш њихову свечану одјећу? Како замишљаш хаљину маслачка? Што мислиш, на ком мјесту би се тај бал могао одржати? Испричај све што мислиш да ће се догодити на том балу...;
- слуша читање првог одломка из **Уџбеника на стр. 68**, посматра дјечака са слике и описује га;
- слуша читање другог одломка из **Уџбеника на стр. 68**, посматра илустрацију и описује је;
- слуша читање бајке у цјелини и упоређује своја предвиђања са садржајем;
- слуша читање одломака (нпр. као што је предложено), учествује у разговору о садржају, а прочитаном дијелу приче даје наслов. Поступак се понавља за сваку дату слику. На крају слике остају као разредна сликовница, помоћу које ученици могу бајку препричавати кад год пожелe.

ПРВИ ДИО:

„Сваке године цвијеће приређује свој велики, раскошни плес до зоре. Тада звијезде сјаје јаче него обично, а мали лампиони – свици пале своје свјетилке по грмовима. С далеких, самотних пропланака допире до плесне дворане славујева пјесма, мишеви су чланови забавног оркестра, а вјеверица – велики бубњар. То се дешава сваке године у исто доба, само ми људи тешко сазнајемо тачну ноћ и мјесто плеса, јер цвијеће је тајанствено...“

- приједлог наслова: **НОЋНИ БАЛ ЦВИЈЕЋА**
- одговара на питања, нпр.: Који дио дана цвијеће бира за свој годишњи бал? До када тај плес траје? Зашто звијезде сјаје јаче? Што раде свици? Чија пјесма допире до плесне дворане? Ко су чланови забавног оркестра? Ко је бубњар у том оркестру?
- даје приједлог наслова цјелине.

ДРУГИ ДИО:

„Знате и сами да никада не говори... Ипак, штошта се може сазнати од лептира и брбљивих бубамара, тих великих пријатеља цвијећа. И они долазе на те годишње плесове и својим крилима као лепезама расхлађују уморне плесаче. Ова прича је испричана маленом, свјетлокосом дјечаку, који је волио цвијеће и животиње. Није чупао цвијетне латице по насадима паркова и није вукао за реп своју сироту, остарјелу мачку. Био је добар, а животиње и цвијеће воле дјецу и повјеравају им о своме животу више него осталима“;

- приједлог наслова: **ПЛАВОКОСИ МИЉЕНИК ЦВИЈЕЋА**
- одговара на питања: Ко је сазнао мјесто и вријеме одржавања бала цвијећа? Чиме је он заслужио да му ова тајна буде повјерена?
- описују маленог, свјетлокосог дјечака из приче на основу информација које су директно или индиректно дате у причи;
- слуша питања на која ће добити одговор у сљедећем одломку који ће им наставник/ца прочитати: Колико времена се цвијеће припрема за тај плес? Како то раде? Ко им доноси платно и одакле? Који се цвјетови појављују на слављу?
- слуша читање одломка:

ТРЕЋИ ДИО:

„Читаву годину цвијеће се припрема за тај плес. Кроје шарене хаљине, њежне украсе и чудновате капе, лептири доносе на својим леђима узорке из далеких

крајева. Ружа, тај дивни цвијет – одијева њежно рухо и посипа латице опојним мирисом. Љубичица скромно носи своју једноставну, али отмјену одјећу, висибоба долази одјевена као вила или млада невјеста.“

– приједлог наслова: **ДОТЈЕРАНИ УЧЕСНИЦИ БАЛА**

(наставак)

„Витки зумбули плешу са стидљивим орхидејама, мирисни јорговани са жарким тулипанима, блиједи лопоч са средине језера дозива своју љубимицу – хладну и чудесну перунику.

Ви познајете, сигурно, све то цвијеће: висибобе и љубичице брали сте у шумама, руже се купују као дар за рођендан, јорговани су можда мирисали у вашим стакленим вазама.“

– приједлог наслова: **ЦВИЈЕТНА ИКЕБАНА**

ЧЕТВРТИ ДИО:

„Али постоји цвијет који се не продаје по трговима, не бере на прољећним шумским шетњама, он не мирише лијепо, а вртлари га не воле. Људи газе по њему и говоре: То је маслачак, обични досадни драч.“ Па ипак, на великом годишњем плесу имао је маслачак најљепшу хаљину, нико, па ни ружа није била тако лијепа као скромни цвијет из сеоског јарка.“

– приједлог наслова: **ЦВИЈЕТ КОЈИ НИКО НЕ ВОЛИ**

ПЕТИ ДИО:

„То се десило једне године, не знам које, јер у животу цвијећа све се понавља. Оно не броји своје године као ми људи, у њих пролази вријеме брже него у нашим календарима.

Кројиле су се хаљине за велику плесну свечаност, сваки цвијетак био је радостан, сунце је сјало, небо је било модро и равно као велика стаклена плоча.“

– приједлог наслова: **ПРИПРЕМЕ ЗА ПЛЕСНУ СВЕЧАНОСТ**

ШЕСТИ ДИО:

„А у сеоском јарку, плакао је бијелим сузама маслачак у својој ружној изгужваној сукњи у којој никако није могао поћи на плес.

Али никога није било ко би му могао помоћи, само је једна божја овчица (бубамара) чула његово јецање и упитала га: „Зашто плачеш? Сви се радују, а ти си тужан. Реци, можда те могу савјетовати.“

– приједлог наслова: **СУСРЕТ МАСЛАЧКА И БУБАМАРЕ**

СЕДМИ ДИО:

Маслачак је одговорио: „Хаљина ми је изгужвана, не мирише као ружа или јоргован, немам плаву боју поточнице ни поносно држање зумбула. А сјутра је плес. Нећу да будем најружнији.“ Божја овчица се замисли. Она је мудра и стара, свуда путује и свакога познаје, али није знала помоћи малом маслачку. Само је рекла: „Сазваћу све бубе и питати их за савјет. Сигурно ће ти неко од њих помоћи.“

– приједлог наслова: **НЕЋУ ДА БУДЕМ НАЈРУЖНИЈИ**

ОСМИ ДИО:

„И дошли су увијек запослени мрави, свици уморни од ноћног рада, лептири и бумбари и пчеле, цврчци и уловаче, па чак и један смрдљиви мартин.

Али нико није знао да помогне малом маслачку који је исплакао своје сузе и на крају заспао од туге. Сањао је о плесној свечаности, о најљепшој хаљини и сјетној славујевој пјесми, па је макар у сну био задовољан.“

– приједлог наслова: **БУБЕ НЕ ЗНАЈУ КАКО ДА ПОМОГНУ**

ДЕВЕТИ ДИО:

„Но, у јарку, на узвишењу међу шибљем и отпацима становао је неки стари, врло ружни паук, који никада у животу није био добар. Био је крвник јадних мушица, које су се залијетале у његову велику мрежу, био је злбан и пакостан, а живио је као пустињак. Зато га нико није позивао на састанке и свечаности.“

– приједлог наслова: **УСАМЉЕНИ, ЗЛИ ПАУКУ У ЈАРКУ**

ДЕСЕТИ ДИО:

„Али те ноћи, која је била лијепа и јасна јер је мјесец показао читаво своје округло дебело лице, стари паук осјетио се несретним и усамљеним. Осјетио је да му се приближава смрт, а он никада није никога волио, никада није никоме донио радост и даривао срећу, него само тугу и сузе. Он погледа маслачков цвијет и рече самоме себи: „Исплешћу му хаљину њежну и прозачну попут најфиније паучине, провидну и лагану од најдивније пређе, какву нема ни један цвијетак. Учинићу некоме радост и биће ми лакше умријети, јер тешко је оставити свијет кад сазнаш да те нико није волио.“

– приједлог наслова: **ПРВО ДОБРО ДЈЕЛО СТАРОГ, ЗЛОГ ПАУКА**

ЈЕДАНАЕСТИ ДИО:

„И стари паук се даде на посао. Радио је неуморно читаву ноћ, а ујутро је хаљина била готова. И он је поклати малом маслачку, који је од чуда и превелике среће расклопио своје жуте цвјетове.“

– приједлог наслова: **ДИВНА ПРОЗРАЧНА ХАЉИНА ЈЕ ИСПЛЕТЕНА**

ДВАНАЕСТИ ДИО:

„И маслачак обуче хаљину њежну попут даха, исплетену тајном вјештином старог паука који умре од среће и поноса, јер цвијетак је био прекрасан, и свако му се морао дивити. И у својој прозачној, паучинастој хаљиници маслачак оде на плес. Сви су се дивили његовој хаљини, најљепшој и најчудеснијој у коју је стари паук уткао сву љубав свог опорог срца која је била скривена на дну.“

– приједлог наслова: **МАСЛАЧАК У НАЈЉЕПШОЈ ХАЉИНИ САТКАНОЈ ОД ЉУБАВИ**

ТРИНАЕСТИ ДИО:

„Маслачак је плесао са свима и био је срећан. Музика је те ноћи била дивна, животиње су се умирале слушајући славујеву пјесму, па и сасвим мала дјеца у колијевкама престала су плакати. Маслачак је био срећан и радостан. Дозивао је

лептире и разговарао с бумбарима. Он је, као и јасмин и перуника, хватао блиједе мјесечеве зраке, који су се просипали на пространу пољану и на цвијеће, предивно у овој незаборавној ноћи.“

– приједлог наслова: **МАСЛАЧАК ЈЕ ПЛЕСАО СА СВИМА**

ЧЕТРНАЕСТИ ДИО:

„Сјутрадан било је све исто као и обично, а маслачак је још сањао о великој срећи протекле ноћи. Неки несташни дјечак дунуо је у његову прозрачну плесну хаљиницу и она се распршила далеко по путевима.

Али одонда сваке године, уочи цвјетног плеса, маслачци облаче своје дивне паучинасте хаљинице и одлазе.“

– приједлог наслова: **ПЛЕСНА ХАЉИНА СЕ РАСПРШИЛА**

ПЕТНАЕСТИ ДИО:

„Идућег прољећа на тој пољани никло је десетак нових, малих маслачака и сви су они такође отишли на велики цвјетни плес. Тако се ова прича понавља из године у годину.“

– приједлог наслова: **СРЕЋА МАСЛАЧКА СЕ ПОНАВЉА СВАКЕ ГОДИНЕ**

– препричава фабулу – скраћено;

– довршава жуту и бијелу хаљиницу маслачка – рад у **Уџбенику на стр. 69**;

– црта „пише“ своје поклоне (поруке) злом пауку који је ипак на крају учинио добро дјело.

ДОДАТНИ РАД:

– учествује у групном раду: свака група прави један од цвјетова који се помињу у причи, од различитих материјала (о томе су обавијештени на претходном часу како би припремили потребан материјал: кокице, платно, украсни папир, вата, зрневље...);

– од радова свих група праве цвјетну изложбу;

– плешу у ритму музике – одјељењски бал.

* Ако организујемо предложени групни рад, нека главни лик из приче добије мјесто на паноу с осталим ликовима из до сада обрађених текстова.

– Слуша композицију *Висибоба 2* (музичка култура).

*** Игра И ОКОЛО СЕ ЛАСА**

Ученици у колу пјевају и у ритму пјесме плескају рукама. Један од њих је у средини кола и погледом бира кога ће од другара изабрати да се пред њега поклати, као и онога кога ће, на крају пјесме, изабрати.

И около се ласа,
И около се ласа,
И около се ласа, на велики звон,
Поклањам се на тебе,
Поклањам се на тебе,
Поклањам се на тебе, и тебе узимам.

Изабрани ученик мијења мјесто са оним ко га је изабрао и игра се понавља све док сви не добију прилику да бирају, тј. да буду у колу.

35: ДВАНАЕСТ МЈЕСЕЦИ

словачка бајка

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик/ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје бајку на основу њених особина – устаљени почетак и крај и особен тон приповиједања
- разумије садржај бајке
- препознаје позитивне и негативне ликове

АКТИВНОСТИ

- говори о заједничким особинама бајки и именује бајке које зна;
- слуша интерпретативно читање бајке;
- закључује по чему је ова бајка слична бајкама које зна (слуша читање уобичајеног почетка и краја бајке);
- слуша читање бајке у наставцима;
- учествује у разговору о садржају (Колико кћери је имала мајка? Која је кћерка више радила у кући? Коју је мајка више вољела? Да ли је то праведно?);
- разговара о ликовима и води дискусију о њиховом понашању (Која је прва жеља коју је Марушка требало да удовољи Холени? Да ли је могуће остварити ту жељу – зашто? Када би се она могла остварити? Да ли Марушка зна да је жеља неостварива? Коју особину показује Холена, а коју Марушка?);
- слуша читање реченице из текста којом је Холена запријетила Марушки;
- описује Марушку док је лутала по снијегу; на кога је наишла; каквим ријечима се обраћа људима - мјесецима; коју особину је показала);
- води дискусију о понашању ликова (Која је друга жеља коју је Марушка требало да удовољи Холени? Да ли је могуће остварити ту жељу – зашто? Када би се она могла остварити? Да ли Марушка зна да је жеља неостварива? Коју особину показује Холена, а коју Марушка? Како се понаша маћеха према Марушки?);
- описује на који начин је Марушка испунила другу жељу Холени;
- изводи закључак о томе да ли је Холена коначно задовољна;
- објашњава зашто Холена жели да пође сама у шуму, слуша читање одговарајућег одломка из текста;
- објашњава зашто се мајка противи да Холена иде по јагоде; коју особину је маћеха показала);
- проналази у тексту којим ријечима се Холена обраћа људима – мјесецима; коју особину је показала Холена;
- закључује што се на крају десило са Холеном и мајком;
- описује како живи Марушка;
- препричава бајку; наводи позитивне, негативне ликове, њихове особине, поруке;
- упоређује ову бајку с бајком *Пепељуга*;

ДАНИ У НЕЂЕЉИ

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

• • • • •
ученик / ученица

- развија способност слушања, доживљавања и разговора о умјетничким текстовима прилагођеним узрасту
- препознаје бајку на основу њених особина – устаљени почетак и крај и особен тон приповиједања
- разумије садржај бајке

АКТИВНОСТИ

- слуша композицију *Седмица*
- именује дане у седмици правилним редосљедом;
- учествује у разговору о маскенбалима и карневалима и говори о својим искуствима (нпр. да ли си некад учествовао/учествовала на маскенбалу; коју маску си имао/имала; опиши своју маску; која маска ти се посебно допала; да ли си препознао/препознала своје другаре док су били маскирани...);
- слуша интерпретативно читање бајке;
- учествује у разговору о прочитаној бајци (Када је одржан карневал? Какав костим носи господин Неђеља? Што воли Понеђељак? Какву униформу има Уторак и зашто? Зашто Сриједа себе сматра најважнијом? Који посао обавља Четвртак? Који алат носи у руци? Ко је обучен као млада? Што значи бити „благе нарави“? Да ли познајеш неку такву особу? Што ради Субота?
- говори о томе који дан из приче му/јој се највише допао;
- говори о томе који дан највише воли;
- учествује у ритмичкој кореографији уз композицију *Седмица*.

ПОЗОРИШНА ПРЕДСТАВА ИЛИ ВИДЕО-СНИМАК

(У оквиру сарадње с локалном заједницом предвиђена је посјета позоришту најмање два пута у току школске године.)

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ

ученик / ученица

- оспособљава се да прати позоришну (луткарску) представу или видео-снимак
- уочава ко су главни ликови у позоришној представи
- уочава и разумије догађаје у представи
- изражава своје разумијевање текста представе

АКТИВНОСТИ

- припрема се за гледање позоришне представе слушајући упутства наставника/це;
- гледа позоришну представу;
- износи своје утиске након одгледане представе;
- овладава терминима: **позорница (сцена), глумац (улога), публика;**
- описује изглед и детаље на позорници;
- наводи правилан редосљед догађаја у представи и прича о њима;
- набраја ликове из представе и издваја главни лик;
- описује ликове наводећи њихове позитивне и негативне особине;
- коментарише поступке ликова износећи свој лични став;
- описује костиме ликова и износи естетска запажања;
- упоређује одгледану представу са представом коју је раније гледао/гледала.

ДОДАТНИ РАД:

креатори луткарског позоришта

- * Припрема и изводи позоришну представу (глуми омиљени лик) после обраде драме *Јежева кућица* или неког другог погодног текста.

- као елеменат изражавања, на основу самосталног одређења према својим склоностима, учествује у прављењу: **сценографије** (од картона), **маске и лутке** од папира, платна, **костима** од креп папира, плиша, вунице...
- учествује у извођењу представе на основу сценарија.

- * Наставник може снимити представу или направити фотографије, а потом је с ученицима анализирати.

УРА, БАШ ЈЕ ЛАКО!

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ

ученик/ученица

- развија способност говорног наступа

А К Т И В Н О С Т И

- пјева композицију *Љето* – (музичка култура);
- учествује у групном раду: осврт на Уџбеник: У уџбенику *Како то може* ми се допало... зато што... није ми се допало... зато што...;
- учествује у презентацији рада своје групе и прати остале групе;
- ради задатке у **Уџбенику на стр. 70 и 71**:
 - **1. задатак**: именује писце/писатељице – пјеснике/пјесникиње са фотографија, препознаје ликове с илустрација и одговарајућу причу (пјесму), рецитије, прича поменуте текстове, повезује писце/писатељице (пјеснике/пјесникиње) и одговарајуће ликове;
 - **2. задатак**: препознаје лик Црвенкапе и мјесто догађања радње, описује то мјесто, а затим обиљежи мјесто на коме се највише задржала (ту има највише цвјетића) идући ка баки;
 - **3. задатак**: именује бајку из које је дат предмет (прстен), а затим доцртава мјесто догађања радње;
 - **4. задатак**: у низу датих ликова уочава позитивне и негативне ликове, коментарише њихове поступке из текста, а затим боји само позитивне ликове.

**Неумјетнички
текстови**

ЈЕЛЕН

У првим данима живота младунче јелена врло је нејако. Тек послије три-четири дана, захваљујући хранљивом мајчином млијеку, скупип довољно снаге да би стало на своје ноге. Кад прођу два мјесеца, већ лијепо хода, хитро се креће, али га матипази још дуго послије тога. Учи га да буде опрезно и да се чува опасности. Ако мора да га остави самог, не губи га никад из вида и увијек је спремна да му прискочи у помоћ.

Има снажно и витко тијело. Хода отмено и поносно. Мужјаци имају два огромна, разграната рога. Сваке године у зиму рогови им отпадне, а на љето поново израсту.

Зима доноси тешке дане. Лутају да би нашли храну (маховину, коријење...) под снијегом. Опрезни су и плашљиви, па се претежно хране ноћу. Имају врло развијен вид и слух. Кад издајека намиришу неку опасност, стану као укопани, наћуле уши, оњуше ваздух, а онда изненада високо поскоче и журну у бјекство.

Јелен живи око 28 година.

ЛАВ

Када се окоте, лавићи су велики као мачке, и као мачке фркћу и мјаучу. Симпатични су, љупки, весели, непрестано расположени за игру. Родитељи стрпљиво подносе њихове шале и несташлуке.

Кад напуне једну годину, већи су и снажнији од пса овчара и мајка их учи вјештини лова.

Лав је поносит, снажан и храбар – нијесу га узалуд назвали краљем свих животиња.

Има страховиту снагу – једним ударцем шапе обори плијен. Лав боље види при слабијој свјетлости. Мужјак се разликује од женке по густој гриви, која му окружује главу и врат. Дању спава у сјенци неког дрвета, а увече одлази у лов да би се нахранио. Опрезно приђе мјесту на коме има воде, сакрије се иза грмља и зграби свој плијен.

КИТ

Плави кит је највећа животиња. Може да буде тежак колико сто педесет аутомобила. Дуг је толико да на његовим леђима може да се смјести осам слонова. Кит је племенита животиња. Доји своје младе.

ТВОР

Крзно твора је више-мање црносмеђе боје. Његов непријатан мирис потиче од лојних жлијезда. Кад се једном упознају, творови се могу одлично слагати са псима и мачкама. Код нас је твор још увијек риједак кућни љубимац. Препоручљиво је да има кавез и неколико сати на дан мора бити слободан како би се могао играти.

Живи на ливадама, пољима, мочварама близу вода, у шупљинама зидова... Вјешто се пење на дрвеће.

Храни се мишевима, кртицама, жабама, рибама, птицама, пужевицама. Може да донесе на свијет до три младунца. Ноћна је животиња. У опасности се накостијеши као мачка и тада испушта непријатан мирис. На тај начин се брани од непријатеља. Способан је да се прави мртав. Може да живи 13 година.

ГУСАР

Гусари су нападали и отимали злато и накит с непријатељских бродова на мору, а понекад и на обали. Дио плијена обично су уступали народу своје земље. На броду су обично истицали заставу земље из које потичу.

Гусари имају и своју заставу.

**Умјетнички
Текстови**

АПРИ-ЛИ-ЛИ

Као лака два балона,
Узлећела два су слона!
– А зар може слон да крили?
Апри-ли-ли! Апри-ли-ли!

– Међед и ној код нас били
И с нама се изљубили?
– С вама се баш изљубили?
Апри-ли-ли! Апри-ли-ли!

– Мајмуни се кревељили,
А онда су сузе лили!
– А зашто су сузе лили?
Апри-ли-ли! Апри-ли-ли!

– Два се нилска крокодила
У гаражи код нас скрила!
– А што су се тамо скрили?
Апри-ли-ли! Апри-ли-ли!

Ванземаљци код нас били
И ми смо их почастили!
Чиме сте их почастили?
Апри-ли-ли! Апри-ли-ли!

Душан Ђуришић

ДЕСЕТ ЉУТИХ ГУСАРА

Десет љутих гусара
Дошло у мој кревет
Један пао с кревета
Остало их

Девет љутих гусара
Још не знају ко сам
Једног сам успавао
Остало их

Осам љутих гусара
Ја их оштро гледам
Један пао у несвест
Остало их

Седам љутих гусара
Побегло на брест
Један пао на главу
Остало их

Шест љутих гусара
Збрисало у свет
Један се изгубио
Остало их

Пет љутих гусара
Лете ко' лептири
Један пао у бунар
Остало их

Гле четири гусара
Бес у њима ври
Један пуко од муке
Остало их

Три љута гусара
А против њих ја
Једнога сам звизнуо
Остала су

Два љута гусара
А поглед им ледан
Један се оклизнуо
Још остао

Један љути гусар
Постао је медан
Просто се истопио
Остао

У сваком погледу
Прошла ме је страва
Сад је све у реду
Може да се

Љубивоје Ршумовић

НИЧИЈА КУЦА

Мама и ја живимо у стану у једном великом граду.
Ја волим своју маму и она воли мене.
Када сам гладна, мама ми спрема омиљена јела.
Када сам жедна, даје ми сокове које волим.
Када сам болесна, она брине о мени.
Лети се расхладим на нашој тераси. Зими се лепо сместим у топао, мек кревет.
Нас две волимо куце, али у нашој згради их је забрањено држати.
У нашем граду такође живи Ничија Куца.
Мама и ја срећемо Ничију Куцу када идемо у парк, у продавницу, или када чекамо аутобус.
Виђамо Ничију Куцу по снегу...
... и по киши.
Понекад касно ноћу, видим са свог прозора Ничију Куцу.
Понекад, Ничија Куца је мала.
Понекад, Ничија Куца је велика.
Ничија Куца може да буде млада као ја, или стара као мој деда.
Али, Ничија Куца је увек тужна и усамљена.
Када Ничија Куца изгледа стварно несрећна, ми је позовемо унутра. (Наш домар нема ништа против да Ничија Куца буде само гост.)
Прво погледамо да ли је повређена.
Затим, ја окупам Ничију Куцу. Куци понекад прија купање, а понекад не!
Када је хранимо, уопште није пробирљива.
Онда је водимо да се вакцинише. (Да ли ће је болети кад добије инекцију?)
Ускоро, Ничија Куца заспи. Има чист кревет, топло јој је и више није гладна.
Сутрадан покушавамо да удомимо Ничију Куцу. Зовемо наше пријатеље. Они зову своје.
Лепимо огласе на разним местима.
Дајемо оглас у новине.
На крају, увек нађемо праву особу за Ничију Куцу.
Понекад је особа мала.
Понекад је особа велика.
Може да буде млада као ја...
... или стара као мој деда.
Понекад је, такође, тужна и усамљена.
Сада Ничија Куца није више ничија куца.
Сада је Ничија Куца.

Патриша Анђелковић

МАЦА ПАПУЧАРКА

У Малом селу малене су куће и у свакој кући дјеца. Обучена су у шарене кошуљице и обувена у црвене и плаве папуче. Све су куће у том селу бијеле, сви кровови црвени, сви прозори имају зелене капке, сва су дворишта пометена и улица је глатка. Све је у најљепшем реду, само су дјеца неуредна. Увече, кад легну у кревет, никада не поспреме папуче. Сљедећег јутра траже их под столом, на степеницама, у колицима, међу дрвима, у џепу очевог капута; последије дуготрајног тражења, једну папучу нађу у кухињи, другу у соби.

Али, једног јутра, кад се већ у свакој кући Малог села спремао доручак, мали је Јанко узалуд тражио своје папуче. – Мама, гдје су моје папуче? – питао је.

– Ако их увече нијеси поспремио, однијела их је Маца – одговорила је мама.

– Мама, гдје су моје папуче? – звала је Шпелца у сусједној кући.

– Ако их увече нијеси поспремила, однијела их је Маца. – рече јој мама.

– Мама, гдје су моје папуче? – питао је Тине у трећој кући.

– Однијела ти је Маца папуче, зато што их никада не поспремиш – одговори му мама.

– Мама, гдје су моје папуче? – питала је Тонка и мама је одговорила: – Маца их је однијела.

Читавим селом је мирисала бијела кафа и дјеца су била гладна. Сјела су боса за сто. Напила се топле кафе, а онда је Јанко стао на кућни праг и викнуо преко улице: – Шпелца, дођи код мене!

– Шпелца је одмах дотрчала до прага своје куће и одговорила:

– Вољела бих доћи, али не могу. Маца ми је однијела папуче. Дођи ти код мене!

– Не могу – рекао је Јанко. – И мени је Маца однијела папуче.

– Тине, – звали су Јанко и Шпелца – дођи код нас!

Тине се појавио на прагу и одговорио: – Маца ми је однијела папуче.

На кућни праг дошла је и Тонка. И њој је Маца однијела папуче. У свакој кући су се отварала врата и сва су дјеца долазила – боса на праг. – Маца нам је однијела папуче! – довикивала су једна другој. Поскакивала су с ноге на ногу јер им је било хладно. Касније, кад је засјало сунце, било је дјеци топло. Боси и у шареним кошуљицама састали су се на улици. Питали су се: – Гдје је Маца однијела наше папуче?

– Потражимо Мацим дом! – савјетовао је Јурица. И пошли су.

Скренули су са пута и ходајући росном травом стигли до шуме. Корачали су маховином, слушали пјевање птица и претраживали грмиће како би открили Мацин дом.

Усред шуме наишли су на бијелу кућицу са црвеним кровом. Прозори бијаху пуни цвијећа, а на вратима се налазио натпис: Маца папучарка.

Чула је Маца дјецу и отворила врата.

– Драга дјецо, шта желите?

– Папуче – замолила су дјеца.

Тада их је позвала у кућицу. У кућици су се налазиле полице и на полицама црвене и плаве папучице. И какав је у кућици владао ред! Дјеца су заћутала.

– Нека свако узме своје папуче – рекла је Маца папучарка.

Али то није било лако. Папуче су биле без икаквих мрља и све лијепо закрпљене, а откинута дугмета поново пришивена. Дјеца су своје папуче једва препознала.

Бобек, најмањи међу њима, није своје папуче уопште нашао. Сва су дјеца била већ обувена, док их је он још увијек тражио.

– Не нађеш ли своје папучице, мораћеш кући босих ногу – рече му Маца папучарка.

Бобекове ноге су зебле и само што није заплакао. Његове су папучице биле поцијепане, а на полици није било поцијепаних папучица.

Дјеца су већ одлазила, а Бобеку су се ноге све више смрзавале. Маца папучарка му рече:

– Бос ћеш кући.

– Прехладићу се – одговорио је Бобек и Маца се сажалила.

– Најнеуреднији си, али и најмањи, могао би се заиста прехладити ако пођеш бос – рекла му је Маца и донијела папучице. Биле су закрпљене и чисте.

– Кад западне снијег, сашићу ти нове – обећала му је. Чула су то и остала дјеца.

Окрнула су се и молила:

– И мени! И мени!

Маца папучарка махнула им је и рекла:

– Сашићу и вама!

– С прозора своје кућице гледала је како дјеца у шареним кошуљицама и црвеним и плавим папучицама журе кући. Посљедњи је трчао Бобек.

Данас пада снијег и Маца папучарка шије папуче за дјецу из Малог села. Поста-вљаће их зечјим крзном да буду топлије.

Ко зна хоће ли их спремити прије но што легну у кревет?

Ела Пероци

СТРАШАН ЛАВ

Био једном један лав...
Какав лав?
Страшан лав,
нарогушен и љут сав!

Страшно, страшно!

Ишао је на три ноге,
гледао је на три ока,
слушао је на три ува...

Страшно, страшно!

Не питајте – шта је јео.
Тај је јео шта је хтео –
трамвај цео
и облака један део!

Страшно, страшно!

Зуби оштри, поглед зао,
он за милост није знао!

Страшно, страшно!

Док га Брана
једног дана
није гумом избрисао.

Страшно, страшно!

Душан Радовић

ТРИ МЕЂЕДА

Била три међеда: међед тата, међедица мама и међедић Мишко. Ћели они ујутро за сто да доручкују. Тата је јео из велике чиније, великом кашиком. Међедица мама јела је обичном кашиком из обичног тањира. Међедић Мишко јео је из тањира. Наједном међед тата забрунда: „Му-му, чорба је врућа. Хајдемо напоље да се прошетамо док се охлади.“ Устао је од стола и пошао напоље. За њим су ишли међедица мама и међедић Мишко. Тада је шумом пролазила дјевојчица Златокоса. Она је брала цвијеће, па је изгубила своје другарице. Примијетила је кућицу и ушла је унутра. Виђела је сто и ћела прво на мјесто међеда тате. Узела је велику кашу и јела из велике чиније. Није јој се свиђело јер је каша била велика. Затим је пошла на мјесто међеде маме па је пробала обичном кашиком из обичног тањира. Ни то јој се није свиђело. На крају је ћела на мјесто међеде Мишка, узела његову кашичицу и сву је чорбу појела из Мишковог тањира. Затим је прешла у другу собу и угледала три кревета: велики кревет за међеда тату, обичан кревет за међеде маму и креветац за међеде Мишка. Златокоса је прво легла на кревет међеда тате, али јој се тај није свиђао, јер је био велики. Затим је легла у кревет међеде маме, али јој се ни ту није свиђало. Најзад је легла у креветац међеде Мишка и у њему слако заспала.

Када су се међеде вратили из шетње, ћели су за сто да једу. Наједном је међеде тата заурлао: „Му-му, ко је дирао моју чорбу?“ А међедеца мама додала је: „И моју је чорбу неко дирао!“ Тада је међедећ Мишко заплакао: „Тата, мама, неко је појео моју чорбу!“ А мама му је рекла: „Немој да плачеш, даћу ти другу чорбу!“ И сипала му другу чорбу.

Пошто су појели чорбу, прешли су у собу да спавају. Међеде тата пришао је своме кревету и забрундао: „Му-му, неко је дирао мој кревет!“ Међедеца мама замумла нешто тише: „Му-му, и мој је кревет неко дирао!“ А међедећ Мишко заплакао је: „Тата, мама, неко спава у мом креветићу!“

На те ријечи пробуди се Златокоса, усправи се у креветићу и на свој ужас угледа три љута међеда. Учини јој се да заиста нијесу добре воље.

Несташна дјевојчица скочи из кревета па јурну низ степенице колико су је ноге носиле. Појуре као олуја кроз врата и изгуби се у шуми. Трчала је тако без предаха све док није угледала родитељски дом. Послије тога није никада сама лутала шумом, није непозвана улазила у туђе куће и није јела кашу која је била намијењена другима.

По руској народној причи

ЧАМАЦ ЗА ЖАБЕ

Нико на плажи није имао тако лијеп сламни шеширић као Јасна. Од јутра га није скидала с главе. Скинула га је само једном да га гледа и да му се диви. Али њена радост није дуго трајала. Кад је с мамом прелазила преко моста, одједном вјетар дуне јаче и однесе њен шеширић. Јасна заплаче гледајући како се њен шеширић спушта ка води.

– Рекла сам ти да га чуваш од вјетра – благо је прекори мама.

Приђу огради моста и виде како ријека носи шеширић све даље и даље.

– Не плачи – каже мама. – Твој шеширић ће послужити жабама као чамац.

– Како то? – обриса Јасна сузе и радознано подиже поглед.

– Сад ће жабе да се попну на шешир – настави мама – а ријека ће их однијети све до мора. Затим ће их вјетар, као малу једрилицу, гонити по морима и океанима. Ко зна докле ће стићи! Оне много воле да путују.

Јасна није више плакала. У мислима је путовала са жабама у необичном чамцу.

Миленко Ратковић

ЦРВЕНКАПА

Била једном једна дјевојчица. Добра и умиљата, драга свима, а својој баки најдража. Бака јој од баршуна црвеног капицу направила – дијете је од радости и љубави стално носило па су је прозвали Црвенкапом.

Црвенкапа је са мајком живјела у кућици поред велике шуме. А на другом крају шуме, у малој, усамљеној кући, становала је бака.

Једног јутра мајка рече Црвенкапи:

– Бака се разбољела. Сама је и лежи. Однеси јој корпу са храном и попричај мало са њом.

Буди добра, не шетај по шуми, не завируј по бакиној кући и дођи до вечере.

– Не брини, мајчице! Бићу добра и све ћу радити како си ми казала! – насмија се Црвенкапа, узе корпу са јелом и крену у шуму.

У шуми је било свијетло и мирно, а до бакине куће далеко. Одједанпут, пред Црвенкапу изађе вук. Дјевојчица није знала да је то зла, опасна звијер, па му без имало страха одврати поздрав.

– Куда идеш тако рано? – умиљато је упита вук.

– Идем код баке! – одговори Црвенкапа.

– Што то носиш у корпици – распитивао се вук.

Не сумњајући ништа, Црвенкапа исприча да је бака болесна и да јој носи вина и колача да се окријепи и ојача.

– Ће станује твоја бака?

На крају шуме испод три храста, уз живу ограду. Није тешко наћи – мирно је причало дијете.

Смишљајући зло, вук је мирно ишао уз дјевојчицу, а онда јој рече:

– Погледај, Црвенкапа, ово дивно цвијеће, послушај птице. Зашто журиш? Стићи ћеш и до баке. Одмори се, уживај.

Црвенкапа подиже главу, погледа око себе и помисли: „Заиста је лијепо. Знам да је бака болесна и сама. Убраћу јој који стручак цвијећа. Нека се радује, нека и њој буде мирисно и радосно. А још је и рано, па се могу мало задржати.“

И Црвенкапа, заборављајући на обећање које је дала мајци, одскакута са стазе у шуми и поче брати цвијеће. Како би који цвијет убрала, учинило би јој се да је онај други љепши, потрчала би за њим и, тако, залазила све дубље у шуму. А вук се даде у трк и пречицом пожури бакиној кући. Кад стиже тамо, он провири кроз прозор, па кад виђе да је старица сама, закуца на врата.

– Ко је? – јави се бака с постеље.

– Ја сам, Црвенкапа! – утањи вук глас. – Носим ти, бакице, мало колача. Отвори ми!

– Притисни само кваку! Врата нијесу закључана! – одговори бака.

Кад вук то чу, нагло отвори врата, баци се на уплашену старицу и прогута је. Затим обуче њену одјећу, стави на главу њену капу, легне у кревет и повуче покривач све до њушке, како га Црвенкапа не би одмах препознала. И поче чекати.

А Црвенкапа је трчала за цвијећем и кад га је набрала толико да га готово више није могла носити, сети се баке и крену према њеној кући. Шума је бивала све гушћа, коријење дрвећа сметало је нози да иде брже. Нестаде и сунчеве свјетлости. Птице заћуташе. Црвенкапица осети страх и немир уђе у њено мало тијело. Кад напакон

дође пред бакину кућицу, зачуди се отвореним вратима.

– Бако, бакице! – звала је Црвенкапа, али јој нико не одговори.

– Добро јутро! – рече дијете, пређе преко прага и приђе кревету.

Пред њом је лежала њена бака са капицом навученом дубоко на лице и њен изглед уплаши дјевојчицу.

– Јаој, бакице! – узвикну Црвенкапа – Зашто имаш тако велике уши?

– Да те боље чујем!

– А зашто имаш тако велике очи?

– Да те боље видим!

– А зашто су ти, бакице, тако велика уста?

– Да те лакше прогутам! – узвикну вук, скочи из постеље и прогута малу Црвенкапу.

Затим, сит и задовољан, леже опет у бакину постељу. Спавао је и гласно хркао.

Поред бакине куће пролазио је ловац. Кад је чуо вуково гласно хркање, уплашио се да се старици није што десило и брзо ушао у кућицу. На своје велико изненађење, у бакином кревету видио је вука. Иако је имао спремну и напуњену пушку, није пуцао. Узео је велике маказе и, цак, цак, по вуковом стомаку. Одатле, прва, искочи Црвенкапа:

– Ух, како ме било страх. У вуковом стомаку је сами мрак.

Затим ловац извуче баку, која је једва дисала од страха и узбуђења. Онда су вуков стомак напунили камењем и чекали да се вук пробуди. И нијесу дуго чекали. А кад овај угледа ловца и пушку, шћеде побјећи, али није стигао даље од прага. Ту угину, што од страха, што од камења које му је било у трбуху. Тако су сад сви били задовољни. Ловац је вуку одерао кожу и с њом отишао кући. Бака је појела нешто колача и попила чашу вина па се брзо опоравила. А Црвенкапа је размишљала:

– Док сам жива, нећу више скретати с пута и сама трчати по шуми.

Вратила се кући. Тамо је чекала мајка и није се љутила на своје дијете. Знала је да њена Црвенкапа сада зна и што је вук, и што је шума, и који је пут којим треба ићи.

Браћа Грим

ВУК И СЕДАМ ЈАРИЋА

Била једном једна коза и имала седам јарића. Вољела их, чувала, хранила, као што само матери може да воли, чува и храни. Једнога дана пође у шуму по храну. Дозва своје јариће и рече им да ником не отварају врата јер може доћи вук који ће их појести. А вук је лукав и зао. Зато, ако неко закуца на врата, нека питају ко је и нека добро гледају и слушају. У вука су црне шапе и храпав глас, лако ће га препознати. Јарићи обећаше мајци да ће је у свему послушати. Коза им изљуби њушкице и оде. Јарићи осташе весели и разиграни. А врата закључаше, мајку да послушају.

Слушао све то вук из шуме. Одмах се пришуњао кућици, провирио кроз прозор и закуцао.

– Ко је? – повикаше јарићи.

– Ја сам – утањи вук глас – ваша мама. Отворите врата, носим вам нешто лијепо.

Али јарићи се не дадоше преварити. Није то био глас њихове мајке. И повикаше углас:

– Нећемо отворити. Ти нијеси наша мајка. Њен глас је њежан и мек, а твој храпав и груб. Знамо ми ко си ти! Ти си вук!

Оде вук покуњен и љут па јарићи наставише игру, срећни што су надмудрили злог вука. Само вук не би био вук кад би одустајао од својих намјера. Одјур у село, упаде код неког трговца и рече:

– Брже ми дај комад креде јер ћу те сад растргнути.

Уплашен човјек учини што се од њега тражило, а вук се врати у шуму, поједе неколико комадића креде и глас му постаде мек и њежан. Сам га није могао препознати. И оде право козиној кућици. Куц, куц, на врата.

– Отворите, ћечице, врата. Ја сам, ваша мама. Носим вам нешто лијепо.

Јарићи појурише ка вратима. Глас је био њежан и мек. Вратила се мајка кући! А онда се једно јаре досети:

– Станите! Знате шта нам је мама говорила. Лукав је вук. Морамо и гледати и слушати. Нека нам онај што куца и што каже да нам је матери, покаже шапу. Па, ако је бијела – отворићемо.

Послушаше јарићи. А најмање рече:

– Стави шапу на прозор. Да видимо јеси ли ти наша мајка.

Превари се вук, лаком и прождрљив, показа шапу, а јарићи ужаснути, видјеше да је црна. И повикаше углас:

– Нећемо ти отворити! Ти нијеси наша мајка. Њена шапа је мала и бијела, а твоја црна и велика. Знамо ко си ти – ти си вук!

Разљути се вук на самог себе, али не одустаде. Одјур у село пекару, затражи, пренемажући се, тијеста да премаже повријеђену ногу. А онда пожури млинару да брашном поспе од тијеста мокру шапу. Млинар је био паметан човјек. Схватио је да вук спрема неку превару, не шћеде му дати брашно, али кад вук зарежа и запријети, не имаде куд и – даде му брашно. Посу вук брашном шапе и оне постадоше бијеле бјелцате. И опет козиној кућици. Куц, куц, куц, на врата.

– Отворите, ћечице, врата. Ја сам ваша мама. Носим вам нешто лијепо.

Добри и паметни јарићи повикаше:

– Покажи нам шапу!

Вук стави шапу на прозор. Кад јарићи видјеше како се бијели, повјероваше да им се вратила мати и – отворише врата. Вук јурну у кућу. Преплашени и очајни, јарићи се разлећеше на све стране, тражећи ће би се сакрили. Једно се завуче под сто, друго под кревет, треће у ормар, четврто побјеже у кухињу, пето се подвуче под корито, шесто се шћућури у рерну, а седмо, најмлађе, ускочи у велики зидни сат. Вук их нађе и једно по једно прогута. Али сит и задовољан, какав је био, није примијетио да је још једно јаре остало. Оно најмање, што се у кутију зидног сата сакрilo. А вук леже мало даље од козине кућице – и заспа.

Мало затим врати се коза из шуме. Чим је угледала широм отворена врата, задрхта сва неким чудним страхом. Утрча у своју кућицу и виђе преврнут сто, разбацане столице, разбијено корито, посуђе испревртано, постељину изгужвану, а играчке расуте на све стране. Њених јарића не бијаше нигдје. Тражила их је и тражила. Препуна страха и очаја, није хтјела, није могла престати да их тржи. А онда зачу танушни гласић:

– Мамица, помози ми да изађем из сата!

Звало је најмлађе јаре чије ножице од страха нијесу могле никуда.

Притрча коза, ослободи своје дијете, чврсто га загрли и дуго је слушала причу о својој паметној ћечици. Причало је најмлађе јаре како је вук упорно долазио и варао их и меким гласом и бијелом шапом и како их је, на крају, ипак, преварио и шесторо редом прогутао.

Плакала је коза, плакало је мало јаре. А онда коза пође да тражи вука. И нађе га како иза жбуна спава. У огромном трбуху нешто се мицало.

– Брзо! – рече коза свом најмлађем ћетету. Брзо! Донеси ми маказе! И иглу и конац!

Донесе јаре све што је мати тражила. А коза разреза вуку трбушину. И како је резала, тако је искакало све једно по једно јаре. Прождрљиви вук је био толико гладан да их је све цијеле прогутао. Затим натрпаше камења у вуков стомак и зашише га чврсто концем. Ускоро се вук пробуди. Пошто је био жедан, пође на бунар. Нагну се да дохвати воде, а камење, како је било тешко, претегну. Вук се стрмоглави у бунар и – утопи се.

Јарићи заиграше око своје мајке. На крају су сви били весели и срећни.

Браћа Грим

ПРСТЕН НА МОРСКОМ ДНУ

Играла се нека девојчица на морској обали, па изгуби златан прстен, који јој је од мајке остао. То се десило у тренутку када је хтела да захвати воде у шаке: несташни обалски талас јој је скинуо прстен с руке и однео га у морске дубине. Сирота девојчица није знала шта да ради, па кроз плач стаде молити талас да јој га врати; али је он већ отишао са обале у неповрат.

Њен плач чу стари морски јеж, који се играо у песку на обали, па му се сажали, те се брзо као лопта откотрља на морско дно да потражи прстен.

Успут прво сврати у црвени град корала. Тамо су се дизали високи корални дворци који нису личили на наше куће, већ на жбунове и дрвеће. У сваком руменом коралном листићу, као у собици, живео је по један мали становник тога града. Морски јеж им јави да је девојчица изгубила златан прстен, и замоли их да му га донесу, ако у њихову земљу залута.

После тога јеж сврати у земљу сунђера, која је такође лежала на морском дну. Као разнобојна гнезда стајали су сунђери причвршћени за стење морског дна, и из сваке шупљине је вирио по један сићушни становник, радознано посматрајући пролазника. Јеж и њих замоли да потраже ту златну стварчицу драгој девојчици.

Идући тако, приспе у земљу гдје су живеле морске сасе, пола животињице пола цветови. Главе и тела личили су им на цветове пољске сасе, а храниле су се, као и остале животиње, мањим животињицама, црвима и рибицама. Али морски јеж био је врло јак, зато је без бојазни ишао кроз њихову земљу. И њима рече о изгубљеном прстену, па пође даље.

Набаса потом у завичај морских паукова. Тамо је било врло лепо. Сваки морски паук носио је на леђима по један мали врт, у коме су опет живеле друге животињице. Зато се у њиховом завичају чинило као да по морском дну шетају цветови и травке. Кад чуше паукови да је девојчица изгубила прстен, одма се размилеше да га траже.

Јеж је још прошао кроз раскошна предграђа морских звезда, па сврати најзад у домовину шкољки. Тамо је владала велика тишина, као у најдубљим нашим шумама. Затворене у својим књижастим кућама, шкољке су вредно правиле бисер. На улици се није могло видети живе душе. Тек је на вику јежеву понека отворила врата, и опет их брзо затворила. Добри јежић је и њих замолио да потраже по својим кућама и радионицама, није ли можда прстен тамо упао.

Тако је за трен ока сав шарени свет што живи на морском дну пошао да тражи изгубљену ствар.

Корали су претражили цео свој румени град, сваку уличицу у њему, али прстен нису могли наћи. Сунђери су испирали водом сваку пукотиницу по својим кућама, али од прстена ни трага. И шкољке су завириле у сваку кутију, где су чувале бисер, у сваку собу, али ништа. Морске сасе, као какве принцезе, поседале су у своја кола у која су били упрегнути ракови и размилеле се кроз зелене пределе воде, тражећи га. Ово путовање, разуме се, није било лако, јер су сваки час наилазили непријатељи, прождрљиви морски разбојници, али оне су ипак ишле напред, јер им је било жао девојчице.

И већ су сви били изгубили наду, кад једна мала љубичаста саса угледа где се нешто светли у вртићу старог паука, с којим се срете. Она му рече умиљато:

– Молим те, стари, стани мало, чини ми се да у врту који носиш на леђима видим изгубљени златни предмет.

А стари морски паук се насмеја:

– Па и ја сам пошао да га тражим – рече он – то је збиља врло смешно, ако га носим на леђима и не слутећи то.

Саса сиђе с кола, попне се у врт на пауковим леђима, и збиља нађе прстен где се заплео о неку гранчицу. Од радости она постаде сва румена, брзо опет седе у своја кола, и, захваливши старом пауку, одјури јежу.

А он као муња хитро полете на обалу, где је, сва уплакана, девојчица опет седела. Полако, да она не примети, остави пронађену ствар крај њене руке на песак и врати се у морске дубине. Тек он оде, а девојчица угледа опет свој изгубљени прстен и срећна отрча кући. Сигурно је мислила да га је талас вратио, не слутећи шта су све за њу учиниле добре морске животињице.

Десанка Максимовић

ТВОР КОЈИ ЈЕ ХТИО ДА МИРИШЕ

Ај, како је срећно живио твор! Крзно, топло и густо, бљешти на сунцу, грије на мразу. Тек јазбина! Пуна хране, љети прохладна, зими топла, а оних који би га узнемиравали – нема! Јер, како ко у творову кућу уђе – истога часа главачке излети из ње.

– Фуј, како смрди! – узвикне и растјера све који би могли поћи његовим трагом.

А мирис јазбине баш пријатан, не може бити пријатнији! Обилазе око ње младе творнице, чежњиво њуше. Биће творића!

Твор је с радошћу очекивао скору женидбу. Али, баш кад се одлучио која је од младих творница најприкладнија – налетје на бијелу ружу процвалу уз ивицу кукурузног поља с којег се јазавци жутим зрневљем сладе.

Каква је то љепотица била! На врху стабљике један једини цвијет у струји мјесечине плови и мирише ли мирише док птице око њега лете као зачаране. Твору се, у почетку, не допаде тај мирис, па прекорно рече птицама:

– Шта сте полудјеле па не пјевате ни о чему другом до о мирису Бијеле руже! Помиришите мало мене. Још боље: Дођите и помиришите моју јазбину. Неће вам више пасти на памет мирис руже!

Твор поносно рашири реп, чудећи се што вјеверице и птице, па чак и свици падају у несвијест, мрмљајући:

– Какав ужас! Какав смрад!

„Нечег ту, ипак има“, пролетје творићу кроз главу. Полако се прикраде жбуну руже, застаде и загледа се у полуотворени цвијет чије су латице блистале на мјесечини као да су од сребра саливене. „Лијепа је, нема шта! Али, то није разлог да толико диже главу.“

– Хеј, ружо! – шапну тихо да га из свијета творова неко не чује и не пронесе шумом глас о лудом твору који се заљубио у ружу. – Сагни се да те помиришем.

Твор се подиже на задње ноге, ружа саже, па сажалјиво рече:

– Јадан ли си...

Шта је мислила тиме? Твор, посрамљен, саже главу не схватајући смисао ружиних ријечи и туге у њеном гласу. У свијету творова нико није љепши од њега, нико нема блиставе очи и крзно, ни за ким толико не уздишу младе творнице, шта је ружи?

– Није ријеч о љепоти! – промуца ружа. – Лијеп си, али смрад који шириш око себе је страшан...

– Шта да радим? – упита творић поражен љепотом руже.

– Постани ружа! – рече цвијет. – Па да заједно на сунцу и мјесечини миришемо...

– Ружа стидљиво склопи латице, а твор се упуту шумском Чаробњаку за помоћ. Не једном је видио како чаробњак претвара брезу у дјевојку, а пољског миша у медвједа. Што не би и њега претворио у ружу? Поклониће му се ниско и замолити га...

Ван себе од узбуђења пође твор да тражи Шумског старца. Није му требало дуго да га нађе, али је дуго чекао да га овај прими доживјевши највеће понижење откада зна за себе.

Твор који жели да постане ружа? Да мирише? Је ли то икад ико чуо? – Закикота се сва Чаробњакова својта зацјењујући се од смијеха, док им старац не рече да се смире, љутито набравши обрве.

– Чудна је твоја жеља, творићу! – чаробњак га самилосно погледа – мада има и чуднијих!

– На твој бих мјесту, ипак, размислио. Руже живе тек неколико дана. Твојој није остало много времена, а када она увене, и тебе ће нестати. Да ли још увијек желиш да те претворим у ружу?

– Желим! – творић понизно саже главу. – Без ње мој живот не вриједи ни колико трула крушка...

– Нека ти буде! – Чаробњак уздахну и њежно пређе дланом преко творових леђа.

Истога часа, твор осјети како се мијења, како постаје лак и прозачан.

– Гле, успјело ти је! – Ружа радосно рашири очи, а мјесец сиђе сасвим ниско да види црвену ружу која је некада била твор. Затим пожури да то обзнани звијездама Сјеверног неба.

Да ли су му повјеровале – нико не зна! Једва да је и сам себи вјеровао, јер када неколико дана касније пређе истим путем – ни бијеле ни црвене руже крај кукурузног поља није било. Ако је то био тај пут? То кукурузно поље? Шумски чаробњак тврди да није, а Црвена и Бијела ружа не престају да се рађају миришући све заносније, све јаче.

Гроздана Олујић

ЈЕЖЕВА КУЋИЦА

СЛАВНИ ЛОВАЦ

По шуми,
широм,
без стазе,
пута,
Јежурка Јежић
поваздан лута.
Ловом се бави
обноћ
и обдан
с триста копаља
наоружан.

И вук,
и медо,
па чак и – овца,
познају јежа,
славнога ловца.
Јастреб га шује,
вук му се склања,
змија га шарка
по сву ноћ сања.
Пред њим,
дан хода,
шири се страва,
његовим трагом путује
слава.

ЛИЈИНО ПИСМО

Једнога дана,
видјели нисмо,
Јежић је,
кажу,
добио писмо.
Медено писмо,
прича меца
стигло у торби
поштара зеца.

Адреса кратка;
ал' се разумије:

„За друга
Јежа
На крају шуме.“
У писму пише:
„Јежурка,
брате,
сањам те често
и мислим на те.
Ево ти пишем
из камењара
гускиним пером.
Дивно ли шара!

Дођи на ручак
у моју логу,
пожури само,
не жали ногу.
Са пуним лонцем
и масним брком
чекаћу на те,
пожури трком.
Њежно те грли
медена лица
и поздрав шаље
твоја
Лисица.“

Јеж се весели:
„На гозбу,
вели,
ту шале нема,
хајд' да се спрема.“
Јежурка Јежић
лукаво шкиљи
прегледа бодље
и сваку шиљи.
„Ако би успут
дошло до боја,
нек буде спремна
одбрана моја.“

КОД ЛИЛИНЕ КУЋЕ

Сунчани круг се
у зенит дигò
кад је Жејурка
до лије стиго.
Пред кућом – логом,
каменог зида,
Жејурка Жежић
свој шешир скида,
клања се,
смјешка,
кавалир прави,
бираном фразом
лисицу здрави:

„Добар дан,
лијо,
врлино чиста,
клањам се теби
са бодља триста.
Нек перје пијетла
краси твој дом,
кокош нек сједи
у лонцу твој!

Гускино крило
лепеза твоја,
а јастук меки
паткица која.
Живјела вјечно
у миру,
срећи,
никада лавез
не чула псећи.
И још ти ово
на крају велим:
ја сам за ручак трбухом
цијелим!”

Отпоче ручак
чаробан,
бајни.
И жеј,
и лија
од масти сјајни.

Јело за јелом
само се ниже
Жејурка често
здравицу диже:
у здравље лије
и њене куће,
за погибију
ловчева Жуће.
Ниже се ручак
четворосатни,
затегну трбух
ко бубањ ратни.

НОЋ

Ево и ноћи
над шумом цијелом
надви се сутон
са модрим велом.

Промакне само
лептирић који
и вјетар ноћни
листовете броји.
Утихну шума,
нестаде граје,
мачака дивљих
очи се сјаје.
Скитница свитац
светиљку пали,
чаробним сјајем
путању зали.
А сова хукну
свој ратни зов:
„Држете се,
птице,
почиње лов!”

РАСТАНАК

„Ја морам кући”,
њушкицу брише.

Жежић се диже,
доста је више.
„Добро је било,

на страну шала,
лисице драга,
е, баш ти хвала.“

„Моја је кућа
чврста ко град,
преноћи у њој.
Куд ћеш сад?“
Тако га лија
на конак свраћа,
а јеж се брани
и одвраћа:

„Захваљујем се
позиву твој,
ал’ ми је дражи
мој скромни дом!“

„Остани, куме“ –
лија све гуче,
моли га,
зове,
за руку вуче.
Ал’ јеж,
тврдоглав,
оста при свом.

„Дражи је мени
мој скромни дом!“
Шуштећи шумом
јеж мјери пут,
кроз грање мјесец
свијетли му жут.
Иде јеж,
гунђа,
док звијезде сјају:

„Кућице моја,
најљепши рају!“

ПОТЈЕРА

Остаде лија,
мисли се:
„Врага,
што му је кућа

толико драга?
Кад Јежић тако
жуди за њом,
биће то,
богме,
богати дом.
Још има,
можда,
од перја под,
печене шеве
красе му свод.
Та кућа,
вјеруј,
обиљем сја.
Поћи ћу,
крадом,
да видим, ја.“

ВУК

Пожури лија,
нечујна сјена,
паперје меко
нога је њена.
Док јури тако
уз гробни мук,
пред њом,
на стази,
створи се вук.
„Грррр,
куд журиш,
кажидер ловцу
можда си,
негдје,
пронашла овцу?“

„Идем да дознам –
лија све дува –
зашто јеж кућу
толико чува.“

„Ех, кућа,
трице! –
вели вук зао.
– Та ја бих своју
за јагње дао!

Поћи ћу с тобом,
јер волим шалу,
хоћу да видим
јежа –
будалу!”

МЕДО

Док јури даље
брзо ко стријела,
срете их медо,
пријатељ пчела.

„Сумњива журба –
медо их гледа –
можда сте нашли
језеро меда?”

„Не, него машту
голица моју
зашто јеж воли
кућицу своју.”
„Кућица,
глупост.
Моје ми њушке,
своју бих дао
за гњиле крушке.
За сатић меда
даћу је сваком! –
говори медо
на јело лаком.
– Поћи ћу с вама,
јер волим шалу,
хоћу да видим
јежа –
будалу!”

ДИВЉА СВИЊА

Све троје јуре
ко дивља ријека,
одједном –
ево –
каљуга нека.
Дивља се свиња
у њојзи бања,
поспано шкиљи

и – јело сања.
„Хр – њи, јунаци,
сумњива трка,
негдје се
ваљда,
боговски крка?!”
– поскочи свиња,
лавина права,
а вук јој на то
објашњава:

„Тражимо разлог,
блатњава звијездо,
зашто јеж воли
рођено гнијездо!”

„Рођено гнијездо!
Тако ми сала,
за пола ручка
ја бих га дала!
Поћи ћу с вама,
јер волим шалу,
хоћу да видим
јежа –
будалу!”

ПРЕД JEЖЕВОМ КУЋОМ

Сви јуре сложнo
ка циљу свом,
куда год прођу –
прасак
и лом!
Пристигли јежа,
гледе:
он стаде
крај неке старе
букове кладе.

Под кладом рупа,
тамна и глува
простирка у њој
од лишћа сува.
Ту лежић уђе,
плива у срећи,
шушти и пипа
гдје ли ће лећи,

намјести кревет,
од педља дужи,
зијевну,
па леже
и ноге пружи.
Сав блажен
срећан,
ниже без броја:

„Кућицо драга,
слободо моја!
Палато дивна,
дрвеног свода,
колијевко мека,
лиснатог пода,
увијек ћу вјеран
остати теби,
низашто ја те
мијењао не бих!

У теби живим
без бриге,
страха
и бранићу те
до задњег даха!“

ТРИ ГАЛАМЦИЈЕ

Медвјед и свиња
и с њима вуја
грмнуше громко –
права олуја:

„Будало јежу,
бодљиви соју,
зар тако цијениш
страћару своју?!

Колиба твоја
права је баба,
кров ти је труо,
простирка слаба.
Штенара то је,
тијесна,
и глува,
сигурно у њој

имаш и бува!
Кућицу такву,
хвалишо мали,
за ручак добар
сваком би дали!“ –
рекоше тако
њих троје, љути,
док мудра лија
по страни ћути.

ЈЕЖЕВ ОДГОВОР

Диже се јежић,
делија стара
галамцијама
одговара:

„Ма какав био
мој родни праг,
он ми је ипак
мио и драг.
Прост је и скроман,
али је мој,
ту сам слободан
и газда свој.
Вриједан сам,
радим,
бавим се ловом
и мирно живим
под својим кровом.
То само хуље,
носи их враг
за ручак дају
свој родни праг!
Због тога само
вас троје,
знате,
честите куће
и немате.
Живите,
чујем,
од скитње,
пљачке
и свршићете –
наопачке!“
То слуша лија,
па суди здраво:

„Сад видим и ја,
јеж има право!“
То рече, клисну
једном ћувику,
а оно троје дигоше вику:

„Јеж нема право,
на страну шала,
а и ти,
лијо, баш си будала!“

КРАЈ

Шта даље бјеше,
какав је крај?
Причаћу и то.
Послушај!

Крвника вука,
јадна му мајка,
умлати брзо
сељачка хајка.

Трапавог меду,
ох, куку,
леле,
до саме смрти
изболе пчеле.

И дивља свиња
паде ко крушка,
смаче је зимус
ловачка пушка.

По шуми, данас,
без стазе,
пута
Јежурка Јежић
лови и лута.
Вјештак и мајстор
у послу свом
ради и чува
рођени дом.

Бранко Ћопић

РОДА У ПОРОДИЛИШТУ

Са димњака она рода,
она рода из мочваре,
по свијету мирно хода
дијели дјецу као паре.

Како, када и од кога,
ту дјечицу рода иште,
и да ли су прије тога
биле у породицишту.

Молила сам своју маму,
три дана нијесам јела,
да објасни рода – драму,
да л' ме збиља донијела?

То је некад била мода
да доноси дјецу рода,
сад је талас нове моде
па дјечицу маме роде.

Драган Радуловић

НАОЧАРИ МОГА ЋЕДА

Мој ћед има важних ствари:
лула, штап и наочари...

Из сваког му џепа вире,
ломи стакла и оквире.

Кад су неке, тако, згодне
каже: Виђу ка у подне!

С другим види – иде неко,
е те су ми за далеко.

С овим видим сваку ћизу,
– Е, ове су баш за близу.

Наочари – чудна справа,
са овима виђу мрава!

Једне пуно значе ћеду
за читање, за „Побједу“.

По вароши ћед тумара
понекад без наочара.

Загуби их, љутит скочи,
ма, ће су ми друге очи!

Драган Радуловић

ПЛЕСНА ХАЉИНА ЖУТОГ МАСЛАЧКА

Сваке године цвијеће приређује свој велики, раскошни плес до зоре. Тада звијезде сјаје јаче него обично; а мали лампиони – свици пале своје свјетилке по грмовима. С далеких самотних пропланака допире до плесне дворане славујева пјесма, мишеви су чланови забавног оркестра, а вјеверица – велики бубњар.

То се дешава сваке године у исто доба, само ми људи тешко сазнајемо тачну ноћ и мјесто плеса, јер цвијеће је тајанствено... Знате и сами да никада не говори...

Ипак, штошта се може сазнати од лептира и брбљивих бумбара, тих великих пријатеља цвијећа. И они долазе на те годишње плесове и својим крилима као лепезама расхлађују уморне плесаче.

Ово је прича испричана маленом, свјетлокосом дјечаку који је волио цвијеће и животиње. Није чупао цвјетне латице по засадима паркова и није вукао за реп своју сироту, остарјелу мачку. Био је добар, а животиње и цвијеће воле дјецу и повјеравају им о своме животу више него осталима.

Читаву годину цвијеће се припрема за тај плес. Кроје се шарене хаљине, њежни украси и чудновате капе, лептири доносе на својим леђима примјерке из далеких крајева.

Ружа – тај диван цвијет – одијева њежно, шарено рухо и посипа латице опојним мирисом. Плавооке поточнице одијевају модре хаљинице са зеленим кишним кабаницама. Љубичица скромно носи своју једноставну, али отмијену одјећу, висибоба долази одјевена у бијело као вила или млада невјеста. Витки зумбули плешу са стидљивим орхидејама, мирисни јоргован са жарким тулипанима, блиједи лопоч са средине језера дозива своју љубимицу – хладну и чудесну перунику.

Ви познајете, сигурно, све то цвијеће: висибобе и љубичице брали сте у шумама, руже се купују као дар за рођендан, јорговани су можда мирисали у вашим стакленим вазама.

Али постоји цвијет који се не продаје по трговинама, не бере на прољећним шумским шетњама, он не мирише лијепо, а вртлари га не воле.

Људи газе по њему и говоре: – То је маслачак, обични досадни драч.

Па ипак, на великом годишњем плесу имао је маслачак најљепшу хаљину, нитко, па ни ружа није била тако лијепа као скромни цвијет из сеоског јарка.

То се десило једне године, не знам које, јер у животу цвијећа све се понавља. Оно не броји своје године као ми људи, у њих пролази вријеме брже него у нашим календарима.

Кројиле су се хаљине за велику плесну свечаност, сваки цвијетак био је радостан, сунце је сјало, небо је било модро и равно као велика стаклена плоча. А у сеоском јарку плакао је бијелим сузама маслачак у својој ружној изгужваној сукњи у којој никако није могао поћи на плес.

Али никога није било ко би му могао помоћи, само је једна божја овчица чула његово јецање и упитала га:

– Зашто плачеш? Сви се радују, а ти си тужан. Реци, можда те могу савјетовати.

Маслачак је одговорио:

– Хаљина ми је изгужвана, не миришем као ружа или јоргован, немам плаву боју поточнице ни поносно држање зумбула. А сјутра је плес. Нећу да будем најружнији.

Божја овчица се замислила. Она је мудра и стара, свуда путује и свакога познаје, али није знала помоћи малом маслачку. Само је рекла:

– Сазваћу све бубе и питати их за савјет. Сигурно ће ти неко од њих помоћи.

И дошли су увијек запослени мрави, свици уморни од ноћног рада, лептири и бумбари и пчеле, цврчци и уловаче, па чак и један смрдљиви мартин.

Али нико није знао да помогне малом маслачку који је исплакао своје сузе и на крају заспао од туге. Сањао је о плесној свечаности, о најљепшој хаљини и сјетној славујевој пјесми, па је макар у сну био задовољан.

Но, у јарку, на узвишењу међу шибљем и отпацима становао је неки стари, врло ружни паук, који никада у животу није био добар. Био је крвник јадних мушица, које су се залијетале у његову велику мрежу, био је злобан и пакостан, а живио је као пустињак. Зато га нико није позивао на састанке и свечаности.

Али те ноћи, која је била лијепа и јасна јер је мјесец показао читаво своје округло дебело лице, стари паук осјетио се несретним и усамљеним. Осјетио је да му се приближава смрт, а он никада није никог волио, никада није никоме донио радост и даривао срећу, него само тугу и сузе. Он погледа маслачков цвијет и рече самоме себи: „Исплешћу му хаљину њежну и прозачну попут најфиније паучине, провидну и лагану од најдивније пређе, какву нема ни један цвијетак. Учинићу некоме радост и биће ми лакше умријети, јер тешко је оставити свијет кад сазнаш да те нико није волио.“

И стари паук се даде на посао. Радио је неуморно читаву ноћ, а ујутро је хаљина била готова. И он је поклони малом маслачку, који је од чуда и превелике среће расклопио своје жуте цвјетове.

И маслачак обуче хаљину њежну попут даха, исплетену тајном вјештином старог паука који умре од среће и поноса, јер цвијетак је био прекрасан, и свако му се морао дивити.

И у својој прозачној, паучинастој хаљиници маслачак оде на плес. Сви су се дивили његовој хаљини, најљепшој и најчудеснијој у коју је стари паук уткао сву љубав свог опорог срца која је била скривена на дну. Маслачак је плесао са свима и био је срећан. Музика је те ноћи била дивна, животиње су се умириле слушајући славујеву пјесму, па и сасвим мала дјеца у колијевкама престала су плакати. Маслачак је био срећан и радостан. Дозивао је лептира и разговарао с бумбарима. Он је, као и јасмин и перуника, хватао блиједе мјесечеве зраке, који су се просипали на пространу пољану и на цвијеће, предивно у овој незаборавној ноћи.

Сјутрадан било је све исто као и обично, а маслачак је још сањао о великој срећи протекле ноћи. Неки несташни дјечак дунуо је у његову прозачну плесну хаљиницу и она се распршила далеко по путевима.

Али одонда сваке године, уочи цвјетног плеса, маслачци облаче своје дивне паучинасте хаљинице и одлазе.

Идућег прољећа на тој пољани никло је десетак нових, малих маслачака и сви су они такође отишли на велики цвјетни плес. Тако се ова прича понавља из године у годину.

ДВАНАЕСТ МЈЕСЕЦИ

словачка бајка

Била једна мајка и имала двије кћери: Холена је била њена, а Марушка пасторка. Своју је одвећ вољела, а пасторку гледати није могла, само зато што је Марушка била љепша од њене Холене. Добра Марушка није била свјесна своје љепоте, па није могла ни слутити откуда то да се мајка љути на њу кад год је погледа. Све послове је морала сама радити: спремала је кућу, кувала, прала, шила, прела, ткала, носила траву и без ичије помоћи водила бригу о крави. Холена се само облачила и шетала по одајама. Марушка је, упркос свему, радо обављала све послове и с пуно трпељивости подносила сестрине и мајчине ћефове, баш као кротка овчица. Али, ма колико да је била ваљана, оне су према њој бивале из дана у дан све горе, а једино зато што је Марушка, како је вријеме одмицало, постајала све љепша, а Холена све ружнија.

Једном помисли мајка: „Што ми треба да лијепу пасторку држим у кући; ако момци дођу на разговор, загледаће се у Марушку, а Холену неће хтјети“. Од тога тренутка гледаху маћеха и њена кћи како да се отарасе убоге Марушке; мориле су је глађу, тукле, али она је све подносила и, пркосећи невољама, постајала сваким даном све љепша. Мајка и кћи су за њу измишљале такве муке какве честитом човјеку ни на ум не би пале. А једног дана, неђе половином јануара, прохтје се Холени да омирише љубичице.

- Иди, Марушка, донеси ми из шуме китицу љубичица, хоћу да је зађенем за појас да бих је могла мирисати – заповиједи сестри.
- Ах, побогу, сестрице мила, што те је спопало! Ко је још чуо да љубичице расту под снијегом? – рече убога Марушка.
- Ти, слинавице слинава, немаш што да причаш кад ти ја заповиједам! Иди брзо, и ако не донесеш из шуме љубичице, убићу те! – запријети Холена.

Маћеха дограби Марушку, изгура је кроз врата, а врата за њом чврсто затвори. Ћевојка је ишла кроз шуму горко плачући. Снијег је био висок, а на њему ни стопе. Лутала је, дуго лутала, глад је морила, тресла се од зиме, и чинило јој се да би било најбоље кад би нестала с овог свијета. Тада угледа некакво свјетло. Пође према свјетлуцању и стиже чак на врх планине. На врху гори велика ватра, а око ватре поређано дванаест камена; на тим каменовима седе дванаесторо људи: три човјека су сједобрада, три нешто млађа, три још млађа, а три сасвим млада и најљепша међу њима. Нијесу ништа говорили, већ су мирно седјели и гледали у ватру. Тих дванаесторо људи били су мјесеци. Јануар је седео на највишем мјесту, коса и брада били су ми бијели као снијег, а у рукама је држао штап.

Марушка се збуну и један тренутак је тако зачуђено стајала. Онда се осмјели, приђе и замоли:

- Добри људи, хоћете ли ме примити да се огријем крај ватре? Зима ми је! Јануар се, подигавши главу, јави ќевојци:
- Због чега си дошла, ќевојчице моја, што тражиш овдје?
- Идем по љубичице – одговори Марушка.
- Сада није вријеме да се иде по љубичице.

- Ах, знам ја то, видим, али сестра Холена и маћеха заповиједиле су ми да им донесем љубичице из шуме. Ако им не донесем, убиће ме. Лијепо вас молим, стричеви моји, покажите ми ће их могу наћи.

Тада се усправи Јануар, па приђе најмлађем мјесецу, даде му штап у руке и рече:

- Брате Марте, седни на врх!

Мјесец Март седе на камен који је био на највишем мјесту и замахну штапом преко ватре. У истом тренутку ватра силније букну, снијег поче копњети, напупише гране, а под буквама се зачеше изданци и зазелење трава. У травици се разбукташе пупољци – настаде прољеће. У грмљу, под лиснатом одјећом, расцвјеташе се тада и љубичице, а било их је толико да се Марушки чинило као да се некакав плави покривач разастире по земљи.

- Брзо бери, Марушка, хитај! – рече јој Март.

Радосно је Марушка брала, брала, и убрзо набра велику киту љубичица. Потом се мјесецима лијепо захвали и весело пожури кући. Зачуди се Холена, зачуди се маћеха спазивши Марушку ће носи љубичице: похиташе и отворише јој врата; уто мирис љубичица испуни цијелу одају.

- Ће си их набрала? – упита је оштро Холена.

- Тамо горе. У шуми, под грмљем, расту и има их пуно – одговори Марушка.

Холена узме љубичице, зађену их за пас, мирисала их је, дала и мајци да ужива, а сестри није рекла ни „омириши их“. Другог дана, док је седела крај пећи, прохтје се Холени јагода. И одмах дозвола сестру, рекавши јој:

- Иди, Марушка, и донеси ми из шуме јагода!

- Ах, побогу, сестрице мила, ће да нађем јагоде? Од кога си то чула да под снијегом успијевају јагоде? – узвикну Марушка.

- Ти, слинавице слинава, што још причаш кад ти ја заповиједам! Брзо иди, и ако не донесеш, убићу те! – запријети јој зла Холена.

Мајка опет дограби Марушку, изгура је кроз врата, а врата за њом чврсто затвори. Горко плачући, ћевојка иђаше кроз шуму. Снијег је био висок, а на њему ни стопе, ни трага. Луташе ћевојка, луташе дуго; глад ју је морила, од зиме се тресла. Онда угледа исто оно свјетло које је виђела претходног дана. С радошћу се ка њему упути. Поново дође до велике ватре око које је седјело дванаест мјесеци. Јануар је још увијек био на врху.

- Добри људи, хоћете ли ме пустити крај ватре? Зима ми је! – замоли Марушка.

Окренувши главу, рече јој Јануар:

- Зашто си поново дошла, шта ође тражиш?

- Идем по јагоде – одговори Марушка.

- Зар не видиш да је зима, а на снијегу јагоде не расту – вели Јануар.

- Па ја то знам – тужно одврати Марушка – али сестра Холена и маћеха су ми наредиле да донесем јагоде; ако их не донесем, убиће ме. Лијепо вас молим, стричеви моји, покажите ми ће да их нађем.

Дуже се Јануар, приђе мјесецу који му је седео насупрот, даде му штап у руке и рече:

- Брате Јуне, сједни на врх!

Мјесец Јун седе на камен који је био на највишем мјесту и замахну штапом преко ватре. Високо сукну пламен, јара огњена сасвим отопи снијег, земља се зазелење,

дрвеће се заођену листом, птице започеше пјесму, црвени цвјетови се у шуми расцвјеташе – настаде љето. Радосна Марушка поче брати јагоде.

Зачуди се Холена, зачуди се маћеха када виђеше да Марушка доноси кући пуно прегачу јагода. Потрчаше обје да јој отворе врата, а уто се цијела кућа испуни мирисом јагода.

- Ће си их набрала? – упита радознало Холена.
- Горе, у шуми. Много их тамо расте под младим буквама – одговори јој Марушка. Холена узе јагоде, наједе се досита, и маћеха се наједе, а Марушки не рекоше ни „узми једну“. Јагоде су биле тако укусне да укусније у животу нијесу окусиле. Пожељеше да их имају још, и то што више.
- Дај ми, мајко, котарицу, идем сама у шуму! – рече наједном Холена. – Та слинавица би нам пола по путу расула. Некако ћу наћи то мјесто и побрати све јагоде.

Мајка се противила, али Холена узе котарицу, стави је на главу и пође у шуму. Било је пуно снијега, ниђе стопе. Холена је лутала, дуго лутала, али пријатан укус јагода ју је гонио да иде све даље и даље. Најзад угледа у даљини свјетло. Пође ка њему. Стиже на сам врх, а тамо гори велика ватра а око ватре дванаест камена на којима седе дванаест мјесеци. Холена се примаче ватри и испружи руке да би се огријала, а не поздрави људе нити запита смије ли да се огрије.

- Зашто си дошла, што тражиш? – љутито упита Јануар.
- Што ме питаш, старкељо, не мораш ти знати камо идем – одбруси дрско Холена, па се окрену од ватре и пође даље у шуму.

Јануар набра чело и махну штапом изнад главе. У истом тренутку небо се натмури, пламен ватре смањи, а снијег поче да пада тако густо као да се расипају перине ношене леденим вјетром. Холена није виђела ни прст пред носом. Лутала је, лутала, падала на сметове, све спорије ишла, посртала. А снијег је непрестанце засипа, ледени вјетар удара, па Холена грди Марушку, грди све одреда. Удови јој се у дебелом кожуху мрзну. Мајка је чекала Холену, провиривала кроз прозор, излазила пред врата, забринута што Холене још нема. Пролазе часови, а Холена не долази. „Зар су је јагоде зачарале кад се од њих не може одвојити? Морам отићи да сама погледам што је с њом“, помисли напосљетку маћеха, узе котарицу, стави је на главу и запути се у шуму за Холеном. А снијега пуно, ниђе стопе. Дозиваше Холену, али нико јој се није одазивао. Лутала је, лутала дуго, снијег је сипао, ледени вјетар дувао по шуми. Марушка скува ручак, побрину се о крави, а Холене и маћехе ни од корова. „Ће ли су се тако дуго задржале?“ – питала се Марушка седајући уз преслицу. Већ је пуно вретено, већ је у кући затамњело, а Холена и маћеха се не враћају“. Ах, забога, што ли им се догодило!“ – чуди се добра ђевојка и провирује кроз узани прозор. Небо се сија, земља се свијетли – човјек се не види. Тужна, затвори прозор.

Изјутра их је чекала на доручак, чекала на ручак, али не дочека ни Холену ни маћеху, никада више. Обје су се у шуми смрзле. Остала је доброј Марушки колиба и кравица, и комадић поља, нашао се томе и домаћин, па су она и он живјели добро и спокојно.

ДАНИ У НЕЋЕЉИ

Дани у нећељи такође су шћели бар једном да се окупе заједно и да приреде гозбу. Но сваки од њих био је толико заузет да током цијеле године није имао ни тренутка времена, а морали су да имају цио један слободан дан на располагању, и имали су га само једном у четири године; био је то дан додат фебруару да би се увео ред у рачунање времена.

И тако су на тај преступни дан они ријешили да се окупе и угосте, а пошто је фебруар мјесец када се славе покладе, одлучили су да се појаве у карневалским костимима, по сопственој вољи и укусу. Било је одлучено да се добро наједу, честито напију, да држе говоре и да без устручавања један другом говоре пријатне и непријатне истине, као што и приличи у другарском друштву.

Антички хероји су за вријеме гозби бацали један другом на главу оглодане кости, а дани у нећељи спремали су се да се узајамно обасипају посласаницама каламбура и заједљивим шалама, које могу да се јаве у глави само за вријеме невиних карневалских забава.

Тако је, ето, настао преступни дан, и они се окупише.

Господин Нећеља, председник нећељних дана, појавио се у црном, свиленом плашту; побожним људима могло се чинити да је обучен као свештеник који се спрема да пође у цркву, док су свјетовни људи виђели да је он на себи имао домино и спремао се да пође на забаву, а да је јарки каранфил који је имао у запучку био мала црвена позоришна лампа која се поставља крај позоришне благајне и означава: „Све су улазнице распродате, забављајте се до миле воље!“

Съедећи је био Понећељак, младић који је био рођак Нећеље, велики љубитељ задовољстава. Он је – како је сам говорио – напуштао радионицу сваки пут кад би се вршила пред двором смјена страже, праћена музиком.

„Ја волим да се освјежим и да чујем Офенбахову музику; она ми не оптерећује мозак ни срце, него ми само благо голица ножне мишиће и просто ме нагони да се пустим у игру, да бекријам, да се с неким потучем, и да себи освијетлим пут фењером испод ока, а онда да се ваљано исхрчем, јер се сутрадан усрдно прихватам посла, пошто сам ја првијенац нећеље.“

Уторак је, као што се зна, био код старих северњака посвећен Бику, богу силе.

„Да, такав сам ја“, рече уторак. „Вриједно се прихватам посла, причвршћујем трговцима на чизме Меркурова крила, надгледам у фабрикама да ли су точкови машина добро подмазани и да ли се вриједно окрећу, пазим да кројач сједи за својим столом, а онај што дроби камен на цести, да се свако бави својим послом. Ја пазим на ред, ето зашто сам у полицијској униформи. Ако то није оштроумно смијешно, покушајте ви да смислите нешто што је још оштроумније.“

„А ево и мене!“, рече Сриједа. „Ја стојим на средини нећеље. Њемци ме зову Mittwoch. Стојим као продавачица у трговини, као цвијет у средини букета, стојим окружена другим поштеним данима нећеље. Када сви марширамо, имам три дана испред себе и три дана иза себе. То чини као неку моју почасну стражу; смијем да вјерујем да сам ја најважнији дан у нећељи.“

Четвртак је дан посвећен богу грома и муње Тору. Био је обучен као ковач и држао је у рукама ознаке тога бога: чекић и бакарни котао.

„Ја сам племенитог поријекла!“ рече. „Ја сам из паганског, божанског рода. У

северним земљама посветили су ме Тору, у јужним – Јупитеру, а они су обојица умјели да грме и да сијевају муњама. То нам је породична црта!”

И у доказ да је заиста високог поријекла, он снажно удари чекићем по котлу.

Петак је био обучен као млада ђевојка и прогласио се Фрејом; понекад се, промјене ради, називао и Венером, зависно од тога који језик се говорио у земљи у којој се налазио. Иначе је, као што је сам говорио, био благе нарави, само је овога дана био весео и раскашан; јер тога дана био је двадесет девети фебруар, преступни дан, а тога дана су, у складу с обичајима, у старим временима жене имале слободан дан, могле су саме да се нуде за удају, не чекајући да их неко запроси.

Субота се обукла као стара кључарица, с метлом и осталим ознакама чистачице. Њено омиљено јело било је сув хљеб сварен на пиву, али у овако свечаној прилици није захтијевала да се то јело служи свима. Жељела је само да га има за себе и њена жеља је задовољена.

И онда дани посиједаше сваки на своје мјесто.

Тако су они сада сви насликани овдје, и могу да послуже као узори за живе слике у домаћим приредбама. Тамо могу да буду показани онолико смијешно колико је неко кадар да их представи. А ми смо, представљајући их, имали у виду само карневалску шалу. Фебруар је једини мјесец у години коме понекад додају допунски дан, он је мјесец карневала!

Ханс Кристијан Андерсен

ЈАРЕ И ВУЦИ

Играла се коза
с белим јаретом,
својим дететом:
– Јаренце, јаренце,
буренце, буренце,
баш си дебело!
Да не дођу само
Вуци у село.

А у близини,
иза бунара,
чучала страшна
два вука стара,
па се заклеше:
– Главе нам старе,
украшћемо јој
бело јаре.

То чули ловци
негде из мрака
па припуцали
из пушака.
А вуци од страха,
децо драга,
побегли у ноћ
без гласа и трага.

Десанка Максимовић

САДИ ДРВО

Где год нађеш згодно место,
Ту дрво посади!
А дрво је благодарно
Па ће да награди.
Наградиће изобиљем
Хлада, рода свог,
Наградиће било тебе,
Било брата твог.

Јован Јовановић Змај

Додаци

© Дозвољено фотокопирање

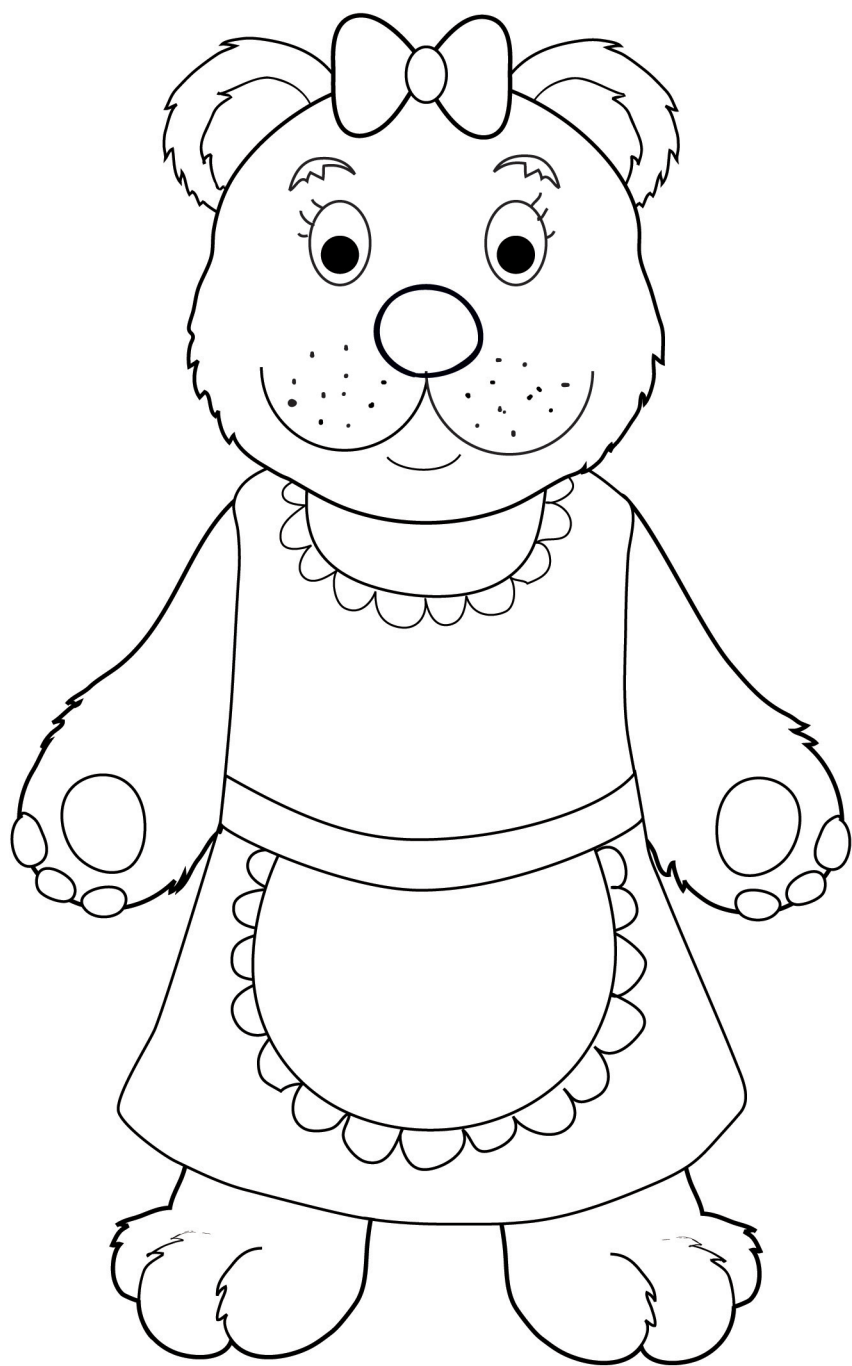

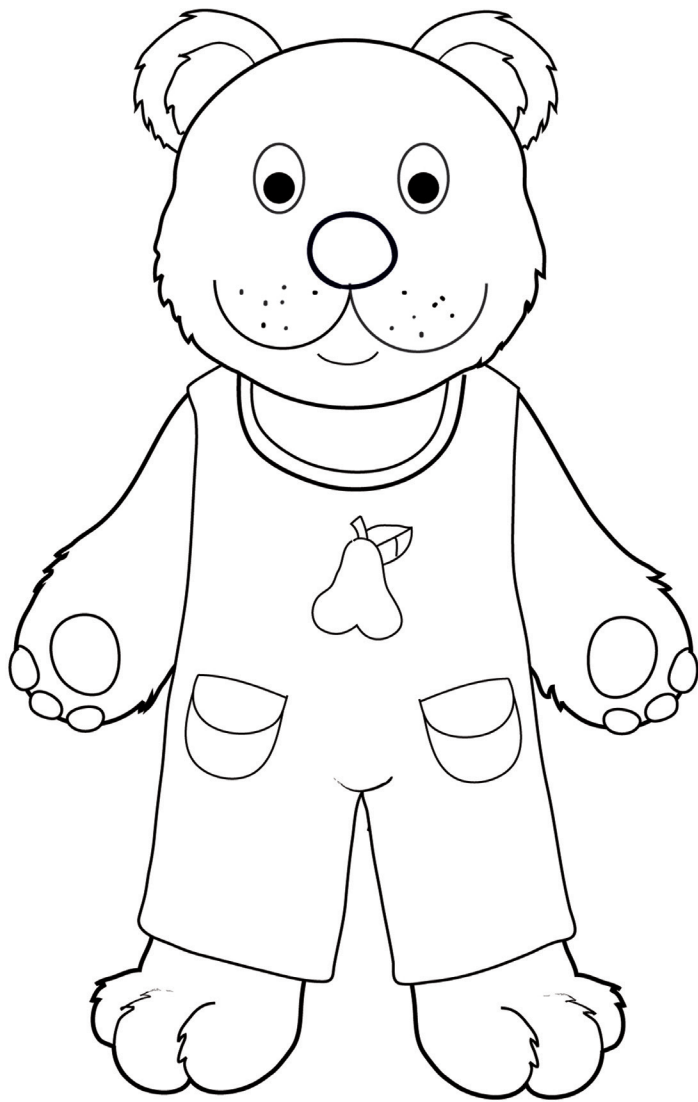

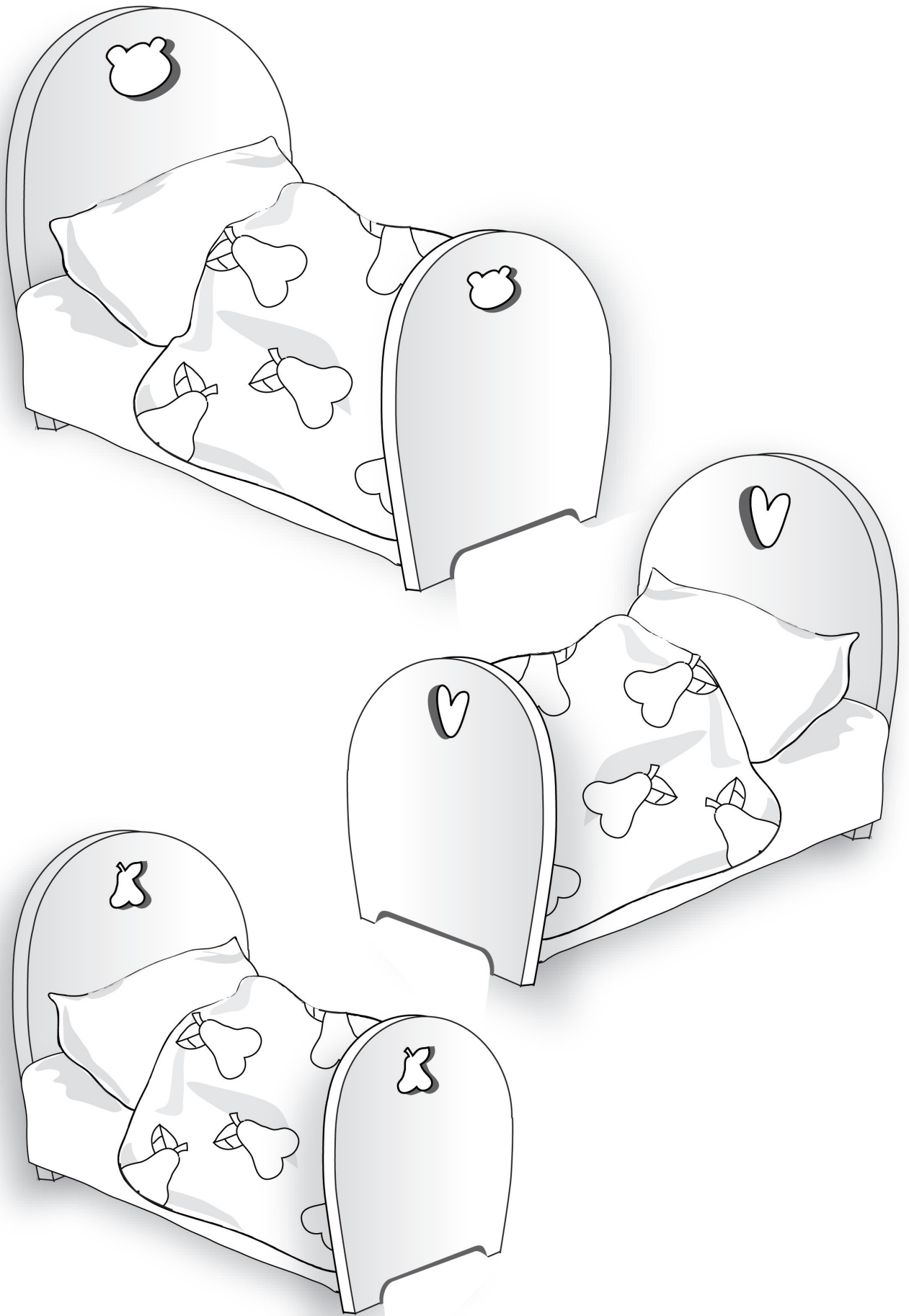

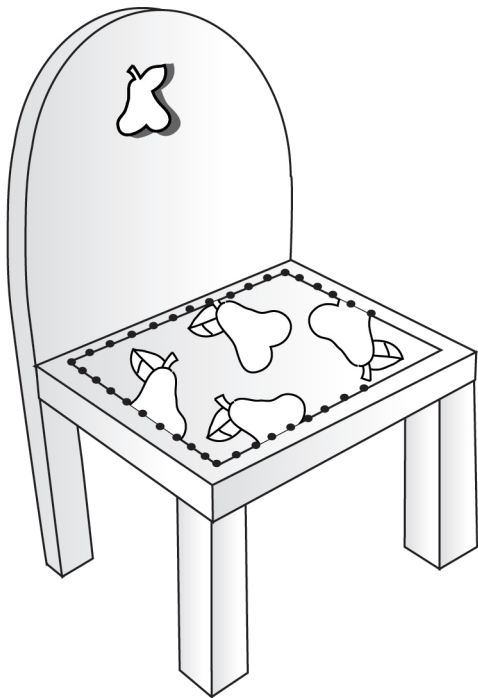
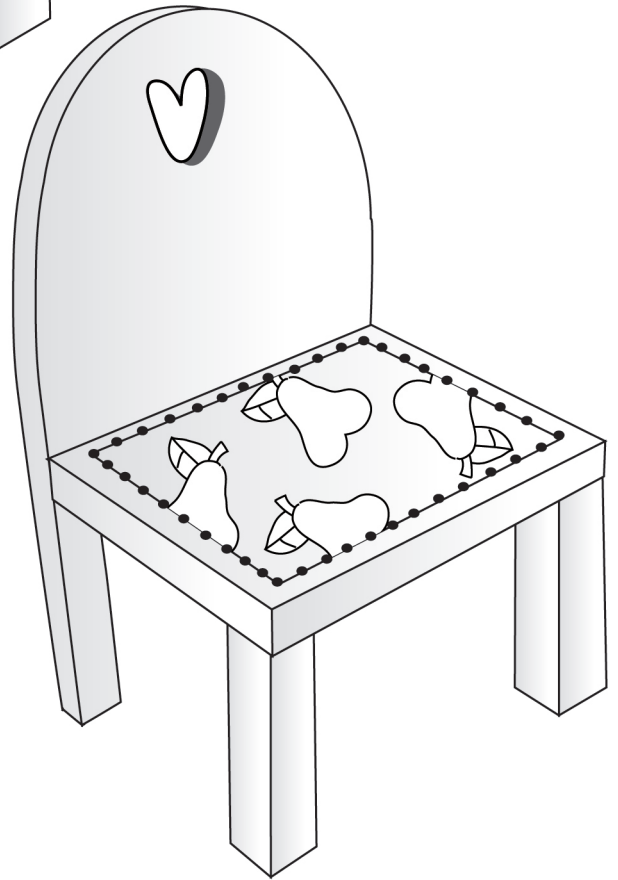
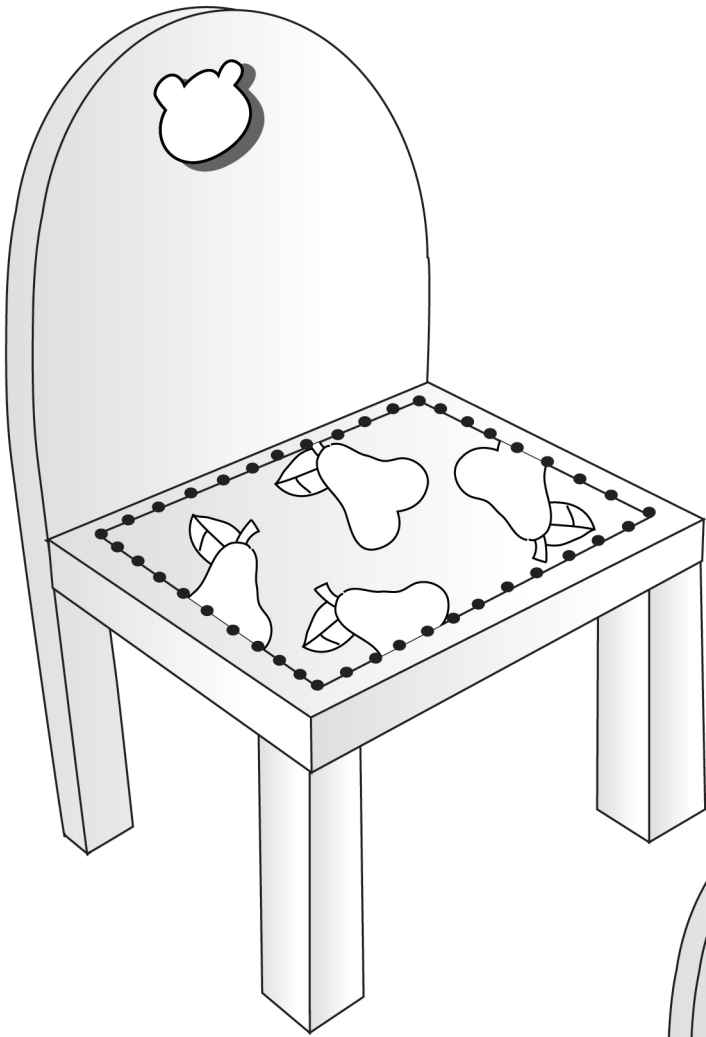
© Дозвољено фотокопирање

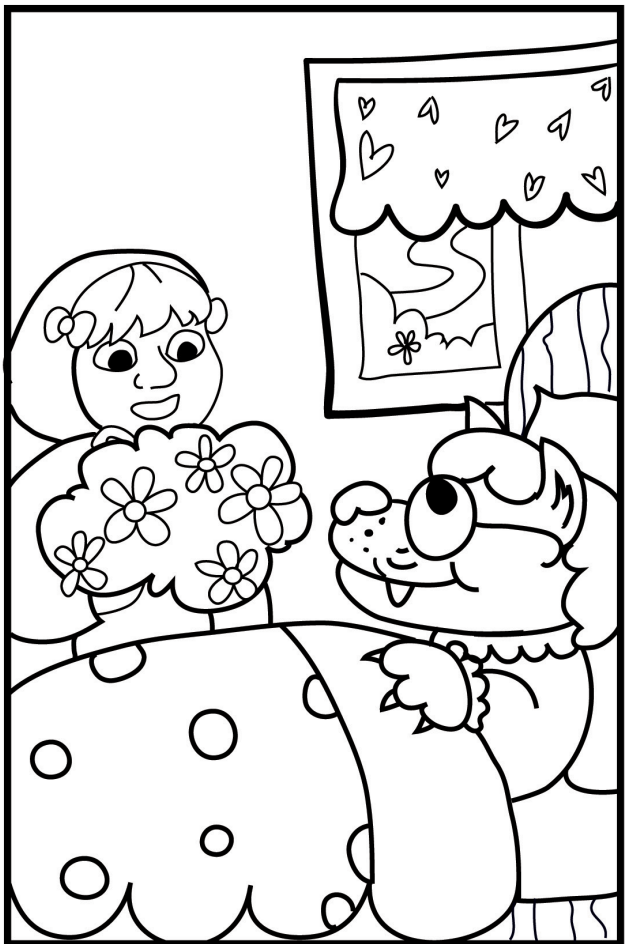

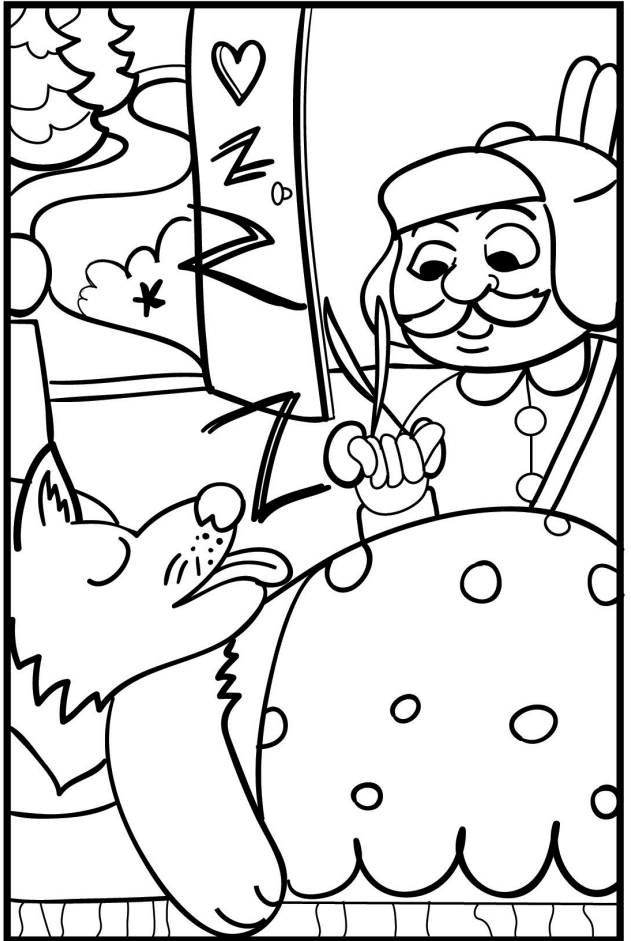

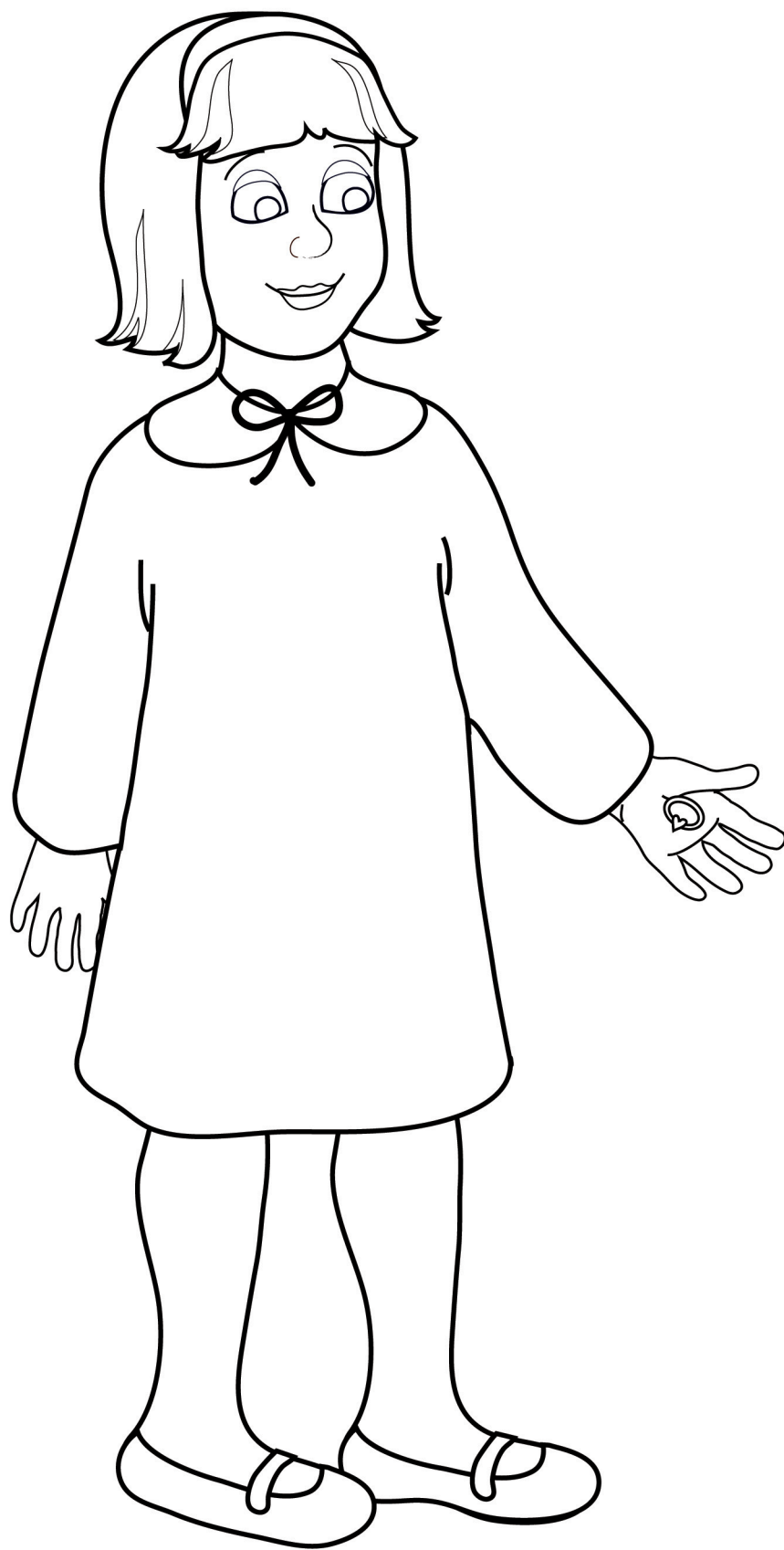

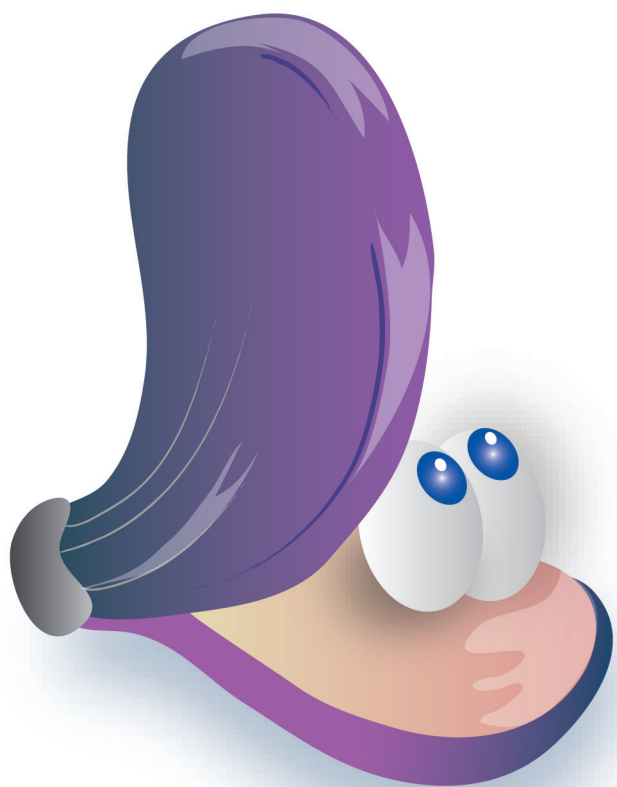
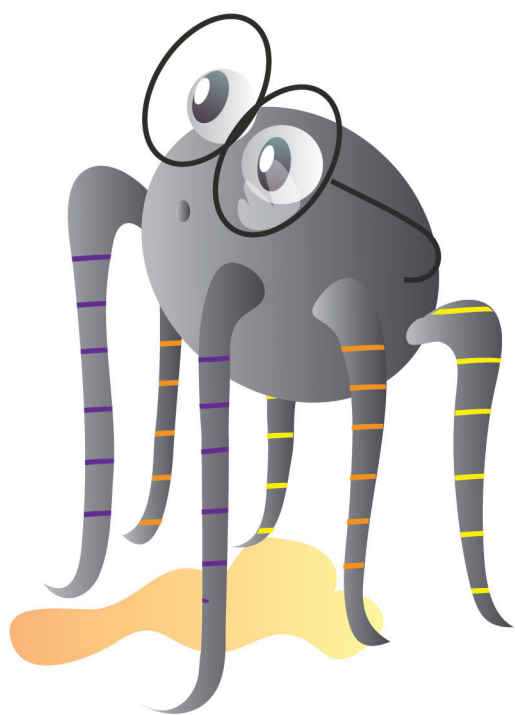

© Дозвољено фотокопирање

© Дозвољено фотокопирање

